

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE SANAL MÜZE KULLANIMI
VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ ADAYLARININ SANAL
MÜZE KULLANIMINA YÖNELİK TUTUMLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Neşe PEKER

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Funda VARNACI UZUN

AKSARAY, 2014

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE SANAL MÜZE KULLANIMI
VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ ADAYLARININ SANAL
MÜZE KULLANIMINA YÖNELİK TUTUMLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Neşe PEKER

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Funda VARNACI UZUN

AKSARAY, 2014

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın hazırladığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu doğrularım.

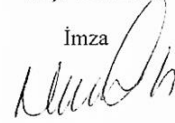
Tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Tarih

19.06.2014

Neşe PEKER

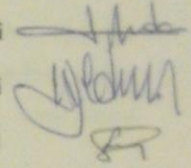
İmza

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KABUL ve ONAY BELGESİ

Enstitümüz 092203405 nolu öğrencisi Neşe PEKER'in "Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müze Kullanımı ve Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları" başlıklı lisansüstü tez çalışması, aşağıdaki jüri tarafından İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak **Oy Birliği** ile kabul edilmiştir.

Danışman : Yrd.Doç.Dr. Funda VARNACI UZUN Aksaray Üniversitesi
Üye : Yrd.Doç.Dr. Tahsin YILDIRIM Aksaray Üniversitesi
Üye : Yrd.Doç.Dr. Selahattin SATILMIŞ Aksaray Üniversitesi

Tezin Savunulduğu Tarih :19.06.2014

Sosyal Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ..09/07/2014 tarih ve 2014/27-7 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Unvan, Adı SOYADI

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Ülkemizde son yıllarda, etkili bir eğitim modelini gerçekleştirmek için yoğun girişimlerde bulunmaktadır. Bu girişimler, eğitim sistemimizin fikri alt yapısını oluşturan tekdüze mantık yerine çoklu neden ve sonuçlara dayalı bir algılayışın yaratılması yönünde yoğunlaşmaktadır. Özellikle, sosyal bilgilerin bazı amaçları yapılandırmacı yaklaşım ilkelerinin vurguladığı; aktif, düşünsel ve fiziksel katılımı gerektirmektedir. Sosyal bilgiler programının öngördüğü üzere müzelerin de sosyal bilgiler eğitiminde kullanılmasının yararları büyüktür. Müzeler, öğrencilerin geçmiş zamanlardan kalan tarihi eser ve kültürel varlıkların değerini anlamalarını, kültürel mirasa sahip çıkarak korumalarını sağlamaktadır.

Gelişen teknolojiyle birlikte giderek artan sanal müzeler, müzeciliği okula taşıyarak, eğitime büyük katkılarda bulunmaktadır. Ayrıca maddi imkânların yetersizliği, gezi için gerekli izinlerin alınmasında yaşanan sıkıntılar, öğrenme alanlarındaki yapılması gereken bütün alan gezilerinin gerçekleştirilmesinin zaman bakımından uygun olamayışı ve gerçek müze gezileri için hazırlık, sanal müze gezilerini zorunlu kılmaktadır.

Bu çalışmanın yürütülmesinde benden yakın ilgi ve desteğini esirgemeyen ve bana yol gösteren değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Funda Varnacı Uzun'a teşekkürlerimi sunarım.

Değerli hocalarım Prof. Dr. Hamza Keleş, Yrd. Doç. Dr. Hasan Işık ve Yrd. Doç. Dr. Deniz Tonga'ya akademik kaynaklarını ve en önemlisi zamanlarını bana ayırarak bu çalışmayı desteklemeleri, maddi ve manevi katkılarından dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Bugüne kadar bana her konuda destek olan aileme, eşime ve oğluma teşekkür ederim.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE SANAL MÜZE KULLANIMI VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ ADAYLARININ SANAL MÜZE KULLANIMINA YÖNELİK TUTUMLARI

Neşe PEKER

Aksaray Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Funda VARNACI UZUN

Bu çalışmada; Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada 21 maddeden oluşan ve araştırmacı tarafından geliştirilen 5’li Likert tipi tutum ölçeği kullanılmıştır. Çalışma grubunu 2012-2013 eğitim öğretim yılında Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı’nda okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. 1.sınıf, 2. Sınıf, 3. Sınıf ve 4. Sınıftan toplam 197 öğrenci çalışmaya katılmıştır. Verilerin analizi SPSS 18.0 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilere dayanarak karşılaştırılacak gruplar belirlenmiş ve karşılaştırmalar bağımsız gruplar için Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri ile yapılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre, öğretmen adayları Sosyal Bilgiler dersinde sanal müze kullanımının faydalı olacağını düşünmektedirler. Bu nedenle üniversitelerde sanal müzelerin önemine dikkat çekilerek, sanal müze uygulamalarına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Müzelerin de bu konuya gereken önemi vererek; hem müzeye gitme imkanı olmayan bireylere müzeleri gezme imkanı sağlamaları, hem de yapılacak olan etkinliklerin, sergilerin duyurularını yaparak daha çok kişinin müzeye gelmesini sağlamaları gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, müze, sanal müze, sosyal bilgiler öğretmen adayları, sergileme

ABSTRACT

Master Thesis

**USE OF VIRTUAL MUSEUM IN SOCIAL STUDIES AND SOCIAL STUDIES
TEACHERS 'ATTITUDES TO USE VIRTUAL MUSEUM OF CANDIDATE**

Neşe PEKER

Aksaray University

Institute of Social Sciences

Department of Social Studies Education

Supervisor: Asst. Assoc. Dr. Funda VARNACI UZUN

Main purpose of this study is to search for'attitudes of Social Science teacher trainers about the usage of virtual museums.

At this study, 5 point likert scale, which has been improved by searcher and has 21 articles has been used. The study group is composed of students who studied at Aksaray University Department of Education Faculty Social Science Teaching in 2012-2013 educationally year. Totally 197 -from 1st, 2nd, 3rd and 4th grade-students attended to the study. Results has been reached by using SPSS 18.0(program). According to gained data, match-groups has been defined. Mann Whitney U and Kruskal Wallis tests has been used for indepent goups.

According to findings, teacher trainers think usage of virtual museums at social science classes will be beneficial. So, at universities, importance of virtual museums must be pointed out and studies about virtual museums ought to be started. On the other hand museum officials must pay attention on this subject to provide opportunity to people who are disable to visit those places, also they should provide proclamations for activities or exhibitions etc.

Key Words: Social Science, virtual museum, Social Science teacher trainers, exhibition

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
TABLolar LİSTESİ	vii
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
BÖLÜM I	1
1.GİRİŞ.....	1
1.1.Araştırmanın Amacı.....	3
1.2 Araştırmanın Önemi.....	4
1.3.Araştırma Problemi ve Alt Problemler	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.5. Tanımlar	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. Müze Kavramı	7
2.1.1. Müze Türleri.....	9
2.1.2. Müzelerin İşlevleri.....	13
2.1.3. Müze ile Eğitim.....	17
2.2. Sanal Müzeler.....	24
2.2.1. Sanal Müzelerin Tarihçesi	29
2.2.2. Sanal Müze Türleri	31
2.2.3. Sanal Müzelerin Faydaları	32
2.2.4. Türkiye’de Sanal Müzeler	35
2.2.5. Yurt Dışında Sanal Müzeler	46
2.2.6. Sanal Müze ve Eğitimle İlişkisi.....	57

2.2.7. Sosyal Bilgiler ve Sanal Müze Gezileri	60
2.3 Konu İle İlgili Yapılan Bazı Araştırmalar	64
BÖLÜM II	67
3. YÖNTEM	67
3.1. Çalışma Grubu	67
3.2. Veri toplama aracı	67
3.3. Verilerin Analizi	70
BÖLÜM III	72
4. BULGULAR	72
4.1. Çalışmaya katılan öğrencilere ilişkin kişisel bilgiler	72
4.2. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına ilişkin bilgileri	72
4.3. Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeğine Ait Betimsel İstatistik Sonuçlarının Değerlendirilmesi	74
4.4. Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği'nin Çeşitli Değişkenlere Göre Karşılaştırılması Sonucu Elde Edilen Verilere Ait Bulgular	76
4.4.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar: Ölçekten alınan puanların cinsiyete göre değerlendirilmesi	76
4.4.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar: Ölçekten alınan puanların sınıf seviyesine göre değerlendirilmesi.....	77
4.4.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar: Ölçekten alınan puanların müze eğitimi ile ilgili ders alma durumuna göre değerlendirilmesi	78
4.4.4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar: Ölçekten alınan puanların sanal müze ziyareti gerçekleştirme durumuna göre değerlendirilmesi.....	79
4.5. Öğretmen Adaylarının Sanal Müze İle İlgili Görüşleri	79
BÖLÜM IV	84
SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER	84
KAYNAKÇA.....	88
İNTERNET KAYNAKLARI	93

EKLER.....	96
ÖZGEÇMİŞ.....	105

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Sosyal Bilgilerin Öğrenme Alanları ve Bazı Müzelerle İlişkilendirilmesi	20
Tablo 2. Sosyal bilgiler öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilebilecek bazı sanal müzeler	59
Tablo 3. Ölçeğe ait Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi sonuçları	68
Tablo 4. Ölçeğe ilişkin faktör analizi sonuçları	68
Tablo 5. Sanal müze kullanımına yönelik tutum ölçeği ile faktörler arasındaki ilişkiler.....	70
Tablo 6. Ölçeklerin puanlarına ait betimsel istatistikler	71
Tablo 7. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre dağılımı (%)	72
Tablo 8. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının sınıf seviyesine göre dağılımı (%).....	72
Tablo 9. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının müze eğitimi ile ilgili ders alma durumlarına göre dağılımı (%)	73
Tablo 10. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının sanal müze ziyaretinde bulunma durumlarına göre dağılımı (%)	73
Tablo 11. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının sanal müze uygulaması için ideal öğrenci sayısı hakkındaki düşüncelerinin dağılımı (%).....	73
Tablo 12. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının sanal müze uygulaması ile öğrencide gelişecek beceriler hakkındaki düşüncelerinin dağılımı (%).....	74
Tablo 13. Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği'ne Ait Betimsel İstatistikler	75
Tablo 14. Öğretmen adaylarının cinsiyete göre sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarının betimsel istatistikleri	77
Tablo 15. Sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarının cinsiyete göre Mann Whitney U testi sonuçları.....	77
Tablo 16. Öğretmen adaylarının sınıf seviyesine göre sanal müze kullanımına yönelik tutum düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler	77
Tablo 17. Sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarının sınıf düzeyine göre Kruskal Wallis testi sonuçları	78
Tablo 18. Öğretmen adaylarının müze eğitimi ile ilgili ders alma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutum düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler	78
Tablo 19. Sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarının ders alma durumlarına göre Mann Whitney U testi sonuçları	78
Tablo 20. Öğretmen adaylarının sanal müze ziyareti gerçekleştirme durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutum düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler	79
Tablo 21. Sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarının sanal müze ziyareti yapma durumlarına göre Mann Whitney U testi sonuçları	79

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Resim 1. Kùltür ve Turizm Bakanlığı resmi web sayfası	37
Resim 2. Anıtkabir sanal müzesi Ana sayfa	38
Resim 4. Kurtuluş Savaşı Müzesi 1. TBMM Binası	39
Resim 5. 3D Mekanlar sanal müze sayfası	40
Resim 6. Endüstriyel Tasarım Sanal Müzesi	41
Resim 7. Mimarlık Müzesi ana sayfası	42
Resim 8. Pera Müzesi Sergiler sayfası	43
Resim 9. Sadberk Hanım Müzesi	44
Resim 10. Google Art Project	45
Resim 11. Google Art Project sergiler	45
Resim 12. Smithsonian National Museum of Natural History sanal müze sayfası	48
Resim 13. The Drop Zone sanal müzesi sayfası	49
Resim 14. National Museum of the U.S. Air Force sanal tur sayfası	50
Resim 15. Creation Museum sanal müze sayfası	51
Resim 16. İnternational Spy Müzesi sanal müze sayfası	52
Resim 17. Geleneksel Japon Sanat Sanal Müzesi sayfası	53
Resim 18. European sanal müzesi anasayfa	54
Resim 19. European sanal müzesi müzeler sayfası	54
Resim 20. The Oriental İnstitute of the Universty anasayfa	55
Resim 21. The Oriental İnstitute Of The Universty of Chicago sanal müze sayfası	55
Resim 22. The Museum of Online Museum anasayfa	56

ŞEKİLLER

Şekil 1. Ölçeğin faktörlerine ait özdeğer grafiği	69
---	----

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt: Aktaran

CD: Compact Disc

Çev: Çeviren

ICOM: International Council of Museums (Uluslararası Müzeler Konseyi)

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

N: Veri Sayısı

p: Anlamlılık Düzeyi

S: Standart Sapma

Sd: Serbestlik Değeri

SPSS: Stastical Package for the Social Siciences

ss: Sayfa sayısı

t: T değeri (t-testi için)

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TDK: Türk Dil Kurumu

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı

\bar{X} : Aritmetik Ortalama

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Bilim ve teknolojinin hızlı bir biçimde gelişmesi yaşadığımız zaman içinde çok normal bir hale gelmiştir. Bilimin ve teknolojinin gelişimindeki hıza ulaşmak ve bu gelişmeleri bünyelerinde barındırmak isteyen toplumlar da kendilerini geliştirme ve yenileme çabası içine girmektedirler. Teknolojinin, gelişmenin ve değişimin hızını yakalamak bütün toplumlar için bir zorunluluk haline gelmiştir. Toplumların diğer toplumlarla aynı seviyede kalması veya onları birçok alanda geçip ilerlemesi ancak düzgün verilen bir eğitimle sağlanabilir. Eğitimin istenilen şekilde verilebilmesi için dünyadaki gelişimin, değişimin paralelinde eğitim sistemlerinde de değişikliğe gidilmektedir. Bununla birlikte eğitim sistemlerinde değişiklik gerekirken, eğitimcilerin de, yani öğretmenlerin de, sürekli kendilerini geliştirecek çalışmaların içine girmesi, var olan gelişime ayak uydurması gerekmektedir.

Çağdaş devletler, mevcut eğitim sistemlerinde bireysel ve ulusal yararları karşılayacak biçimde köklü değişiklikler yapmışlardır. Bu çalışmalar daha çok program geliştirme, öğretmen yetiştirme, öğretim teknolojileri geliştirme, rehberlik hizmetleri, kamusal eğitimin yaygınlaştırılması, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, eğitimin hem süresinin uzatılması hem de niteliğinin iyileştirilmesi vb. gibi alanlarda yoğunlaşmıştır. Gelişim ve teknolojiden birçok yapı etkilenmiş olup toplumlar varlığını sürdürebilmek için bu gelişime ayak uydurmak zorunda kalmıştır.

Uzun yıllar boyunca iletişim, eğlence ve bilgi işlem gibi alanlarda kendini gösteren teknolojik uygulamalar artık müze gibi kültürel alanlarda da envanter ve belgeleme uygulamalarında ağırlığını hissettirmeye başlamıştır. Çoğunlukla iletişim, bilgi verme ve deneyim kazandırma gibi amaçlarla kullanılan müze teknolojileri, bilgi işletim sistemlerinin ve bu sistemler için kullanılan cihazların yaygınlaşması ile oldukça geniş bir uygulama alanı kazanmıştır. Etkileşimsel uygulamalar, üç boyutlu projeksiyonlar ve robotlar gibi teknolojilerden oluşan çağdaş müze sergilemeleri, bilgiye ulaşmakta yeni fırsatlar sağlamış ve deneyimsel olarak pek çok uygulamayı yeniden keşfetme olanağı vermiştir (Boyras, 2013).

Bilgisayar ve dijital iletişim teknolojisindeki hızlı değişim, günlük yaşantımızın her alanında olduğu gibi, gündelik yaşantımızı içerisinde geçirdiğimiz “mekân” kavramının da değişmesine neden olmuştur. Özellikle günümüzde müzeler, sanat galerileri, fuarlar gibi sergi mekânları sanal ortama taşınmuştur. Bu teknolojik olanak ile fiziksel yer değiştirmeye gerek kalmadan dünyanın her yerindeki müzeler, sergiler gezilebilmektedir (Özen, ab.org.tr 02.04.2014).

Dünyanın farklı mekânlarındaki insanları tek bir tıkla buluşturan sanal ortam da modern müzecilik uygulamaları arasına girmiştir. Müze idareleri, hazırladıkları web sayfalarıyla müze amaçlarına uygun faaliyetlerini yürütebilmektedir. Bu uygulama, sahip olunan bir interaktif bağlantı sayesinde başka herhangi bir maliyete gerek olmadan dünyanın bir ucundan diğer bir ucuna günün her saati müze ziyareti yapmayı mümkün kılmıştır (Altunbaş ve Özdemir, 2012: 5).

Müze ziyaretleri teknoloji çağının hızlı yaşandığı günümüzde bilgisayar kanalıyla da gerçekleşebilir. İlimiz ve ölkemiz dışındaki müzeleri sanal ortamda ziyaret ederek görsel ve teorik bilgilere ulaşabiliriz. Sadece ilimiz ve ölkemiz dışındaki değil, yaşadığımız Şehir ya da kasabada bulunan müzelerdeki yenilikleri de teknolojinin imkânları ile takip edebiliriz (Buyurgan, Mercin, 2005: 178).

Müzeler güvenilir bilgi kaynağı olma özelliklerini oluşturdukları sanal müze uygulamaları ile de sürdürerek internette güvenilir bilgi kaynakları olmaktadır. Sanal müzeler sayesinde insanlar, en ücra yerlerde yaşasalar dahi gidip görme olanağı bulamadıkları müzelere, zamandan ve mekândan özgür olarak ulaşabilirler. Zira gerçek müzelere yapılan ziyaretlerde zaman sınırlaması ve uyulması gereken kurallar bulunmaktadır.

İlköğretim sosyal bilgiler programında önceki programlardan farklı olarak müze ve öğretim programı ilişkisi de kurulmuştur. Bu programda öğrenci merkezli, Sosyal Bilgiler açısından bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni anlayış çerçevesinde müze gezilerine yer verilmektedir (Akmehmet, 2008: 60-61).

Öğrenciler sosyal bilgiler ders programında yer alan birçok öğrenme alanında, Türk kùltürünü oluşturan unsurları ve bunların tarihsel kökenlerini inceleme fırsatı bulurlar. Ayrıca milli bilincin oluşmasında önemli bir yere sahip olan

kültürel unsurları ve bunların gelişim süreçlerini kavrayarak kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi konusunda duyarlılık kazanırlar. Müzelerin sosyal bilgiler eğitiminde kullanılmasının yararları büyüktür. Müzeler, öğrencilerin geçmiş zamanlardan kalan tarihi eser ve kültürel varlıkların değerini anlamalarını, kültürel mirasa sahip çıkarak korumalarını sağlar. Müzelerde sergilenen koleksiyonlar öğrencilerin geçmişin nasıl algılandığı ve yorumlandığını görmelerine katkıda bulunarak geçmiş ve tarih disiplini hakkında eleştirel düşünme becerilerini geliştirir.

Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan bazı kazanımların açıklamalar kısmında belirtilen “müze ile tabiat ve kültür varlıklarının gezilmesi, incelenmesi ve buralarda etkinlik yapılması” ifadesi ile amaçlanan; müze tabiat ve kültür varlıkları ile eğitim içerikleri bilgi transferinin gerçekleştirilmesini sağlamaktır. Dolayısıyla müze tabiat ve kültür varlıkları ile eğitim ilişkisini, işlevini ve öğrenme sürecinde bireye katkısını ortaya çıkarmak her ders için verimli şekilde kullanılacak uygulama alanları olduğunu ortaya koymaktır (MEB, 2008).

Çalışmanın kavramsal çerçeve bölümünde müze kavramı üzerinde durulmuş olup müze türlerinden, müzelerin işlevlerinden ve müze ile eğitim ilişkilendirilmesinden bahsedilmektedir. Ayrıca sanal müze kavramı üzerinde durularak; sanal müzelerin tarihçesinden, sanal müze türlerinden, sanal müzelerin eğitimle ve sosyal bilgilerle olan ilişkisi, faydaları, yurt içinden ve yurt dışından sanal müze örneklerinden bahsedilmektedir. Bulgularda ise, Aksaray Üniversitesi öğretmen adaylarına uygulanan sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımına ilişkin tutum ölçeğinden elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Sosyal Bilgiler programının uygulanması sürecinde gerekli kazanımların sağlanması için bazı uygulamaların olması gerekmektedir. Alan gezileri bunlardan birisini oluşturmaktadır. Alan gezileri öğrencilerin; öğrenilen bilgilerle ilgili olan mekânları inceleme gezilerini oluşturmaktadır. Bu geziler gerçek alan gezileri olabileceği gibi teknolojinin imkânlarından faydalanarak yapılabilen sanal alan gezileri de olabilmektedir.

Çağımızda bilgisayarın ve internetin her alanda insanların hayatında önemli bir yer kaplaması, insanların ihtiyaçlarını mekân değiştirmeden karşılamaya

çalışması; eğitim alanında da bu imkânların kullanılması fikrini ortaya çıkarmıştır. Zaman, mekân gibi birçok algıyı ortadan kaldıran sanal gezilerle sosyal bilgiler dersinde müze gezilerinin farklı bir şekilde yapılabileceğini göstermiştir. Sanal müze gezilerinin, sosyal bilgiler dersinde aktif bir şekilde kullanılmasıyla; öğretmenlerin, kazanımları öğrencilere daha somut bir şekilde sunmasını sağlayarak, öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştıracağı ve bilgilerin kalıcı olmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca öğrencilerde birçok becerinin gelişmesine de katkı sağlayacağı kanaatindeyiz. Buradan hareketle bu çalışmada, geleceğin öğretmenleri olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek ise çalışmanın diğer amacıdır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Sosyal Bilgiler programında yer alan bazı kazanımların açıklama kısmında belirtilen “müze ile tabiat ve kültür varlıklarının gezilmesi, incelenmesi ve buralarda etkinlik yapılması” ifadesi ile amaçlanan; müze, tabiat ve kültür varlıkları ile eğitim içerikleri arasında bilgi transferinin gerçekleştirilmesini sağlamaktır. Dolayısıyla müze, tabiat ve kültür varlıkları ile eğitim ilişkisini, işlevini ve öğrenme sürecinde bireye katkısını ortaya çıkarmak, dersler için verimli şekilde kullanılacak uygulama alanları olduğunu ortaya koymaktır (MEB, 2008).

Sosyal Bilgiler dersi için önemli olan müze gezilerini sıklıkla yapmak ve daha işlevsel hale getirmek ise sanal müze gezileri sayesinde olacaktır. Sanal gezilerle öğrenciler; kültürel miraslarını, yakın ve uzak çevresindeki tarihi, doğal mekânları, hatta farklı ülkelerdeki birçok müzeyi zahmetsizce, bulunduğu sınıfta bile gezme ve tanıma fırsatına sahip olacaktır.

Çalışmamız öğretmen adayları tarafından; Sosyal Bilgiler Programında kazandırılmak istenen birçok kazanım ve becerinin; zaman, mekân, ekonomik nedenler gibi sınırlamalara bağlı kalmadan sanal bir şekilde de alan gezilerinin yapılacağını göstermesi açısından önemli görülmektedir. Ayrıca bu çalışmayla, öğrenme alanları ve bu alanlarda yapılabilecek müze gezilerinin eşleştirmeleri ve örnek verilen sanal müzelerin de fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Eğitim fakültelerinin temel işlevi, farklı ilgi ve önbilgilere sahip öğrencileri, öğretmenlik

mesleğine en uygun bir biçimde hazırlamaktır. Bu amaçla hazırlanan programlar benzer özelliklerde ve yeterliliklerde öğretmen yetiştirilmesi beklenmektedir (Altunçekiç ve Diğ., 2005: 101). Çünkü eğitim sisteminin amacına uygun öğrenciler yetiştirilmesi, iyi yetişmiş ve mesleğinde söz sahibi öğretmenlere bağlıdır (Özden, 2003). Bu nedenle, öğretmen adaylarının fikirleri ve tutumları, geleceğin öğretmenleri olarak öğrencilere sağlayacağı faydalar düşünüldüğünde, büyük önem taşımaktadır. Ayrıca konu ile ilgili yapılmış olan araştırmalar dikkate alındığında, Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarını ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanmadığı için araştırmamız özgünlük arz etmektedir.

1.3. Araştırma Problemi ve Alt Problemler

Yapılan bu tez çalışmasında Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımına ilişkin tutum ve görüşleri araştırılmıştır.

Temel problem doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere de cevap aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının cinsiyete göre sanal müze kullanımına yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Öğretmen adaylarının sınıf seviyesine göre sanal müze kullanımına yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Öğretmen adaylarının müze eğitimi ile ilgili ders alma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Öğretmen adaylarının sanal müze ziyareti gerçekleştirme durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilgiler öğretmen adayları, 2012-2013 eğitim öğretim yılı, 1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf ve 4. sınıf öğrencileri ve araştırmada kullanılan tutum ölçeği ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

İnternet: İnternet, milyonlarca bilgisayarı birbirine bağlayarak iş dünyası, devlet kuruluşları ve eğitim kuruluşları arasında dünya çapında iletişim yapma olanağı sağlayan uluslararası bir bilgisayar ağıdır (Network of networks, Akt: Seferoğlu, 2006: 138).

Müze: Müzeler doğal, tarihi, sanatsal, bilimsel değerlerle ilgili objelerin saklandığı, korunduğu, incelendiği ve sergilendiği kurumlardır (Maccario Kuruoğlu, 2002: 276).

Online: Bilgisayar sisteminde sunucuya bağlı ve çalışır durumda olma halidir. Çevrimiçi (wikipedia.org).

Sanal: Gerçekte yeri olmayıp, zihinde tasarlanan, mevhum, farazi, tahmini (TDK, 1998: 1901).

Sanal Müze: Sanal müze, değişik medya imkânlarından faydalanılarak hazırlanmış sayısal nesnelere ve bunlara ait bilgileri barındıran, ziyaretçi ile iletişimin kesintisiz olması ve muhtelif erişim şekillerini karşılamak için alışıldık iletişim metodlarının ötesine geçen, dünya çapında erişimini olanaklı kılmak amacıyla fiziksel anlamda bir mekâna ihtiyaç duymayan müzeler şeklinde tanımlanmaktadır (Schweibenz, 2004).

Sosyal Bilgiler: Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2008).

Teknoloji: Bilimsel yollarla elde edilen verilerin, insan hayatını kolaylaştırmak, insanoğlunun sorunlarını çözmek gibi maksatlarla hayata uygulanması işidir (Yeşiltaş ve Sönmez, 2009: 389).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Müze Kavramı

Günümüzde kullanılan şekliyle “Müze” sözcüğü, Grekçe “Mouseion” kelimesinden türemiştir. Yunan mitolojisinde, “Musalar (İlham Perileri) adı verilen tanrıçalara adanan tapınak” ve Atina’da “Musalara Ayrılan Tepe” anlamına gelmektedir. Ayrıca “Bilimler Tapınağı” anlamına da gelmektedir. Aynı kelime “Museum” şeklinde Latinceye ve diğer dünya uluslarının dillerine geçmiştir (Karpuz, 1997: 3; Buyurgan ve Mercin, 2005: 29).

Günümüzde müzeler birer yaygın eğitim kurumu olarak halkı eğitmeyi, kültür ve bilimi topluma aktarmayı amaç edinerek, iletişim ve halkla ilişkileri başlıca yöntemler olarak kullanmaya yönelmişlerdir. Çağımızda müzeler üstlendikleri görevleri nedeniyle, birer araştırma merkezi, birer açık üniversite, bireylerin eğlenerek öğrenebileceği, öğrenmenin bir zevk olabileceği bir eğitim ve kültür kurumlarıdır (Atagök, 1990: 131-132).

Müzelerle ilgili tanımlamalara bakıldığında;

Uluslararası Müzeler Birliği ICOM’un (The International Council of Museums) tanımına göre müze; toplumun ve toplumun gelişiminin hizmetine olan araştırma, eğitim ve eğlence amaçları ile insana ve çevresine yönelik fiziksel kanıtları toplayan, koruyan, araştıran, aktaran, sergileyen, kamuya açık olan ve kâr amacı taşımayan bir kurumdur (ICOM, Akt: Süzen, 2005).

Başka bir tanımlamada da müze; toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevresine tanıklık etmiş malzemelerin üzerinde araştırmalar yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve zevk alma çerçevesinde sergileyen, kâr düşüncesinden yola çıkmayan, sürekliliği olan bir kurum olmaktadır (Madran, 1999: 6).

Müze; tarih öncesi devirlerde, tarih devletlerine ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlara ilişkin belgeler olarak tanımlanan kültür varlıklarını belirleyen, bilimsel

yöntemlerle açığa çıkararak inceleyen, akademik düzeyde değerlendiren, kültür varlıklarını koruyan, tanıtan, sürekli ya da geçici olarak sergileyen, çalışmaların bilimsel sonuçlarını yayımlayan, halkın kültür ve doğa varlıkları konusundaki ilgisini ve sanat zevkini yükselten, hızla gelişen teknoloji karşısında kaybolmaya yüz tutan geleneksel kültürü, yabancı kültür şoklarından korumada ve dünya görüşünü geliştirmede her yaştan insana ömür boyu yardımcı ve etken olan aktivitesi sürekli bir kültür, bilim ve eğitim kurumudur (Akurgal, 1998: 32).

Müzeler başka tanımda ise; kültürel, sanatsal, tarihsel veya bilimsel ürünlerin sürekli olarak sergilenmesi amacıyla yapılan ya da kendisi bu sıralanan niteliklerinden dolayı halka açık tutulan bir yapı olarak değerlendirilmektedir (Buyurgan ve Buyurgan, 2007: 23). Aynı yazara göre müze; gözlem, mantık, yaratıcılık, hayal gücü ve beğeni duygusunun oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunabilecek başlıca yaygın eğitim kurumları olarak da ele alınmaktadır.

Geçmiş dönemlerde sanat yapıtları, ender bulunan veya değerli objeler, özel koleksiyonlarda toplanmıştır. Müzelerin kamu yararına kurumlar olarak benimsenmeleri bu koleksiyonların toplumsal gelişme ve politik bilinçlenme sonucu topluma açılmaya başlaması ile gerçekleşmiştir. Dolayısıyla geçmişte yalnızca ayrıcalıklı bir azınlığa seslenen müze ve galeriler artık kamulaştırılarak daha geniş kitlelere hizmet verir duruma gelmiştir (Çakmak, 2002: 24).

Bu kuruluşlar, buldukları yörenin ya da kentin yaşam kalitesini arttırmak veya ekonomik büyümeyi hızlandırmak amacıyla yerel yönetimlerin ve diğer resmi kuruluşların uyguladıkları kültür politikaları açısından büyük önem taşımaktadırlar. Müzeler; yüzyıldan uzun süredir örgün sanat eserlerinin görülebileceği en saygın ve güvenilir yerler olarak nitelendirilmektedir. Maddi ve manevi zenginlikleri barındıran müzeler en önemli kuruluşlar olarak ele alınmaktadır (Duncan ve Wallach, 2006).

Müzeler, insanların yaşam tarzlarının, inançlarının, değerlerinin, geleneklerinin ve sanatın sergilendiği mekânlardır. Bu anlamda kültürlerin buluşma noktası olmaktadır. Baltacıoğlu müze kurumuna; eğitim ve kültür alanında ulusal kültür bilincini oluşturma, ulusların bilimsel ve uygar düzeylerini gösterme, nesnelerin koruma ve sergilenme, halkın estetik ve sanatsal düzeyini yükseltme aracı

olarak bakmaktadır. Müzeler, toplumda çok kültürlülüğü tanıyıp, öğrenip, sergileme yoluyla halka anlatmayı hedef alarak, günümüzde halkın zamanını, ilgisini, enerjisini ve desteğini almak üzere aktif roller üstlenmişlerdir (Erbay, 2001: 27).

1950'lerden itibaren müzeler, eğitim işlevinin yanı sıra, kültürel etkinliklerin de düzenlenmeye başladığı odak noktaları durumuna gelmişlerdir. Günümüzde çağdaş müze olgusu; konferans salonu, kütüphane, performans mekânları ve sergi salonlarını da içeren müze kompleksi kavramını oluşturmuşlardır. Özellikle gelişme çağındaki çocukların görsel sanatlar dersine yönelik sanat yapıtlarını görme, görsel algıyı geliştirme ve sanat eserlerini anlamaya ilişkin eğitimini kapsayan sanatsal aktivitelerin uygulanabileceği ideal bir ortam olmaktadır. Müzeler ve sanat galerileri günümüzde okul dışı sanat eğitimi merkezleri olarak görülmektedir. Bugün yeni müzecilik anlayışı ile birlikte eğitsel etkinliklere önem vermeye başlayan çağdaş sanat müzeleri uygulama atölyelerini de bünyelerine katmaktadır (Çakmak, 2002: 20).

Uçankuş (2000: 971) ise müzeyi “*Geçmiş çağların, dönemlerin, insanların sanatsal, tarihsel, bilimsel, kültürel kısaca uygarlık ürünlerini derleyen, koruyan ve bunlardan koleksiyonlar meydana getirerek depolayan ve sergileyen, halka açık resmi ya da özel sanat, bilim ve kültür kuruluşları*” olarak tanımlamaktadır.

Geçmişten günümüze kadar insan yaşamını, kültürünü ve ortaya koyduğu eserleri bilimsel, teknik ve sanatsal biçimde, günümüzde olduğu kadar geleceğe de yansıtan müze tanımında *korumacılık, eğitim ve tanıtım* birleşilen ortak noktalar (Yücel, 1999: 18).

Atik (1999: 156), toplumun kültürel mirasını toplum adına koruyan, tanıtan bir kurum olarak bir anlamda kamu malı niteliğinde olan müzeyi, halkın kültür varlığının somut belgesi olarak nitelemekte ve bu nedenle de halkla toplumsal ve kültürel etkileşim içinde olduğunu vurgulayarak, ziyaretçisi olmayan, toplumu cezbetmeyen bir müzenin işlevini yerine getirmiş olamayacağını belirtmektedir.

2.1.1. Müze Türleri

Müze kavramının açılımı ve birçok müze türünün oluşması ile çeşitlilik artmış, müze türleri çok değişik başlıklar altında sınıflandırılmışlardır. ICOM tarafından

1995 yılında kabul edilen çağdaş anlamdaki müze tanımlamalarına göre, müzeler gruplandırılmışlardır. Bunlar (Buyurgan ve Mercin, 2005: 31-35):

Koleksiyonlarına,

Bağlı oldukları yönetim birimlerine,

Hizmet ettikleri bölgeye,

Hitap ettikleri kitleye,

Koleksiyonlarını sergiledikleri mekânlarına göre

Temalarına göre müzeler farklı müze türleridir.

Yapılan müze türleri sınıflamasının özellikleri ve hangi müzelerin bu türler içerisinde yer alabileceği ise şu şekildedir (Madran, 1999: 7-9):

Koleksiyonlarına Göre Müzeler

Koleksiyonlarına göre sınıflandırılan müzeler; yarar sağlama ve zevk alma özelliklerini dikkate alma ve öğrenme amacıyla bir araya getirilmişlerdir. Bu müzeler şu şekilde sıralanabilir (Atagök, 1999: 223-225):

Genel Müzeler

Arkeoloji Müzeleri

Sanat Tarihi, Sanat Müzeleri

Tarih Müzeleri

Etnografya Müzeleri

Doğa Tarihi ve Jeoloji Müzeleri

Bilim Müzeleri

Planetaryumlar

Endüstri Müzeleri

Bağı Oldukları Kurumlara Göre Müzeler

Devlet müzeleri, yerel yönetim müzeleri, üniversite müzeleri, askeri müzeler, bağımsız ya da özel müzeler, ticari amaçla kuruluş müzeleri bu müze türleri içinde sayılabilir (Buyurgan ve Mercin, 2005: 40).

Devlet Müzeleri

Belediye Müzeleri

Özel Müzeler

Askeri Müzeler

Hizmet Alanlarına Göre Müzeler

Bu tür müzeler, ulusal, bölgesel ve yerel müzeler olarak üçe ayrılabilir (Buyurgan ve Mercin, 2005: 44).

Bölge Müzeleri

Halk Müzeleri

Ekomüze

Hizmet Ettikleri Topluma Yönelik Müzeler

Bu tür müze sınıflandırması içerisine eğitici, uzmanlaşmış ve genel toplum müzeleri dâhil edilebilir (Madran, 1999: 8).

Uzmanlık Müzeleri

Çocuk Sanat ve Gençlik Müzeleri

Koleksiyonlarını Sergiledikleri Mekâna Göre Müzeler

Sanal, açık hava ve anıt müze örnekleri bu tür müze sınıflamasının arasındadır.

Sanal Müzeler

Müze Evler

Anıt Müzeler

Açık Hava Müzeleri (Madran, 1999: 8).

Koleksiyonların sergilenmesi ve müzelerin işlevlerini gerçek bir mimari yapı kapsamında gerçekleştirmesi geleneksel müze içeriğinde incelenebilir. Buna örnek olarak Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi, İstanbul Resim Heykel Müzesi vb. verilebilir. Açık hava müzeleri genellikle yapıtların açık havada sergilendiği müzeler olmaktadır. Kırsal açık hava müzeleri, bölgesel açık hava müzeleri ve ulusal açık hava müzeleri olmak üzere üç grupta incelenebilir. Nemrut, Perge, Bergama, Göreme ve Gordion açık hava müzesi bu türe örnek olarak verilebilir. Anıt müzeler, mimari ve tarihi açıdan değerli olan yapıların müze olarak ayrılması ile oluşan müzelerdir. Çanakkale Şehitler Anıtı, Anıtkabir, Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı anıt müzeler arasında sayılabilir.

Yirminci yüzyıldan başlayarak teknolojinin gelişimi ile birlikte oluşturulabilen bilgisayar ortamlarındaki sanal ortamlardan dolayı mekân ve yer kavramları yeniden tartışılıp tekrar tanımlanmıştır. Günümüzde teknolojinin sağladığı olanaklarla sanal müzeler oluşturulmaya başlanmıştır. Araştırıldığı zaman sanal müzelerin iki şekilde olduğu gözlemlenmektedir. Bunlardan biri fiziksel olarak var olan bir mekânın sanal ortama aktarılmış hali, diğeri ise müze anlayışı ile sanal ortamda tasarlanmış, fiziksel bir yere bağlı olmayan web siteleridir.

Temalarına Göre Müzeler

Yukarıda sıralanan grupta dışında, kalabilecek tek kişiyi, bir olayı veya nesneyi konu alan müzeler de temalarına gruplandırılabilir. Bunlar;

Kişiyi konu alan; Atatürk (Müze) Evleri, Picasso Müzesi, Şefik Bursalı Müzesi vb.

Kent Müzeleri, Müze Kent Safranbolu, Antalya Kent Müzesi vb.

Devrim Müzeleri; Küba Devrim Müzesi vb.

Kent müzeleri, dünyada on dokuzuncu yüzyılın sonlarında ortaya çıkan, Türkiye’de son yıllarda gündeme sıklıkla gelen bir olgudur. Kentler, yapılar ve o yapılarla bir bütün oluşturan sokaklar, meydanlar gibi diğer kentsel unsurlardan

oluşur. Yapılar yaşamın mekâna yansıyan somut belgeleri olmaktadır (Madran, 1999: 82). Bu kapsamda kent müzeleri, buldukları coğrafyada yaşayan insanların sosyal yaşamını; yaşam tarzlarını, örf, adet ve geleneklerini, alışkanlıklarını, ilişkilerini, tasarladıkları her türlü yapı ve yapı gruplarını içeren, bunların çözümlenmesiyle bilgi veren alanlar olmaktadır.

2.1.2. Müzelerin İşlevleri

Önceleri müzeler genel anlamda; toplumsal ve kültürel kimliğin bir düzen içinde yansıtılarak korunduğu alanlar olmaktadır. Müzelerin başlıca işlevleri; yerel, bölgesel veya ulusal kültürü derlemek, bunu gelecek nesiller için korumaya almak ve sergilemekti. Günümüzde ise, ulusların kendi kültür ve sanat değerlerinin belirli bir sisteme göre bir arada toplanarak, sergileme ve koruma amacının çok ötesinde, kişilerin ve toplumun çağdaşlaşmasının bir aracı durumuna gelmiştir (Buyurgan, 2002: 55). Bugün müzecilikte, toplumların müzelerdeki koleksiyonlara ulaşmaları ve müze kaynaklı eğitim önem kazanmaktadır. Müzeyi ve içerisindeki koleksiyonları halk için maddesel olarak daha kolay ve erişilebilir duruma getirmek, müze koleksiyonlarını ve sergi konularını uzman olmayan ziyaretçiler için daha anlaşılır duruma getirmek daha önemli olmuştur.

Müzeler, kültürel değeri olan koleksiyonlara sahiptirler. Bu koleksiyonları çeşitli bilimsel yöntemlerle korumak, incelemek, değerlendirmek, sergilemek ve eğitime katkıda bulunarak halka sevdirmek amacı ile hizmet eden kurumlardır. Bu tanımlama ile müzelerin işlevlerini toplamak, belgelemek, korumak, sergilemek ve eğitim başlıkları altında incelenebilir.

Müzelerin toplama işlevi;

Müze, kapsamında bulundurduğu eserlerle var olur. Kültürel ve sanatsal değeri olan eserleri koruyabilmek, belli bir sistemde sergileyebilmek ve insanları bilgilendirebilmek amacıyla çatısı altında toplar. Genellikle müze; türüne, politikalarına, programlarına ve fiziki alt yapısına göre tüm özelliklerini göz önünde bulundurarak kendi uzman personeli tarafından toplama işlevini yürütür. Koleksiyonlar, bağış, satın alma ya da resmi kazılardan gelen eserlerle geliştirilir.

Müzeye bağış eser kabul edilirken eserlerin tarihsel ve sanatsal değeri olması göz önünde bulundurulur (Çoruhlu, 1997: 59).

Müzelerin belgeleme ve arşivleme işlevi;

Belgeleme, bir müzenin en önemli görevlerinden birini oluşturmaktadır. Bu nedenle müzeler bünyelerindeki her eseri fazla-eksik demeden belgelemek zorundadır (Buyurgan ve Mercin, 2005:58). Müzelerin bu işlevi, koleksiyonlarındaki eserlerin hem kolayca bulunabilmeleri hem de kaybolmamalarını sağlamak içindir. Bir eserin kayıt edilebilmesi için gerekli olan bilgilerin dört ana bölümde toplanması mümkündür: Eserin Geçmişi (eserin müzeye geliş şekli), eserin özellikleri (eserin; adı, cinsi, ölçüleri, ağırlığı, tasviri, tanımı, biçimi, üslubu, stili ve fonksiyonu), müze bilgileri (kayıt ve envanter numarası) ile fotoğraf-çizim (Karpuz, 1997; 41-42).

Yapılacak belgelenmeler, eserlerin kronolojik sıralamasına göre olabileceği gibi, yine kronolojik sıraya göre belli dönemler, ciltler halinde saptanabilir. Koleksiyonlardaki eserlerin tek tek etiketlenmesi ve bunların fotoğraflanması çok yararlı olur. Hatta günümüzde teknolojik araç-gereçlerden (slayt, video kamera, cd rom, bant kayıtları) yararlanılarak belgelemenin daha kalıcı ve işlevsel olması sağlanabilir. Bunun için gerekli kaynak hem kurulacak fonlardan aktarılacak finansman ile hem de sponsor firma bulunarak temin edilebilir (Buyurgan ve Mercin, 2005: 58).

Müzedeki eserlerin kolay bulunabilmeleri, kaybolmamalarının sağlanması, yeni araştırmalarda görsel kaynak oluşturmaları için tüm bilgilerinin sistemli olarak belgelenmesi ve arşivlenmesi önemlidir. Bu işlemler bilimsel anlamda belgeleme yapabilecek yeteri kadar uzman ve yardımcı personelle gerçekleştirilmelidir.

Belgeler kronolojik sıra ile yapılabileceği gibi çeşitli yöntemlerle de arşivlenebilir. Günümüzde teknolojik araç gereçlerden olan fotoğraf, slayt, video kamera ile CD-ROM kayıtlarından yararlanılarak basılı belgeler dışında bilgisayar ortamında arşivleme olanaklarından faydalanılmaktadır (Buyurgan ve Mercin, 2005: 58).

Müzelerin koruma işlevi;

Müzelerin koleksiyonlarındaki eserleri koruma işlevi belki de en zordur. Müzelerin sahip oldukları eserleri koruyabilmek, en azından o eserlerin yok olmasını geciktirmek için bilinçli bir konservasyon yapmaları gerekir. Sırasıyla; ön araştırma, sırayla belgelendirme, tedavi, sağlamlaştırma, restorasyon gibi uygulamalar yapılmalıdır (Buyurgan ve Mercin, 2005: 58). Her ne şekilde olursa olsun müzeye gelen eserler önce bakım ve onarıma tabi tutulur. Eserlerin türüne göre kuru temizlemeye tabi tutulabilecekleri gibi mekanik ve kimyasal temizlemeden de geçirilirler. Bu şekilde müzeye gelen eser kayıt ve envantere hazır hale gelir (Karpuz, 1997: 41).

Müzeler içlerinde barındırdıkları koleksiyonlarını nem, ışık, sıcaklık, kirlilik ve çeşitli canlılardan korumakla yükümlüdür. Koruma müzelerin esas işlevi olmaktadır. Eserlerini koruyamayan müze yıpranıp yok olmaya mahkûmdur. Bu durumda diğer işlevleri de anlamsızlaşmaktadır.

Müzelerin sergileme işlevi;

Sergileme, müzedeki eserlerin insanlarla buluştuğu bölümü oluşturur. Müzelerin yaşaması ve varlığını sürdürebilmesi, ziyaretçisinin çokluğuna ve fonksiyonlarını yerine getirmesine bağlıdır. İyi bir müze yönetimi, sahip olduğu koleksiyonlarındaki eserleri planlayarak estetik kaygıları da göz önüne alarak ve ziyaretçi kitlesini de düşünerek bir düzenleme yapmalıdır. Aksi takdirde müzeler fonksiyonelliklerini yitirmiş olurlar (Buyurgan ve Mercin, 2005: 60).

Karpuz (1997), müzenin eğitim işlevini de göz önüne alarak, sergilemenin önemini şu şekilde ifade eder: “*Müzenin en önemli fonksiyonu eğitim konusudur. Müze de bu rolünü eserlerini sergileyerek gerçekleştirir. Bunun için, müzeyi gezmeye, görmeye gelen insanlara eserleri tanıtmak, sevmek ve onları öğretmek için elverişli bir sergi ortamı yaratmalıyız*” (Karpuz, 1997: 19).

Müze eserlerinin malzemeleri, boyutları gibi birçok nitelikleri göz önüne alınarak sergileme alanının ışık, mekân rengi ve genişliği, tanıtıcı bilgi panoları, etiketler, vitrin ve platformlar, ses düzeni, sıralanma biçimleri gibi farklı etkenlerin

dikkate alınarak sunulması görevi olmaktadır. Çağdaş müzecilikte sergileme işlevinde teknoloji de kullanılarak günümüzde çok çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Eserlerin özellikleri ve karakteri ortaya çıktığı sürece başarılı bir sergileme gerçekleştirilebilecektir. Eğitim-öğretim, eğlence, zaman değerlendirme yöntemleri, iletişim kuramları dikkate alınarak müzenin vizyon, misyon ve stratejileri yeniden tespit edilmiş, sergileme yöntemlerinde büyük değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Yeni sergilemeler müzelerin koleksiyonunu oluşturan somut varlıkların aynı zamanda manevi değerlere de gönderme yaptıklarını belirlemiştir. Böylece müzelerin toplumun kültürel miras bilinci artarken geçmiş ve yaşanan kültürün genç nesillere aktarılacak diğer kültürler ile ilgili bilgilerin artırılması sorumlulukları vurgulanmaktadır. Bu kurumların sadece maddi, gözle görülür, elle dokunulur nesnelere değil, onlar aracılığıyla manevi değerleri de koruduğu kabul edilmiş, somut olmayan soyut değerlerin de sorumluluğunu üstlendikleri anlaşılmıştır (Atagök, 2013: 158).

Müzelerin eğitim işlevi;

On dokuzuncu yüzyıldan başlayarak kurumlaşan ve yirminci yüzyıla dek gelen müzecilik anlayışı ziyaretçiyi edilgen statüde ve otoriter bir iletişim içinde tutmaktaydı. Yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren ziyaretçi ile interaktif ilişkilere dayanan, dayanışmayı, paylaşmayı amaç edinen post modern müzecilik anlayışı, “yaşam boyu eğitim” yaklaşımı ile müzelerin eğitsel yönlerini ön plana almaya başlamıştır (Onur, 2002: 7).

Eğitim kavramı, müzelerin kuruluşlarından itibaren hep müzelerle bağdaştırılmıştır ancak 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra müzelerde eğitime bakış toplumsal yaşam, eğitim ve müzecilik alanındaki ilerlemelere paralel olarak gelişmiştir. “Eğitim” müzelerin koruma ve araştırma işlevlerinin yanında yer alan iletişim işlevinin altında, temel müze işlevlerinden biri olarak kabul edilmiştir. Daha sonra bu çalışmalar giderek yaygınlaşmış ve kapsamı genişlemiş ayrı bir bilimsel disiplin olarak ‘müze eğitimi’ alanı doğmuştur (Akmehmet, 2013: 129). Müzelerin eğitim işlevleri, öğretimin planlamasını, belli hazırlıkları, uygulamaları, yaratıcı çalışmaları ve değerlendirmeleri kapsamaktadır. Bu işlevin yerine getirilebilmesi için müzede uzman eğitimcilerin bulunması gereklidir.

2.1.3. Müze ile Eğitim

Çağdaş eğitim anlayışı ile birlikte edilgen dinleyici ve izleyiciyle yürütülen öğretim yöntemleri önemini artık kaybetmiştir. Bilgi aktarımına dayalı eğitim sistemi toplumdaki değişim ve teknolojideki gelişmeye bağlı olarak yerini öğrenciyi aktif yapan bir anlayışa yerini bırakmıştır. Okul içi ve dışında yaşayarak, uygulayarak, gerçekleştirerek, deneyerek öğrenme yöntemleri çağdaş eğitim anlayışı kapsamında yer almaktadır. Okul içinde deney laboratuvarları, bilgisayar odaları ve atölyeler kurulmuş, okul dışında da eğitsel aktivitelerin sürdürülebileceği geziler düzenlenmiştir. Müzeler okul dışı ziyaret edilmesi gereken önemli eğitim kurumlarından biridir. Doğru seçilmiş bir öğretim planı ile eğitim görülen alana ilişkin olan müzelerde tam bir öğrenim yapılabilir. Ünitenin amaçlarına uygun işlendiği takdirde öğrenci başarısını olumlu yönde etkileyebilmektedir.

Müzelerin eğitim açısından değerlendirilmesi, önceleri özellikle ABD’de başlamış, daha sonra Avrupa’ya geçmiş ve özellikle İngiltere ve Almanya’da yaygınlaşmıştır. Daha sonraları “Müzecilik” ve “Müze Pedagojisi” nin gerekliliği ortaya çıkmıştır (Buyurgan ve Mercin, 2005: 96).

Müzeler tarihin bir deposu, hatta hazinesi olmaktan ziyade merak, araştırma ve dolayısı ile yeni buluşların temelini oluşturması açısından toplumun en canlı öğretim aracı, hazır laboratuvarlarıdır. Bu amaca hizmet etmesi, toplum fertlerinin bu değer bilincinde olmaları ile mümkündür. Müzeler, öğretici amaçlı kuruluşlardır (Tırpan, 1982: 20). Dünya Müzelerinin bilimsel kadrolarından oluşan ve UNESCO'ya bağlı olarak kurulan Uluslararası Müzeler Kurulu'nun (ICOM) önerileri ile müzelerin fonksiyonları ve eğitsel amaçlı kullanımı doğrultusunda yeni yöntemler geliştirilmiştir. 1970'lerden itibaren müze çeşitleri çoğalmış, iletişim odaklı sergilemeler ve müze eğitim programları geliştirilmiştir.

Müze eğitimi belli öğrenme ilkelerine dayanmaktadır. Bunlar (Baykal ve Paykoç, 2000: 45-46):

Öğrenme aktif bir süreçtir

İnsanlar öğrenirken eğlenir.

Anlamlı öğrenme bilişsel bir süreci gerektirir.

Öğrenme dili kullanmayı gerektirir.

Sosyal bir faaliyettir

Ortamla bağlantılıdır.

Öğrenmek için bilgiye ve zamana gerek vardır.

Motive olma öğrenmenin temel ögesidir.

Çağdaş müze anlayışında amaç, farklı eğitim faaliyetleriyle toplumun her kesimini müzeye çekip onları eğitmektir. Ancak toplumun her kesiminden önce çocukların ve gençlerin müzeye çekilmesi gerektiği inancıyla müzeler, çalışmalarını öncelikle bu kesimi hedefleyerek planlarlar. Okullarla müze arasında kurulan ilişki bu kesime ulaşmanın en kısa yolunu oluşturmaktadır (Çakmak, 2002: 25).

Çağdaş eğitimciler, gelişen eğitim yöntemleriyle eğitimin sıra ve tahta ile sınırlı olmadığı düşüncesi vurgulanmaktadır. Okul eğitiminde öğretmen, öğrencilerin hiç rastlamadığı, duyularıyla sezmediği olgular hakkında konuşmaktadır. Ancak müzede, çocuklar görerek, dokunarak, koklayarak aletleri ve araçları kullanabilir ve bunları hissedebilirler. Burada asıl sözü edilen husus ise okul, öncelikli olarak çocukların düşünsel algılayışlarını, müze eğitiminde ise çocukların kendi öznel düşünce ve becerilerini geliştiren duyguları ve atmosferi sağlamasıdır. Buna göre müze eğitimin amaçları şöyle özetlenebilir (Buyurgan ve Mercin, 2005: 11-12);

- Müzeciliğin tarihi, türleri, amaç ve işlevleri ile ilgili bilgiler edinebilme,
- Müzeler, kültürler ve uygarlıklar, müze ve sanat, müze ve eğitim, müze ve toplum konularında bilgiler edinebilme,
- Müzeleri eğitim amaçlı kullanabilme alışkanlığı edinebilme, bir müze ziyareti ile ilgili hazırlık ve süreçleri kavrayabilme,
- Müzelerde yer alan farklı kültürlere ait sanat eserleri ve tarihi eserlerdeki benzerlik ve farklılıkları fark edebilme,
- Müzeleri oluşturan farklı kültür ürünleri müze sayesinde diğer toplumlara karşı saygıyı gerçekleştirebilme,
- Müze ziyareti sonucunda bir müze rehberi hazırlayabilme,
- Müze çalışmasına dayalı olarak projeler hazırlayabilme,

- Müzede sergilenen sanat eserlerine ve tarihi eserlere karşı ilgiyi, değer vermeyi ve onları koruma bilincini oluşturabilme
- Farklı konu alanlarına yönelik müzeleri kullanarak, daha kalıcı ve anlamlı öğrenmeleri gerçekleştirebilmektir.

Müze eğitimi amacıyla gerçekleştirilen müze ziyaretlerinde beklenen öğrenci kazanımları şu şekilde sıralanmaktadır (Buyurgan ve Buyurgan, 2007: 99-100):

- Müzede uyulması gereken kuralları ifade eder.
- Müzede sosyal yaşamı yansıtan eserleri farklı sanatsal yollarla belirtir.
- Müzedeki eserlerden yola çıkarak sosyal yaşamın özelliklerini gösterir.
- Sosyal yaşamda var olan tören çeşitlerini öğrenir.
- Müzede geçmişteki yaşam kültürlerini gösteren eserleri tanır.
- Geçmiş ve günümüzdeki yaşam kültürüne ait farklı ve benzer nesnelere karşılaştırır.
- Müze ziyaretlerinden zevk alır.
- Müzedeki koleksiyonların özelliklerine göre sınıflandırılmış eserler bütünü olduğunu kavrar.
- Müzedeki eserlerin belirli duygu, düşünce ve durumları yansıttığını ifade eder.

Müzecilik tarihi incelendiğinde, geçmişten günümüze kadar müzelerin bir yandan koruma, araştırma ve bilgi üretme fonksiyonlarını devam ettirirken, diğer yandan da yaygın eğitim kurumu görevini üstlendiği görülmektedir. Müzelerdeki eğitim ortamı, yaratıcılığı, soru sormayı, elde edilen verilerden yeni bilgiler üretmeyi, sentez yapmayı özendirilen, geliştiren bir etkiye sahiptir. Okul, öğrenmenin ve bilginin tek kaynağı değildir. Dolayısıyla müzeler, kültür merkezleri gibi farklı ortamlar olarak, okulun sahip olduğu işlevleri, eğitsel etkinlikleri gerçekleştirebilirler. Müze eğitimi müzenin tümüyle bir eğitim ve iletişim kurumu olarak değerlendirilmesini gerektirir (Demirdelen, 2007: 157).

2005 Sosyal Bilgiler öğretim programlarının müzelere değişik yönlerden daha fazla önem verdiği gözlemlenmektedir. 24 Ocak 2008'de Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı müzelerin eğitimde etkin olarak kullanılması konusunu ele alarak,

ilköğretimde pek çok dersin öğretim programları ile müzelerin ilişkilendirildiği “Müze ile Eğitim” programını yayımlamıştır. Programda öğretmenlere müze ve tarihi mekânlara inceleme gezilerinin yapılması ile ilgili önerilerde bulunmaktadır. 2005 Sosyal Bilgiler öğretim programı ve kılavuzundaki etkinlik örneklerinde müze gezisi etkinliklerinin yapılandırıldığı gözlemlenmektedir. Buna göre I ve II. Meclis, Etnografya Müzesi ve Anıtkabir Kurtuluş Savaşı Müzesi gezileri somut örnek olarak sunulmuştur. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, öğrenme alanı olarak yeni bir kavram da getirmiştir. Farklı disiplinler bu öğrenme alanlarının içine yerleştirilmiştir. Bu öğrenme alanlarının bazılarında müzelerde ulaşmak oldukça kolaydır. Nitekim Sosyal Bilgiler Kılavuz kitabında yer alan öğrenme alanlarındaki kazanımlarda da öğretmenin müze eğitimi ile ilişkilendireceği kazanımlar yer almaktadır (Tüysüz, 2012: 25).

Sosyal Bilgiler öğrenme alanları ile bazı müzelerin ilişkilendirilmesi Bahri Ata tarafından şu şekilde ele alınmıştır (Ata, 2002: 59-60):

Tablo 1. Sosyal Bilgilerin Öğrenme Alanları ve Bazı Müzelerle İlişkilendirilmesi

Sosyal Bilgilerin Bazı Öğrenme Alanları ve Disiplinler	Müzeler
BİREY VE TOPLUM (İnsan İlişkileri ve İletişim vb.) (<i>Psikoloji, Sosyoloji, Tarih</i>)	Basın Müzesi (İstanbul) TRT Müzesi (Ankara) Telekom Müzesi (Ankara) PTT Müzesi (İstanbul) Karikatür ve Mizah Müzesi (İstanbul)
KÜLTÜR VE MİRAS (<i>Antropoloji, Tarih, Arkeoloji, Sosyoloji ve Halkbilimi</i>)	Etnografya Müzesi (Ankara) İstanbul Arkeoloji Müzesi (İstanbul) Anadolu Medeniyetleri Müzesi (Ankara) Topkapı Sarayı Müzesi (İstanbul) Gazi Üniversitesi Halk Bilim Müzesi (Ankara) Türk ve İslam Eserleri Müzesi (İstanbul)

	<p>Panorama 1453 Tarih Müzesi (İstanbul)</p> <p>Vakıf Eserleri Müzesi (Ankara)</p> <p>Tahta Kuşlar Müzesi (Balıkesir)</p> <p>Sakıp Sabancı Müzesi (İstanbul)</p> <p>Cumhuriyet Tarihi Müzesi (Eskişehir)</p> <p>Mevlana Müzesi (Konya)</p> <p>Karagöz Müzesi (Bursa)</p>
<p>İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER</p> <p><i>(Coğrafya, Tarih, Antropoloji ve Halkbilimi)</i></p>	<p>Zihni Derin Çay Müzesi (Rize)</p> <p>Meteoroloji Müzesi (Ankara)</p> <p>MTA Tabiat Tarihi Müzesi (Ankara)</p> <p>Türkiye Ormancılık Müzesi (Ankara)</p> <p>Harita Genel Komutanlığı Müzesi (Ankara)</p> <p>Denizcilik ve Su Ürünleri Müzesi (İstanbul)</p> <p>Zooloji Müzesi (İstanbul)</p> <p>İstanbul Üniversitesi Jeoloji Müzesi (İstanbul)</p>
<p>ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM</p> <p><i>(Ekonomi, Tarih ve Coğrafya)</i></p>	<p>Bursa Kent Müzesi (Bursa)</p> <p>Ziraat Bankası Müzesi (Ankara)</p> <p>Osmanlı Bankası Müzesi (İstanbul)</p> <p>Türkiye İş Bankası Müzesi (İstanbul)</p> <p>Ankara Halk Ekmek Fabrikası Ekmek Müzesi (Ankara)</p>
<p>BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM</p> <p><i>(Tarih, Coğrafya, Doğa ve Fen Bilimleri)</i></p>	<p>Ankara Üniversitesi Rasathanesi Müzesi (Ankara)</p> <p>Tofaş Otomobil Müzesi (Bursa)</p> <p>ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi (Ankara)</p> <p>Telekomünikasyon Müzesi (Ankara)</p> <p>Rahmi M. Koç Müzesi (İstanbul)</p> <p>İslam Bilim ve Teknoloji Müzesi İstanbul</p>

	<p>İstanbul Oyuncak Müzesi (İstanbul)</p> <p>Hava Kuvvetleri Müzesi (Ankara)</p> <p>TCDD Açık Hava Buharlı Lokomotif Müzesi (Ankara)</p> <p>Askeri Müze (İstanbul)</p> <p>İtfaiye Müzesi (İstanbul)</p> <p>Tıp Tarihi Müzesi (İstanbul)</p>
<p>GRUPLAR, KURUMLAR VE SOSYAL ÖRGÜTLER</p> <p><i>(Sosyoloji, Antropoloji, Psikoloji, Siyaset Bilimi, Tarih)</i></p>	<p>Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu Müzesi (Ankara)</p> <p>Türk Hava Kurumu Müzesi (Ankara)</p> <p>Kızılay Müzesi (İzmir)</p> <p>Jandarma Müzesi (Ankara)</p> <p>Polis Müzesi (Nevşehir)</p> <p>Cumhuriyet Eğitim Müzesi (İstanbul)</p> <p>Galatasaray Müzesi (İstanbul)</p> <p>Fenerbahçe Spor Kulübü Müzesi (İstanbul)</p> <p>Beşiktaş Jimnastik Kulübü Müzesi (İstanbul)</p> <p>Kandilli Rasathanesi Müzesi (İstanbul)</p> <p>Hukuk Müzesi (Ankara)</p>
<p>KÜRESEL BAĞLANTILAR</p> <p><i>(Coğrafya, Antropoloji, Ekonomi, Beşeri Bilimler)</i></p>	<p>British Müzesi (İngiltere) –<i>Ulusal Müze</i></p> <p>Louvre Müzesi (Fransa)- <i>Sanat ve Sanat Tarihi</i></p> <p><i>Kanada Bilim ve Teknoloji Müzesi (Kanada) -Endüstri ve Teknoloji</i></p> <p>Alman Tarih Müzesi (Almanya)- <i>Tarih Müzesi</i></p> <p>Kahire Mısır Müzesi (Mısır)- <i>Tarih Öncesi ve Arkeoloji</i></p> <p><u>Ulusal</u> Bilim Müzeleri (Japonya)- <i>Doğa ve Doğa Bilimleri</i></p> <p>Asya Uygarlıkları Müzesi (Singapur) –<i>Etnoloji ve Uygarlık</i></p>

	Dünya müzeleri için bkz. http://icom.museum/vlmp/world.html
--	---

Tabloda da görüleceği gibi bazı müzelerin sınıflamalarını belirlemek güçtür. Bazı müzeler, müzenin kendi zengin karakteristik özelliklerinden dolayı birden fazla öğrenim alanı ile özdeşleştirilebilir. Sözelimi Rahmi Koç Müzesi, bilim ve teknolojinin, ekonominin ve tarihin konularını içermektedir. Yeni sosyal bilgiler öğretim programının bilim ve teknoloji konularını da ön plana aldığı gözlemlenmektedir. Öğrenme alanlarında yer alan kazanımlarla ilişkili olarak öğrenciler, internet ortamında diğer ülkelerin müzelerini de ziyaret etmeye teşvik edilmelidir. Müzelerin web sayfalarında yer alan görseller, yabancı dile gerek kalmadan da öğrencinin düşünsel gücü için veri toplayabilmektedir.

Günümüzde müzeler yaygın eğitim kurumu olarak bu rolü kendi akışına bırakmamakta, eğitim fonksiyonunu örgün ve programlı bir şekilde yerine getirmeyi amaçlamaktadır. Müzelerde gerçekleştirilen eğitim hizmetleri genellikle eğitim bölümleri ve müze eğitimcileri tarafından gerçekleştirilmekte, bu hizmetlerin başında da programlı eğitim etkinlikleri gelmektedir.

Başlangıçta eski eserleri toplama ve sergileme amacı taşıyan müzeler günümüzde pedagojik, sosyolojik, psikolojik içerikler edinmiş, ayrıca ‘müzeoloji’ adı altında üniversitelerde bir bilim dalı kimliğine kavuşmuştur. Giderek çağdaş müzecilik anlayışıyla yeniden yapılanan müzeler, yaygın eğitim kurumları durumuna gelmektedirler. Günümüz modern müzeciliğin dört önemli yaklaşımı bulunmaktadır. Bunlar, sanal müze, dokunulabilir müze, mobil müze ve vakıf müzeciliğidir. Modern müzecilikte müzeler, etkinliklerini toplumun farklı kesimlerini dikkate alarak gerçekleştirmektedir. Sürekli sergilerin yanı sıra geçici sergiler, rehberli geziler, diafilm gösterileri, söyleşiler, seminerler ve atölye eğitimleri bu tür etkinliklerin başında gelmektedir (Keleş, 2003: 89).

21. yüzyılda müze eğitimini etkileyen başka bir önemli gelişme iletişim teknolojisi ve araçlarındaki gelişimin müzelere yansımalarıdır. Müzelerde teknolojinin olanakları ile etkileşimli, eğlenceli ve eğitsel sergiler düzenlenmekte, Facebook,

Tweeter vb. sosyal medya araçları kullanılarak müze dışında da izleyicilerle iletişim kurulmakta ve müzenin eğitim etkinlikleri geliştirilmektedir (Akmehmet, 2013: 133).

2.2. Sanal Müzeler

Sanal müze, değişik medya imkânlarından faydalanılarak hazırlanmış sayısal nesnelere ve bunlara ait bilgileri barındıran, ziyaretçi ile iletişimin kesintisiz olması ve muhtelif erişim şekillerini karşılamak için alışıldık iletişim metodlarının ötesine geçen, dünya çapında erişimini olanaklı kılmak amacıyla fiziksel anlamda bir mekâna ihtiyaç duymayan müzeler şeklinde tanımlanmaktadır. İlk uygulamaları teknolojik gelişme ile gerçekleşmiş olsa da sanal müze kavramının temelleri 20. yüzyılın ikinci yarısında Walter Benjamin ve André Malraux arasındaki “sanat eserinin aurası” sorunsalı üzerine yapılan tartışma ile atıldığı söylenebilir. Benjamin’in teknolojinin olanaklarıyla çoğaltılabildiği çağda sanat eserinin aurasında bozulma yaşandığı savına karşılık Malraux, sanat eserine yeni auralar eklendiğini savunmuştur (<http://inet-tr.org.tr/inetconf11/bildiri/47.pdf>, 26.11.2012).

Müzelerin toplumla ilişkilerini kuvvetlendirmek için yaptıkları yazılı tanıtım ve basın ilişkisi teknolojinin gelişimiyle farklı ve çok popüler bir yöntemeye dönüşmüştür. Web sayfası ya da sanal müze olarak nitelenecek programlarla internet üzerinden tuşlarla, bir parmak mesafede bilgilere ulaşmak mümkün olmaktadır (Atagök, 2013: 159).

Bilginin kullanımını, paylaşımını ve erişimini sağlayan internet teknolojileri müzeleri de etkilemiştir. Bu gelişmeler ile dünya kültür varlıklarından olan müzelerdeki “*kültürel miras ürünleri*” yeni teknolojilerin de yardımıyla zenginleştirilmiş görsel yapıda, insanlığın ortak kullanım ve paylaşımına sunulmuştur. Bu suretle müzeler sanal bir ortamda evrensel sergi salonlarına dönüşmüşlerdir (Ermiş, 2010: 21).

Dolayısıyla müzelerden eğitim amaçlı yararlanma sadece gerçek müze gezileri ile sınırlandırılmayıp, sınıf içerisinde bilgisayar destekli sanal müze ve sanat galerileri gezileri ile desteklenmelidir. Günümüzde, özellikle bilgisayar yoluyla eğitim ve öğretimde müzelerden etkili bir şekilde yararlanılmaktadır. Dünyadaki

çeşitli müzelerin internetteki sayfalarından faydalanarak sanal müze gezileri düzenlemek mümkün olabilmektedir.

Sanal müze, değişik medya olanaklarından yararlanılarak hazırlanmış sayısal nesnelere ve bunlara ait bilgileri içeren, ziyaretçi ile iletişimin kesintisiz olması ve çeşitli erişim şekillerini karşılamak için alışılmış iletişim yöntemlerinin ötesine geçen, dünya genelinde erişimini olanaklı kılmak amacıyla fiziksel anlamda bir mekana gereksinim duymayan müzelerdir (Güleç, 2003: 63). Sanal müzeler görüntü aktarma teknikleri ve erişim teknolojisi ile gerçek müzenin bilgisayar ve internet ortamında sunulmasıdır. 21. yüzyılda hızla gelişen teknoloji ile beraber müzeler de bu gelişim ve değişimden payını almış ve kendilerini sanal ortama adapte etmişlerdir. Günümüzde bir insan evinde, iş yerinde veya sınıf ortamında, dünyanın diğer ucundaki bir müzeyi sanal ortamda ziyaret edebilmektedir.

Çolak'a (2006) göre sanal müze, fiziksel olarak bir bütünlük içinde bulunmayan ancak benzer özellikler taşıyan sayısallaştırılmış koleksiyonu, yapay bir ortamda erişime sunarken, ziyaretçisine gerçek müze deneyiminde olan sınırları yıkmasına olanak veren uygulamadır. Bir müzenin sanal müze olarak değerlendirilebilmesi için, müzenin tüm eserlerinin internet ortamına sunulması, ziyaret edenler için özel bağlantıların oluşturulması, öğretmenler, öğrenciler ve özel alan uzmanları için hizmet sayfaları açılması gereklidir. Bu yöntemle kişi, müzeye gitme imkânı yoksa bilgisayar kanalıyla müzedeki eserlere ve yazılı kaynaklara ulaşabilir, gerektiğinde internet üzerinden soru sorma, cevap alma tekniği ile etkileşimli çalışma faaliyetini gerçekleştirebilir.

Bingöl'ün (2008: 18-19) Varinlioğlu (2007)' den aktardığına göre sanal müze; var olan bilgilerin ve mekânın dijital (sayısal) ortama aktarılmasındansa, sadece sanallığın olanaklarıyla ortaya çıkabilecek bir müze oluşturmaktır. Bu kavramdan yola çıkarak, statik bir dolaşım yerine dinamik bilgi akışı, statik görüntüler yerine, kamera sistemleriyle değişken görüntülerin alınması hedeflenmelidir.

Buyurgan (2006: 24) ise “müze ziyaretleri teknoloji çağının hızlı yaşandığı günümüzde bilgisayar kanalıyla da gerçekleştirilebilir. İlimiz ve ülkemiz dışındaki müzeleri sanal ortamda ziyaret ederek görsel ve teorik bilgilere ulaşabiliriz. Sadece

ilimiz ve ülkemiz dışındaki değil, yaşadığımız şehir ya da kasabada bulunan müzelerdeki yenilikleri de teknolojinin imkânları ile takip edebiliriz. Eğitim-öğretim yılı boyunca en az bir kere programlı bir müze ziyaret gerçekleştirmeye çalışılmalı; bunun yanında öğretmenler okullarının imkânları varsa sanal ortamda da olabildiğince sık müze incelemelerini sürdürmelidir.” diyerek sanal müzeleri desteklemiştir.

Sanal müze, fiziksel olarak bir bütünlük içinde bulunmayan ancak benzer nitelikler taşıyan dijitalleştirilmiş koleksiyonu, yapay bir ortamda erişime sunarken, ziyaretçisine gerçek müze deneyiminde olan sınırları yıkmasına olanak veren uygulamadır. Bir uygulamanın gerçek anlamda bir sanal müze olarak tanımlanması için koleksiyonlarını dijital ortama aktararak erişime açması, öğretici özelliği ön planda sanal dolaşıma olanak vermesi ve sanal müzelere özgü kimi uygulamaları yaşama geçirmesi gerekmektedir.

Sanal müze; görüntü aktarma teknikleri ve iletişim teknolojileri yardımıyla gerçek müzenin internet ve bilgisayar ortamına aktarılmış halidir. Bir müzenin sanal müze olarak değerlendirilebilmesi için, müzenin tüm eserlerinin internet ortamına sunulması, ziyaret edenler için özel bağlantıların oluşturulması, öğretmenler, öğrenciler ve özel alan uzmanları için hizmet sayfaları açılması gereklidir. Bu yöntemle birey, müzeye gitme olanağı yoksa bilgisayar kanalıyla müzedeki eserlere ve yazılı kaynaklara ulaşabilir, gerektiğinde internet üzerinden soru sorma, cevap alma tekniği ile etkileşimli çalışma etkinliğini gerçekleştirebilir (Tepecik, 2007: 235).

Sanal müze, mevcut bilgilerin ve mekânın dijital ortama aktarılmasındansa, yalnızca sanallığın olanaklarıyla ortaya çıkabilecek bir müze oluşturmaktır. Bu kavramdan yola çıkarak, durağan bir dolaşım yerine dinamik bilgi akışı, durağan görüntüler yerine, kamera sistemleriyle değişken görüntülerin alınması hedeflenmelidir. Günümüzde her alanda olduğu gibi, müzelerin de gelişen teknolojiye yararlanması bir zorunluluk haline almıştır. Fotoğrafta sanal gerçeklik tekniğinin müzelerde uygulanmasıyla, müzeler kendisini sanal dünyaya etkileşimli olarak sunacaktır (Bingöl, 2008).

İnternet ile tanıtımında sanal müzeler ve web siteleri ile kitlelere ulaşır, internet bu alanda oldukça yeni olmakla birlikte, sınırsız sayıda olanaklar içermektedir. İzleyenler uluslararası müzelerdeki çalışmalarla ilgili son haberlere, faaliyetlere, oturdukları ortamda ulaşabilirler. Web siteleri, dünya müzelerinin, sanat eserlerinin satışı için kullanılmaktadır. Pablo Picasso ve Sanal Louvre Müzesi bu konuda örnektir (Erbay, 2002: 19).

Sanal müzeler, teknolojinin günlük yaşamın bir parçası olarak çabuk ve anında ulaşılabilirlik kolaylığını sağlaması yönünden geniş kitlelere seslenebilecek bir alan olarak görülmektedir. Dünyadaki uygulamalarının da yeni yeni görüldüğü bu alan, Türkiye’de şimdilik mevcut koleksiyonlara internet aracıyla ulaşılabilirlik çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Gerçek müzelerin uzun bir geçmişe dayanan geleneği ile karşılaştırıldığında sanal müzeler henüz çok gençtir. “*On-line müze*”, “*elektronik müze*”, “*dijital müze*”, “*e-müze*” ya da “*web müzesi*” olarak adlandırılan bu yeni müze uygulamasının tanımı da henüz tam olarak yapılamamıştır. Sanal müzeler görüntü aktarma teknikleri ve erişim teknolojisi ile gerçek bir müzenin bilgisayar ortamında sunulmasıdır. Yirmi birinci yüzyılda teknolojinin giderek gelişmesiyle beraber müzeler de kendilerini sanal ortama uydurmuşlardır. Artık insanlar evinden, işyerinden ya da sınıf ortamındaki öğrenci, dünyanın diğer ucundaki bir müzeyi sanal ortamda ziyaret edebilmektedir (Buyurgan ve Mercin, 2005: 54-55).

Bu müzeler sunduğu olanaklarla, sanal ortamda oluşturulmuş gerçek müzenin içinde dolaşıyor izlenimini vermektedir. İlk sayfada genellikle müzenin planı bulunmaktadır. Müzenin galerileri ve salonları numaralandırılmıştır. Çoklu açılardan odaklama yapılarak müzenin içi gezilebilmektedir. Sanal ziyaretçi gerçeğinde olduğu gibi zorunlu yoldan gitmekte ancak ilgi ve dikkatine göre istediği salonu gezebilmektedir (Ata, 2002: 52).

Müzelerin en önemli işlevlerinden biri sahip oldukları eserlerin kayıtlarını tutmaktır. Sayısal kayıt olanakları bugüne kadar kullanılan geleneksel envanter sistemine önemli bir araç olarak eklenmiştir. Diğer taraftan, günümüz müzelerinin karşı karşıya kaldığı yeni bir sorun da sayısal ortamın kendi başına bir sanat üretim alanı olarak gelişmeye başlamasının oluşturduğu zorluktur. Sayısal ortamda doğan

sanat yapıtlarının güncellenerek korunması sorunu müzeleri bu alandaki teknolojileri tanıma, kullanma ve geliştirme görevi ile karşı karşıya bırakmıştır. UNESCO ve Uluslararası Müzeler Konfederasyonu ICOM (*International Council on Museums*) da bu alanda çalışmalar yapmakta, programlar oluşturmaktadır. UNESCO'nun 2003 yılındaki Genel Konferansında “*Dijital Mirasın Korunması Şartı*” kabul edilmiştir (Tonta, 2012). Sayısal yaratıcılık faaliyetlerinin korunması, sürekliliğinin sağlanması ve yönetimi ICOM'un müze tanımlamaları içine alınmıştır. Ancak, gerçek müzelerin etkinliklerinin yasallığına karşın sanal müzelerin yasallığını onaylayacak eşdeğer açıklıkta araçlar mevcut değildir.

Sanal müzenin fiziksel bir mekâna sahip olmaması farklılıklardan biridir. Elbette en belirleyici fark sergiledikleri nesnelere gerçekliği ile sanallığı arasındaki farktır. Fiziksel bir müzenin işleyişi çok daha fazla zaman, emek ve parasal yatırım gerektirir. Bu çerçeveden bakıldığında sanal müze, müze kavramına yeni bir tartışma boyutu getirmektedir. Bu tartışmalar tanımlama, müze deneyimi, müze nesnesi ve sanal müze ölçütleri açısından gerçekleşmiştir (sanalmuze.org, erişim: 21.02.2013).

Tanımlama açısından sanal müze;

- Koleksiyonu sayısallaştırarak küresel erişime açması,
- Ziyaretçisine sanal dolaşım olanağı sağlaması,
- Uygulamaya özgü bazı hizmetler sunabilmesi.

Müze deneyimi açısından sanal müze;

- Sanal müzeler deneyim açısından geleneksel müzelere alternatif değildir.
- Bu tür müzelerin kendilerine özgü deneyimleri vardır.
- Geleneksel müze deneyimini destekleyen unsur olarak kullanılır.

Müze nesnesi açısından sanal müze;

- Sanal müzeler, nesnelere etki alanlarına yeni anlamlar ekler,
- Nesnelere sahip olduğu bilgi ile bütünlük kurulmasını sağlar,
- Benzer nesnelere bir bütünlük içinde görülmesini sağlar.

Sanal müze ölçütleri açısından;

Sistemik kullanılabilirlik değerlendirmesi: Bu sistem, sanal müzelerin bilgi yapılarının değerlendirilmesi yanında, bilginin sunulma biçimlerini ve sitenin yorumlanmasını sağlamıştır. Ayrıca, öğrenilebilirlik ve verimlilik gibi etmenlerinin de değerlendirmeye alınmasını önermektedir.

Formel değerlendirme (kurumsal bilgilerin, koleksiyon sunumunun ve sanal dolaşım özelliklerinin değerlendirilmesi)

Enformel değerlendirme (öğrenebilirlik, etkili ulaşabilme, sunumun tutarlılığı)

Sonuç olarak bir müze internet uygulamasının sanal müze olarak tanımlanması için üç göstergenin uygulamada olması gerekir:

Koleksiyonlarını sayısallaştırarak erişime açmalıdır.

Öğretici niteliği ön planda sanal dolaşım olanağı vermelidir.

Sanal müzeye özgü kimi uygulamaları yaşama geçirmelidir.

2.2.1. Sanal Müzelerin Tarihçesi

Sanal müzenin ilk uygulamaları teknolojik gelişmelerle gerçekleşmiş olsa da sanal müze kavramının temellerinin yirminci yüzyılın ilk yarısında Walter Benjamin ve André Malraux arasındaki “*sanat eserinin aurası*” problemi üzerine yapılan bir tartışma sonucunda atıldığı ifade edilmektedir. Benjamin’in, teknolojinin olanaklarıyla çoğaltılabildiği çağda sanat eserinin aurasında bozulma yaşandığı iddiasına karşılık Malraux, sanat eserine yeni auralar eklendiğini savunmuştur. Bu tartışma Malraux’un bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin henüz gelişmediği bir dönemde, herkesin her yerden ulaşabileceği “*duvarsız müze*” kavramını geliştirmesini sağlamıştır (Buyurgan ve Mercin, 2005: 54-56).

Sanal müzelerin tarihi çok eskiye dayanmamaktadır. 1980’li yıllarda interaktif ders araçları olarak CD (*Compact Disc*) kullanılmaya başlanmıştır. 1990’lı yıllarda internetin yaygınlaşmasıyla birlikte kurumsal tanıtım sayfaları ve ders araç-gereçleri sanal ortamda kullanılmaya başlanmıştır. Bununla birlikte elektronik ağlar

üzerinden büyük resimli dosyaları göndermek ve depolamak zor olduğundan, 2000’li yıllara kadar sanal ortamlar çok verimli olmamıştır (Tepecik, 2007: 236).

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin müzecilik alanına uygulanışı, müzenin sunduğu hizmetleri de değiştirerek çeşitlendirmiş, müzelerin var oluş sebebi ve verdikleri hizmetler konusunda yeni tanımlamaların yapılmasını gerektirmiştir. Müze hizmetleri, mekân ile sınırlı olmaktan çıkınca, toplumla iletişim alanı genişlemiş, daha geniş kitleler tarafından erişilebilir olmuştur. Ziyaretçinin müze koleksiyonu hakkındaki düşünce ve beklentileri farklılaşmıştır. İnternet kullanımı, birçok kurum gibi müzeler için de hizmetlerini ifade araçlarından biri olmuştur (Marty, 2003: 259).

Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı, müze koleksiyonlarının özelliklerini de farklılaştırmıştır. Geçmişte müze koleksiyonlarının sadece fiziksel objelerden oluştuğu anlayışı egemendi. Bilgi kavramı, koleksiyonlarla ilişkilendirilecekse, bu en yalın haliyle müze objelerine yönelik kayıt belgeleri ya da etiketler olarak değerlendirilirdi. Artık günümüzde, obje koleksiyonları kadar, bunlara ilişkin her boyutta bilgi de müzelerin topluma sunması gereken koleksiyon değeri haline gelmiştir. Yine teknoloji kullanımı, sayısal koleksiyonlar olarak tanımlanan müze koleksiyonlarını ve beraberinde sanal müze kavramını doğurmuştur (Keene, 1998: 96-97).

Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı, ziyaretçi açısından müze deneyimini bireyselleştirme olanağı da sağlamıştır. Geleneksel olarak, müze ziyaretçileri müze gezisi sırasında benzer nesnelere görürler, benzer etiketleri okurlar ve aynı müze turlarına katılarak ortak olarak bilgilenirler. Oysa günümüzde, sergiler sırasında kullanılan görsel rehberler, el bilgisayarları, çoklu ortam araçları (*multimedya*) yoluyla, ziyaretçi seçtiği obje hakkında dilediği ölçüde bilgi alma sansına sahip olmaktadır. Ziyaretçi deneyiminin bireyselleşmesi, yalnızca müze içinde değil, müze web sayfası üzerinden de gerçekleşmektedir. Bazı müzeler, sanal ziyaretçilerine, sayısal koleksiyonları içinden istediklerini seçip müze web sayfası içinde kaydetme ve kendi bireysel koleksiyonlarını oluşturma olanağı da sunmaktadırlar (Keene, 1998: 98).

“Sanal müze” düşüncesi, Türkiye’deki gerçek modern sanat müzeleri eksikliğini getirdiği ölçütsüz, topluma yönelik eğitim çabalarının çok zayıf kaldığı

bir ortama yönelik incelemelerin dile getirilmesi ve 1990'ların ortasında gerçekleştirilen önemli projelere modern sanat alanında Türkiye'den çok daha güçsüz ülkelerin imza atmalarına dikkat çekmeyi amaçlayan bir dizi eleştiri yazısı ile başlamıştır (Gürel, 2007: 221).

Türkiye'de ilk sanal müze kurma çabaları 1990'da Topkapı Sarayı'ndaki bazı koleksiyonların sanal ortama taşınma girişimleri ile başladı. Topkapı Sarayı projesi olarak bilinen bu projedeki amaç, fotoğraf, rölyef, çizimler ya da animasyonlara kolay erişim sağlamaktı. Bu multimedya projesi, sponsor eksikliğinden yalnızca yirmi fotoğraf ve on çizimden oluşan bir CD ile sınırlı kalmıştır. 1996 yılında sanat çalışmaları internet ortamına ilk defa Sakıp Sabancı'ya ait olan "Sabancı Resimleri ve Heykel Koleksiyonu" adı altında aktarılmıştır. Basit bir etkileşim projesi olmasına rağmen, belki de aynı adlı kitabın web broşürü durumunda olan çalışma çok olumlu görüş ve eleştiriler aldı. Bu müzeyi 1997 yılında özel müze olan Rahmi Koç Müzesi izlemiştir (Vardal, 2005: 45).

2.2.2. Sanal Müze Türleri

Sanal müzeler içeriklerine göre broşür sanal müzeler, içeriksel sanal müzeler, eğitsel sanal müzeler ve sanal müzeler olarak 4 başlıkta toplanabilir (Schweibenz, icom.museum/ Erişim: 21.02.2013):

Broşür Sanal Müzeler;

Mevcut bir müzeye ait genel bilgilerinin bulunduğu internet uygulamalarıdır. Müze koleksiyonu ile ilgili kısıtlı bilgi vermelerinden ötürü, sanal müzeden çok tanıtım amaçlı internet sayfası niteliğindedir.

İçeriksel Sanal Müzeler;

Koleksiyonları on-line sunan ve ziyaretçinin koleksiyondaki nesnelere keşfetmesini amaçlayan sanal müze uygulamalarıdır. Bu uygulamada nesne odaklı bir yol izlenir ve koleksiyon bilgi bankaları ile benzerlik görülür. İçeriğin eğitici ve öğretici olmaması nedeniyle, konunun uzmanları tarafından kullanımı daha uygundur. Müze koleksiyonunun tanımlamada ayrıntılı bilgi vermesi bu uygulamanın en önemli özelliğidir.

Eğitsel Sanal Müzeler;

Ziyaretçilerinin yaş, deneyim ve bilgi düzeylerine göre giriş olanağı sunan sanal müzelerdir. Bilginin sunumu nesne yerine içerik odaklıdır. Öğretici olma amacıyla tasarlanan bu tür sanal müzelerde, ziyaretçinin ilgilendiği konuda daha fazla bilgi alması ve siteyi yeniden ziyaret etmesini sağlayacak bağlantılar bulunur. Buradaki asıl amaç, ziyaretçinin müzeye gelip nesnelere yerinde görmesini sağlamaktır.

Sanal Müzeler;

Öğretici sanal müzelerin bir sonraki aşaması olarak düşünülebilir. Yalnızca müzenin koleksiyonunu sunmanın yanı sıra diğer sayısal koleksiyonlara da bağlantılar bulunmaktadır.

2.2.3. Sanal Müzelerin Faydaları

Müzelere gitmeden müze hakkında bilgi almak isteyenler için bu programların birçoğu halkla ilişkiler açısından o kadar başarılıdır ki internet izleyicisi meraklanarak, güdülenerek önce bir müze ziyaretçisi daha sonra devamlı bir müze izleyicisi olabilmektedir. Sanal müzeler arasında eserler hakkında bilgiler vererek bir arşiv özelliği kazananlar olduğu gibi sergiledikleri görsellerle orijinallerinin müze ortamında görülmeleri için güdüleyici olabilen tanıtım araçları da olabilirler (Atagök, 2013: 159).

Çolak (2006), sanal müzelerin faydalarını şöyle sıralamıştır:

- Sanal müzeler, dünya çapında erişim sağlarlar.

Bugün bir müzenin sahip olduğu birikiminin sadece içinde bulunduğu toplumun değil dünyanın mirası olduğu kabul edilmiştir. Bu nedenle günümüzde müzeler hızla sayısallaşmaktadır. Benzer tür müzeler ve benzer koleksiyona sahip müzeler portallar oluşturmaktadırlar.

- Sanal müzeler, ziyaretçiler ile kesintisiz iletişim sağlar.

İletişimin ön plana çıktığı dönemlerde müzeler geleneksel medya araçlarını kullanmışlardır. Ancak bu medya yapılarının sağladığı imkânlar kısıtlı ve yavaş

olmasından dolayı müzelerin ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamıyorlardı. İnternet ile müzeler ziyaretçileri ile kesintisiz ve hızlı iletişime geçmişlerdir.

- Sanal müzeler, doğru tasarlandıklarında uzaktan eğitim, hayat boyu eğitim amacıyla kullanılabilirler.

20. yüzyılın başından itibaren müzeler eğitim kurumları olarak kabul görmektedir. Sanal müzeler gerek müze içi gerekse müze dışı eğitim etkinliklerinde etkin rol oynamaktadırlar. Bugün birçok müzenin internet uygulamalarında değişik yaş gruplarına göre tasarlanmış eğitim paketlerine erişim sağlanmaktadır.

- Sanal müzeler sayısal ayırımın kapanmasına katkıda bulunurlar.

Devrim olarak nitelendirilen bilişim teknolojilerindeki gelişme yeni sorunları beraberinde getirmiştir. Bu sorunların en önemlisi ve akla ilk geleni sayısal ayırımıdır. Sanal müze uygulamaları ile oluşturulan e-kültür faaliyetleri sayısal ayırımın kapanabilmesine olanak sağlarlar.

- Sanal müzeler, doğru ve güvenilir bilgi kaynaklarıdır.

İnternetin sağladığı olanaklar herkesin istediği bilgiye ulaşmasını sağladığı gibi, yine herkesin bilgi havuzuna eklemeler yapmasına olanak sağlar. Bu nedenle internette yer alan bilgilerin güvenilirliği her geçen gün biraz daha azalmaktadır. Müzeler güvenilir bilgi kaynağı olma özelliklerini oluşturdukları sanal müze uygulamaları ile de sürdürerek internette güvenilir bilgi kaynakları olmaktadır.

Günümüzde bilgi ve müzecilik uluslararası bilgi ağı olan internet ile birlikte yeniden düzenlenerek, çeşitli yönlerden farklılaşmış ve yeniden anlam kazanmıştır. Bilginin kullanımı, erişimi ve eş zamanlı paylaşımında önemli yeri olan internet, müzeleri de etkilemiştir. Müzeler de kendisini zaman, mekân, uzaklık ve sınır tanımadan pazarlama olanağı bulmakta ve bu da sanal müze kavramını ortaya çıkarmaktadır.

Sanal müzeler internet ile tanıtımında, web siteleri ile kitlelere ulaşmaktadır. İnternet bu alanda oldukça yeni olmakla birlikte, sınırsız olanaklar sağlamaktadır. İzleyenler uluslararası müzelerdeki çalışmalarla ilgili son haberlere, aktivitelere,

buldukları ortamda ulaşabilirler (Erbay, 2002: 19). Sanal müze çalışmaları, internet, bilgi ve bilişim teknolojisi ile yazılımın sağladığı olanaklarla grafik, görsel ve işitsel olarak müzecilik alanına yeni gelişmeleri taşımaya amaçlanmaktadır ve teknolojinin, günlük yaşamın bir parçası olarak çabuk ve anında ulaşılabilirlik kolaylığını sağladığından her kesime cevap verebilmekte, her yere ulaşabilmektedir. Sanal müzelerin faydaları şu şekilde ele alınmaktadır (Tepecik, 2007: 235-240):

- Sanal müzeler, dünya çapında erişim sağlarlar:

Bugün bir müzenin sahip olduğu birikiminin sadece içinde bulunduğu toplumun değil dünyanın mirası olduğu kabul edilmiştir. Bu nedenle günümüzde müzeler hızla sayısallaşmaktadır. Benzer tür müzeler ve benzer koleksiyona sahip müzeler oluşturmaktadırlar. Avrupa saray müzelerini ve sınırları olmayan müzeleri örnek gösterebiliriz.

- Sanal müzeler, ziyaretçiler ile kesintisiz iletişim sağlar:

İletişimin ön plana çıktığı dönemlerde müzeler geleneksel medya araçlarını kullanmışlardır. Ancak bu medya yapılarının sağladığı imkânların kısıtlı ve yavaş olmasından dolayı müzelerin ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamıyorlardı. İnternet ile müzeler ziyaretçileri ile kesintisiz ve hızlı iletişime geçmişlerdir.

- Sanal müzeler, doğru tasarlandıklarında uzaktan eğitim, hayat boyu eğitim amacıyla kullanılabilirler:

20. yüzyılın başından itibaren müzeler eğitim kurumları olarak kabul görmektedir. Sanal müzeler gerek müze içi gerekse müze dışı eğitim etkinliklerinde etkin rol oynamaktadırlar. Bugün birçok müzenin internet uygulamalarında değişik yaş gruplarına göre tasarlanmış eğitim paketlerine erişim sağlanmaktadır.

- Sanal müzeler sayısal ayrımın kapanmasına katkıda bulunurlar:

Devrim olarak nitelendirilen bilişim teknolojilerindeki gelişme yeni sorunları beraberinde getirmiştir. Bu sorunların en önemlisi ve akla ilk geleni sayısal ayırmadır. Sanal müze uygulamaları ile oluşturulan e-kültür faaliyetleri sayısal ayrımın kapanabilmesine olanak sağlarlar.

- Sanal müzeler, doğru ve güvenilir bilgi kaynaklarıdır:

İnternetin sağladığı olanaklar herkesin istediği bilgiye ulaşmasını sağladığı gibi, yine herkesin bilgi havuzuna eklemeler yapmasına olanak sağlar. Bu nedenle internetle yer alan bilgilerin güvenilirliği her geçen gün biraz daha azalmaktadır.

- Ülkenin en ücra köşesindeki köy, kasaba ve beldelerde yaşayan insanların gidip görme olanağı bulamadığı büyük müzeler, sanal müze ortamı sayesinde ziyaretçinin ayağına götürülmüş olur.
- Sanal müze aracılığı ile dünya ülkelerinde bulunan büyük müzelerin gezilmesi mümkün olabilmektedir.
- Ziyaretçiler sanal müzeye, zaman kısıtlaması olmadan kesintisiz gidebilirler.
- Gerçek mekâna sahip müzelerin yerini tutmamasına rağmen, genel kültür açısından bilgilendirme sağlar.
- Ülke geneline yayılan tüm okullara kurulacak olan elektronik iletişim ağları sayesinde müze eğitimi ilişkisi kurulabilir.

2.2.4. Türkiye’de Sanal Müzeler

Sanal ortamda sergilenen eserler okul eğitimi açısından büyük avantajlar sağlar. Farklı kültür ve uygarlıklara ait eserleri internet sayesinde izleyen, onun hakkında bilgi edinme fırsatını yakalayan öğrenciler görsel ve bilişsel becerilerini geliştirebilirler. Son yıllarda Türkiye’de kurulan sanal müze sitelerinin sayısı artmış bulunmaktadır. Modern müzecilik anlayışının bir yansıması olan sanal müzelerle birlikte sınırlar ötesi kavramı da gündemde yerini almıştır. 14 ülkede kırk müzenin katılımıyla eşzamanlı olarak yayına başlayan “*Akdeniz’de İslam Sanatını Keşfedin*” adlı sanal müze projesiyle birlikte, Türk-İslam Eserleri Müzesi başta olmak üzere pek çok müze internet sayfalarında “www.discoverislamicart.gov” olan sanal müze içeriğine dahil edilmiştir. Bunun yanı sıra Topkapı Sarayı Müzesi, Ankara Etnografya Müzesi, Isparta Arkeoloji ve Etnografya Müzesi gibi müzeler Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde açılmış olan sanal müzelerdendir. Bu müzelerin adreslerine “www.kultur.gov.tr” sayfasındaki başlıklardan girilebilmektedir (Düzgün, Erişim: 22.02.2013). Türkiye’nin önemli resmi kurumlarından Genelkurmay Başkanlığı ve Cumhurbaşkanlığı’nın resmi web sayfalarında da sanal müzeler bulunmaktadır. Genelkurmay Başkanlığının

http://www.tsk.mil.tr/anitkabir/sanal_muze adresinde Anıtkabir'in dış mekânlarının, Atatürk'ün özel eşyalarının, Çanakkale Panoraması'nın Tablolar Bölümü'nün, Atatürk'ün özel kitaplığının bulunduğu Anıtkabir Sanal Müzesi bulunmaktadır. Cumhurbaşkanlığı'nın resmi web sayfasında ise Atatürk'ün Müze Köşkü sanal ortamda gezilebilmektedir.

Bunun yanı sıra ülkemizin ilk sanal müzesi durumunda olan Eczacıbaşı Sanal Müzesi kapsamlı içeriğe sahip sanal müzeler arasında yer almaktadır. Pek çok sanatçının koleksiyonlarının yanı sıra sürekli güncellenen sergiler ile sergilenen eserlerin sanatçıları hakkında eleştirmenlerin yorumlarına da yer vermektedir. Sadberk Hanım Müzesi, Sakıp Sabancı Sanal Müzesi ile Rahmi M. Koç Sanal Müzeleri önemli özel müzelerdendir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Sanal Müzeler;

Resim 1. Kültür ve Turizm Bakanlığı resmi web sayfası

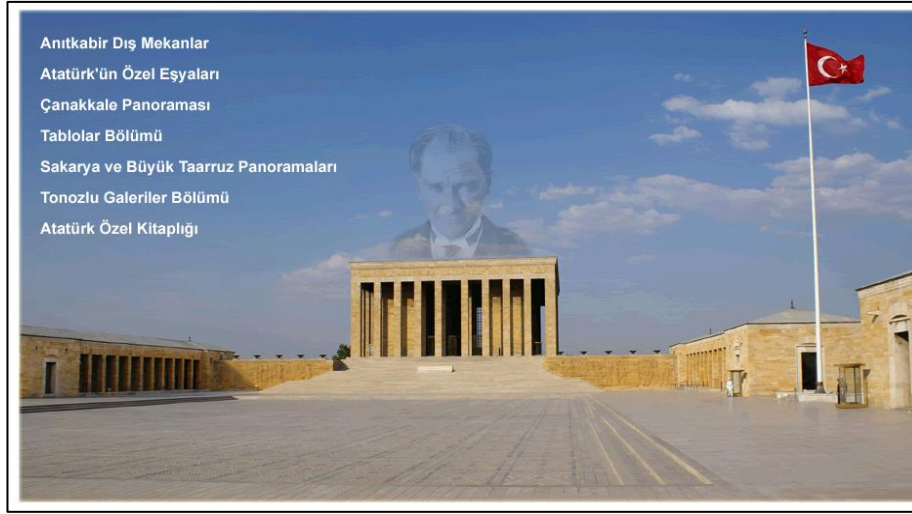
Erişim adresi: www.kultur.gov.tr

İçerik: Müzeler, saraylar, camiler, kiliseler, manastırlar, iller ve diğer mekânlar başlıkları altında sanal gezintiler yapılabilmektedir.

İlişkili olabilecek üniteler: 4. Sınıf Geçmişimi Öğreniyorum, 5. Sınıf Adım Adım Türkiye, 6. Sınıf Yeryüzünde Yaşam, 5. Sınıf Hepimizin Dünyası, 7. Sınıf Türk Tarihine Yolculuk, 7. Sınıf Zaman İçinde Bilim, 7. Sınıf Ülkeler Arası Köprüler.

Bu ünitelerin kazanımları ile ilgili yapılması gereken alan gezilerinin açıklamaları; ilköğretim 4- 7. sınıflar sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve “ Müze ile Eğitim” ilişkilendirilmesinde yer almaktadır (Ek, 1).

Anıtkabir Sanal Müzesi

Resim 2. Anıtkabir sanal müzesi ana sayfa

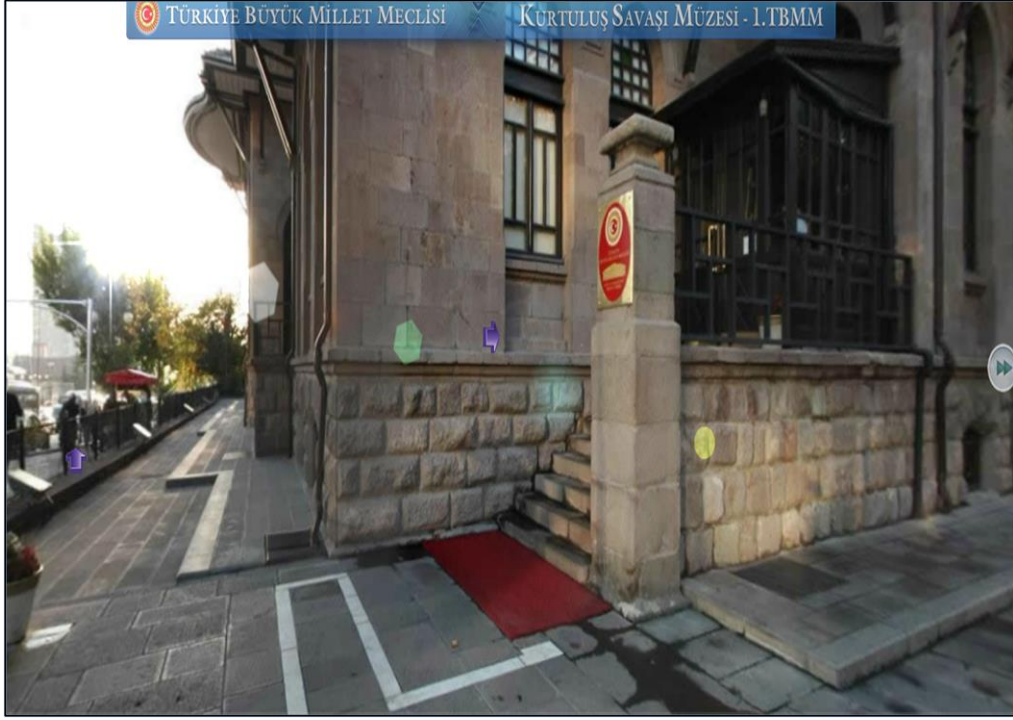
Resim 3. Anıtkabir sanal müzesi panorama

Erişim adresi: www.tsk.tr/12_anitkabir/sanal_muze

İçerik: Anıtkabir'in bütün bölümlerini gösteren; Atatürk'ün özel eşyalarını, aldığı hediyeleri, Çanakkale panoramasını, tablolar bölümünü, Sakarya ve Büyük Taarruz panoramalarını, Atatürk'ün özel kitaplığını ve Anıtkabir'in dış mekânlarının sanal olarak gezilebilmesini sağlayan bir sitedir.

İlişkili olabilecek üniteler: 4. Sınıf Geçmişimi Öğreniyorum, 5. Sınıf Adım Adım Türkiye, 7. Sınıf Ülkeler Arası Köprüler ünitelerinde kullanılabilir.

Kurtuluş Savaşı Sanal Müzesi;

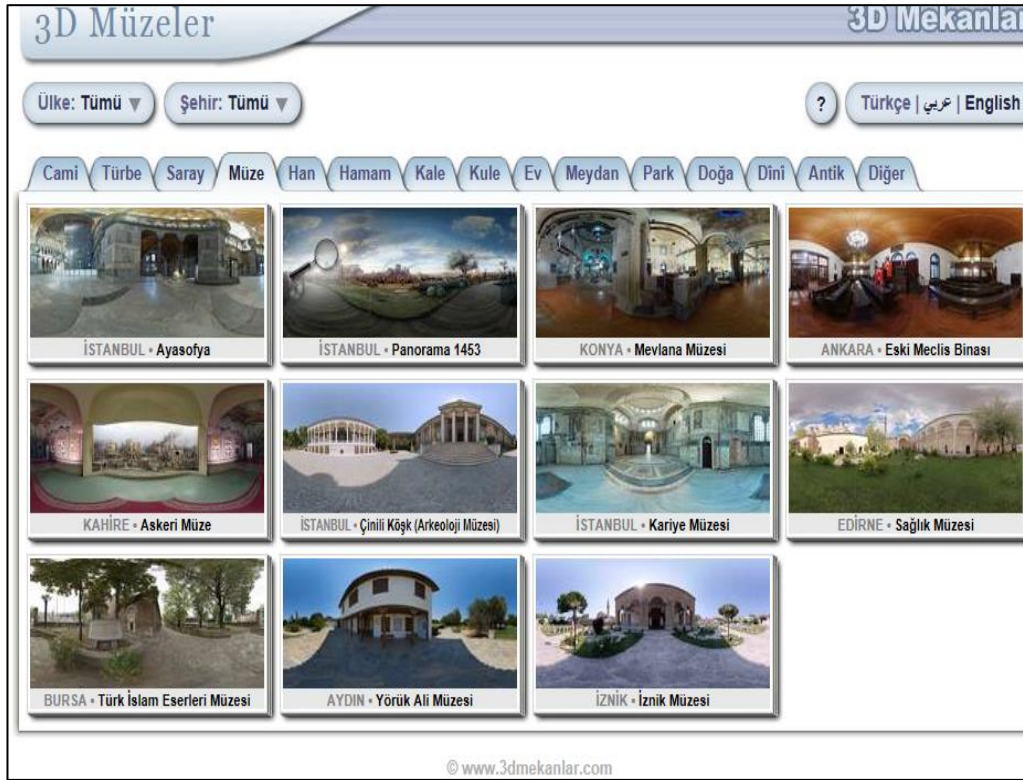
Resim 3. Kurtuluş Savaşı Müzesi 1. TBMM Binası

Erişim adresi: www.tbmm.gov.tr

İçerik: 1. TBMM binasının iç ve dış bütün bölümlerinin yer aldığı, odalardaki tabloların, sergilenen eşyaların menüden faydalanılarak fon müziği eşliğinde gezilebildiği bir sanal gezintidir.

İlişkili olabilecek üniteler: 4. Sınıf Geçmişimi Öğreniyorum, 5. Sınıf Adım Adım Türkiye, 5. Sınıf Bir Ülke Bir Bayrak ünitelerinde kullanılabilir.

3D Müzeler;

Resim 4. 3D Mekânlar sanal müze sayfası

Erişim adresi: www.3dmekanlar.com

İçerik: Siteden ülke ve şehir tercihi yapılarak; cami, türbe, saray, müze, han, hamam, kule, kale, ev, meydan, park, doğal mekânlar, dini mekânlar, antik mekânlar ve bazı diğer tarihi mekânlar sanal olarak gezilebilmektedir.

İlişkili olabilecek üniteler: 5. Sınıf Adım Adım Türkiye, 7. Sınıf Türk Tarihine Yolculuk, 7. Sınıf Ülkeler Arası Köprüler, 5. Sınıf Hepimizin Dünyası, 7. Sınıf Ekonomi ve Sosyal Hayat ünitelerinde faydalanılabilmektedir.

Endüstriyel Tasarım Sanal Müzesi;

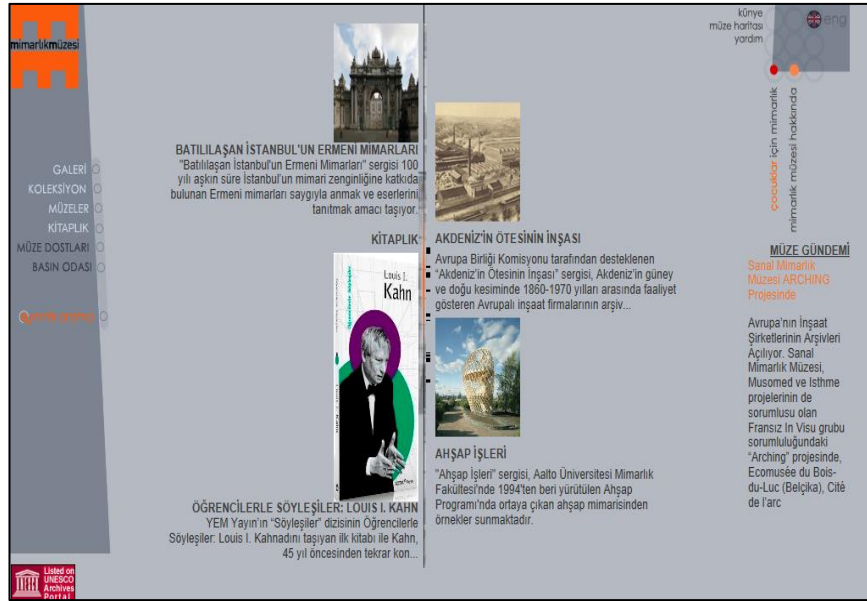
Resim 5. Endüstriyel Tasarım Sanal Müzesi

Erişim adresi: www.etsm.org.tr

İçerik: Endüstriyel Tasarım Sanal Müzesi, Türkiye’de endüstriyel tasarımına dair bellek oluşturmak amacıyla ortaya çıkmıştır. Koleksiyonlarını; ürünler, sektörler-firmalar, eğitim kurumları, endüstriyel tasarımcılar-tasarım ofisleri ve kavramsal projeler üzerine gruplamaktadır. Akademik bilgilere ulaşılabilecek bir arşiv alanı sunarak dinamik bir yapı kazanabilmek için dönemsel sergiler önermektedir.

İlişkili olabilecek üniteler: 4. Sınıf İyi Ki Var, 6.sınıf Elektronik Yüzyıl, 5. Sınıf Gerçekleşen Düşler ünitelerinde kullanılabilir.

Mimarlık Müzesi

Resim 6. Mimarlık Müzesi ana sayfası

Erişim adresi: www.mimarlikmuzesi.org

İçerik: Yapı-Endüstri Merkezi tarafından sanal ortamda kurulan Mimarlık Müzesi, Mimarlık Müzesi'nin bir anlamda ilk adımını oluşturmaktadır. Müzede yer alan bütün bilgi ve belgeler dijital kayıt biçiminde saklanarak mimarlık tarihi açısından çok değerli bir arşiv oluşturmaktadır. www.archmuseum.org adresinde İngilizce yayına da başlayan Mimarlık Müzesi, Türk mimarlığının yurtdışında tanınması, Türk mimarlığı ile uluslararası mimarlığın kesiştiği noktaların ortaya koyması açısından büyük bir işlevi yerine getirmektedir.

İlişkili olabilecek üniteler: 4. Sınıf İyi Ki Var, 5. Sınıf Gerçekleşen Düşler ünitelerinde kullanılabilir.

Pera Müzesi;

Resim 7. Pera Müzesi Sergiler sayfası

Erişim adresi: www.peramuzesi.org.tr

İçerik: Bu platformda ziyaretçiler, metin okumanın, 360 derece sanal tur yapmanın ya da video izlemenin ötesinde ölçeklere uygun olarak “3 Boyutlu” olarak hazırlanmış müzenin her yerini gezebilmektedirler. Merak ettikleri sergileri, çeşitli eserleri ayrıntılarıyla inceleyerek, bilgilendirici metinlerle görsel ve işitsel deneyimleme fırsatı bulabilmektedirler.

İlişkili olabilecek üniteler: 6. Sınıf Elektronik Yüzyıl, 4. Sınıf İyi Ki Var, 5. Sınıf Gerçekleşen Düşler

Sadberk Hanım Müzesi

Resim 8. Sadberk Hanım Müzesi

Erişim adresi: www.sadberkhanimmuzesi.org

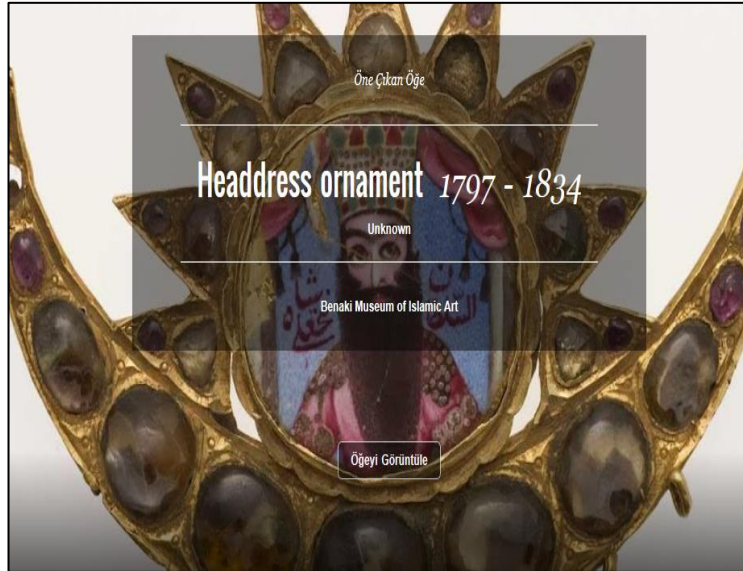
İçerik: Arkeolojik eserleri ve Türk-İslam sanatı eserleri iki ayrı kategoride görüntülenebilmektedir. Ekrandaki eserlerden merak edilen olursa üzerine tıklayıp açılan pencereyle detaylı bir bilgi sahibi olmak mümkün olmaktadır.

İlişkili olabilecek üniteler: 6. sınıf Yeryüzünde Yaşam, 7. Sınıf Türk Tarihine Yolculuk, 7. Sınıf Ülkeler Arası Köprüler, 4. Sınıf Geçmişimi Öğreniyorum ünitelerinde kullanılabilir.

Google Art Project

Resim 9. Google Art Project

Resim 10. Google Art Project sergiler

Erişim adresi: www.googleartproject.com

İçerik: Google Art Project, dünyanın en önemli müzelerinin koleksiyonlarını görsellerle birlikte sunan çevrim içi bir platformdur. Kullanıcılar istedikleri müzeyi seçerek geniş koleksiyonlardaki eserleri detaylıca inceleme fırsatı bulabilmektedir. Ayrıca kendi koleksiyonunuzu oluşturma ve paylaşma şansı da sunmaktadır. Türkiye'den Pera Müzesi ve Sakıp Sabancı Müzesi, Google Art Project'e dâhildir.

İlişkili olabilecek üniteler: 7. Sınıf Ülkeler Arası Köprüler, 5. Sınıf Hepimizin Dünyası

2.2.5. Yurt Dışında Sanal Müzeler

Büyük Avrupa müzelerini iletişim ağı ile birleştirmeyi hedef alan ilk başarılı projelerden biri *Remote Access to Museum Archives-RAMA* olmuştur. 1992'de başlayan proje 1995 yılında, internetin yaygın hale gelmesinden önce (1996) tamamlanmıştır. 1996'da *Museums Online* şirketi *RAMA* projesiyle elde edilen araştırma sonuçlarını yenilikçi bir başka projeye dönüştürmeye girişmiştir. *Multimedia European Network of High Quality Image Registration (MENHIR)* projesi özgün bir ISO standardına dayanarak müzelerdeki yapıtların görüntülerinden oluşan bir internet kataloğu hazırlamayı amaçlamaktaydı (Özer, 2007: 27-28).

RAMA projesinde yer alan müzeler Avrupa'daki çeşitli iletişim kuruluşlarıyla çalışmışlardır. Bu proje, müze multimedya bilgilerinin geniş bant iletişim linkleri kanalıyla erişilebilirliği sağlanan ilk Avrupa projesi olmuştur. *RAMA'da* yer alan müzeler, sistemin teknik olarak yaşama geçirilmesi, donanımın kurulması, planlama ve müze topluluğunun ilgi alanlarına ilişkin araştırmalar üzerine odaklanmıştı. *RAMA'nın* elde ettiği sonuçları kullanmak üzere oluşturulan *Museums On-line MENHIR* projesi ile sayısallaştırma, sınıflandırma, kayıt ve tanımlama yönünden yüksek nitelikli görüntü arşivlerinin sayılarının artırılması amaçlanmıştır. Bu projenin devamı olarak *Open Heritage Projesi'nin* hedefleri ise;

- Her bölgesel ve yerel kültürel sistemin niteliklerini ve gücünü belirleyecek, fiyatını saptayacak dinamik, hesaplanabilir kültür sistemlerinin geliştirilmesi;
- Koleksiyon yönetimi ve kullanıcı girişi için ortakların ikisi tarafından geliştirilmiş mevcut sistemlere dayalı yenilikçi bir yöntemin geliştirilmesi;
- Müzeleri işletme yönetimi, müşteri ilişkileri, depolama, tanıtım ve işlem hizmetlerinde destekleyecek Bölgesel Hizmet Merkezlerinin açılmasıdır.

Merkezi San Francisco'da bulunan *International Museum of Woman (IMOW)* (International Museum of Women, Erişim: 22.02.2013) yenilikçi bir on-line müze olmaktadır. Müzenin kuruluş amacı kadınlara yönelik küresel gündemi yaratıcılık ve farkındalık ile duyurmaktır. IMOW sanatçıların, yazarların ve politik liderlerin katıldığı çeşitli programların organizasyonunda da aktif rol oynayan bir kuruluştur. Çevrim içi bir diğer müze ise *The Museum of Online Museum (MoOm)* (Erişim: 22.02.2013) farklı ilgi alanlarına yönelik online müzelerin linklerini üç başlık altında

sergilemekte ve kendisini “çevrim içi müzeler müzesi” olarak tanımlamaktadır. Yurt dışındaki sanal müzelerin bazıları şu şekilde sıralanmaktadır (sanalmuze.org Erişim: 22.02.2013):

24Hour Museum

Artcydopedia

Ashmolean Museum, Oxford

Centre Pompidou

Contemporary Arts Museum (Houston)

Dallas Museum of Art

MoMA

Musee d’Art Comtemporain-Lyon

Musee du Louvre

Hermitage Museum

Musee National Picasso

The Andy Warhol Museum

The British Museum

The National Gallery

Smithsonian National Museum Of Natural History

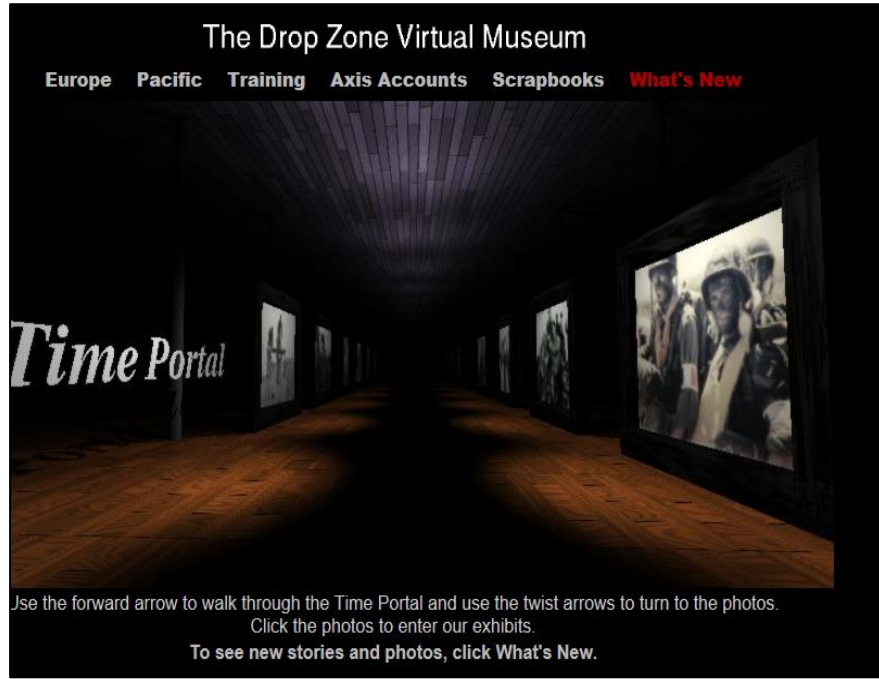
Resim 11. Smithsonian National Museum of Natural History sanal müze sayfası

Erişim adresi: www.mnh.si.edu

İçerik: Doğa Tarihi Ulusal Müzesi (NMNH) dünyanın önde gelen müze ve araştırma kompleksinin bir parçasını oluşturmaktadır. Antropoloji, Botanik, Entomoloji, Zooloji, Mineral Bilimleri, Paleobiyoloji, gibi alanlarda 126 milyondan fazla doğa bilimi örnekleri ve kültürel eserlere ait belgelenmiş koleksiyonlara sahiptir. İnteraktif web siteleri, müze internet erişimi olan herkes için erişilebilen ulusal ve uluslararası bir site olmaktadır.

İlişkili olabilecek ünite: 5.sınıf Hepimizin Dünyası, 7. Sınıf Ülkeler Arası Köprüler

The Drop Zone Virtual Museum

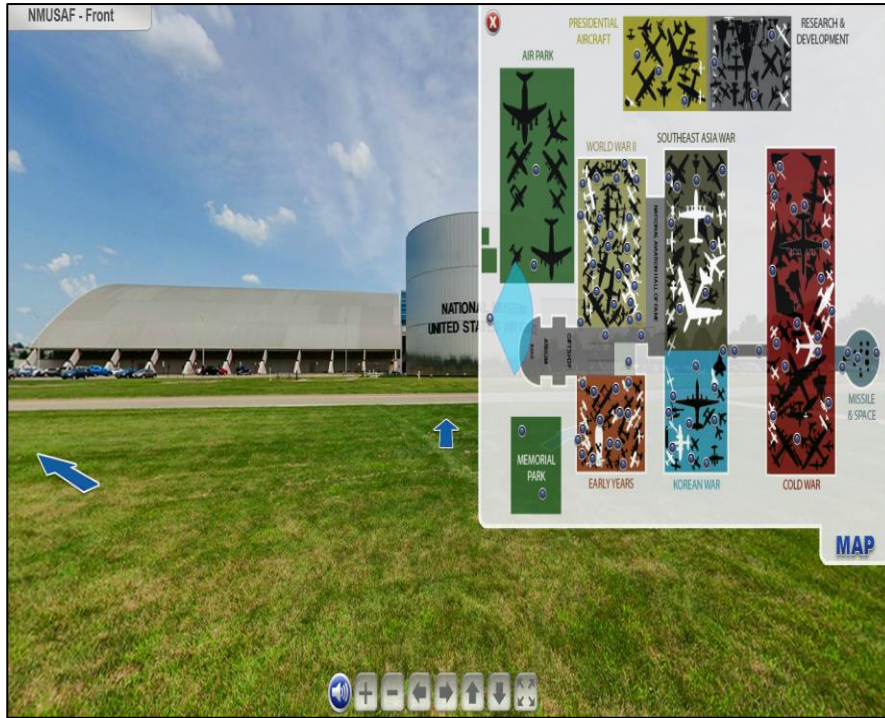
Resim 12. The Drop Zone sanal müzesi sayfası

Erişim adresi: thedropzone.org./index_back.html

İçerik: Sözlü tarih ve fotoğraflarla bir mozaik yaratarak İkinci Dünya Savaşı'nı sanal olarak aktaran bir web sitesidir. Savaşta gazilerin öyküleri, deneyimleri, savaşa neden olan hayat konuları yer almaktadır. Aynı zamanda bu site interaktif bir eğitim aracı olarakta kullanılabilir.

İlişkili olabilecek ünite: 5. sınıf Hepimizin Dünyası, 7. Sınıf Ülkeler Arası Köprüler

National Museum of the U.S. Air Force Virtual Tour

Resim 13. National Museum of the U.S. Air Force sanal tur sayfası

Erişim adresi: nmusafvirtualtour.com

İçerik: ABD Hava Kuvvetleri Ulusal Müzesi sanal turu. Bu turla başkanlık uçağı, araştırma ve geliştirme bölümünü, Güneydoğu Asya Savaşı, 2. Dünya Savaşı, Erken Yaş, Kore Savaşı, Soğuk Savaş, Füze ve Uzay, Anıt Parkı, Hava Parkı gibi müzenin bazı bölümlerini sanal olarak gezilebilmektedir.

İlişkili olabilecek ünite: 5. sınıf Hepimizin Dünyası, 5. Sınıf Gerçekleşen Düşler, 7. Sınıf Ülkeler Arası Köprüler

Creation Museum

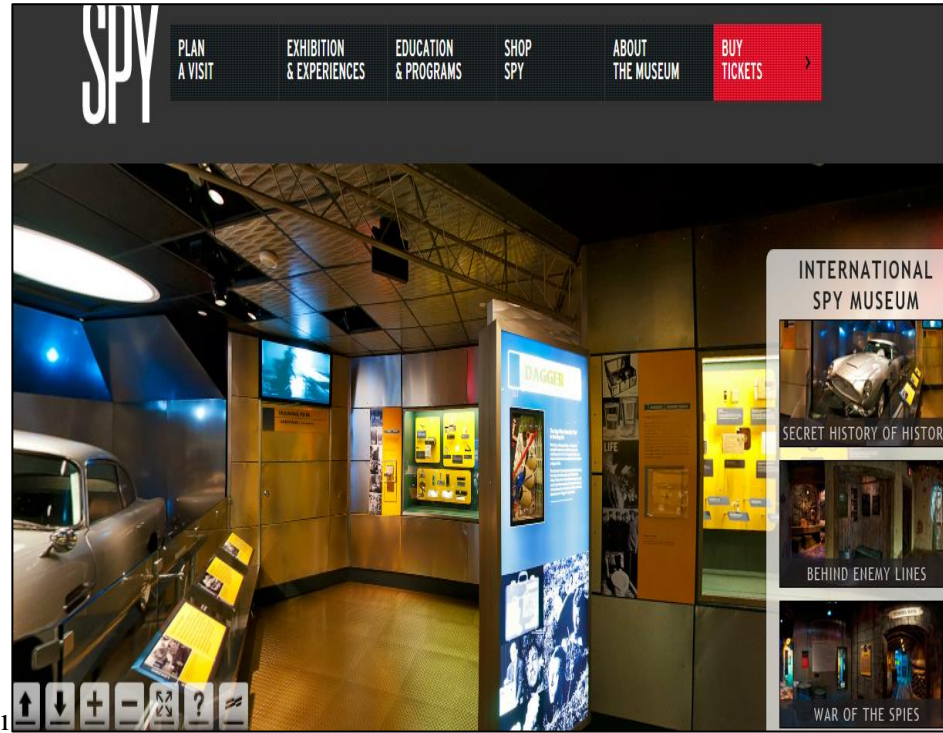
Resim 14. Creation Museum sanal müze sayfası.

Erişim adresi: www.creationmuseum.org

İçerik: State-of-the-art 70.000 metrekarelik müze dinamik şekilde karakterleri ve hayvanları sergilemektedir. Dinozorlar büyük şaheserler ve birçok ögeyi içinde barındıran bir müze sanal ortamda da gezilebilmektedir. Antropoloji, Arkeoloji, Sosyoloji alanlarında faydalanılabilecek bir müze özelliği taşımaktadır.

İlişkili olabilecek ünite: 6. Sınıf Yeryüzünde Yaşam, 7. Sınıf Ülkeler Arası Köprüler

International Spy Museum

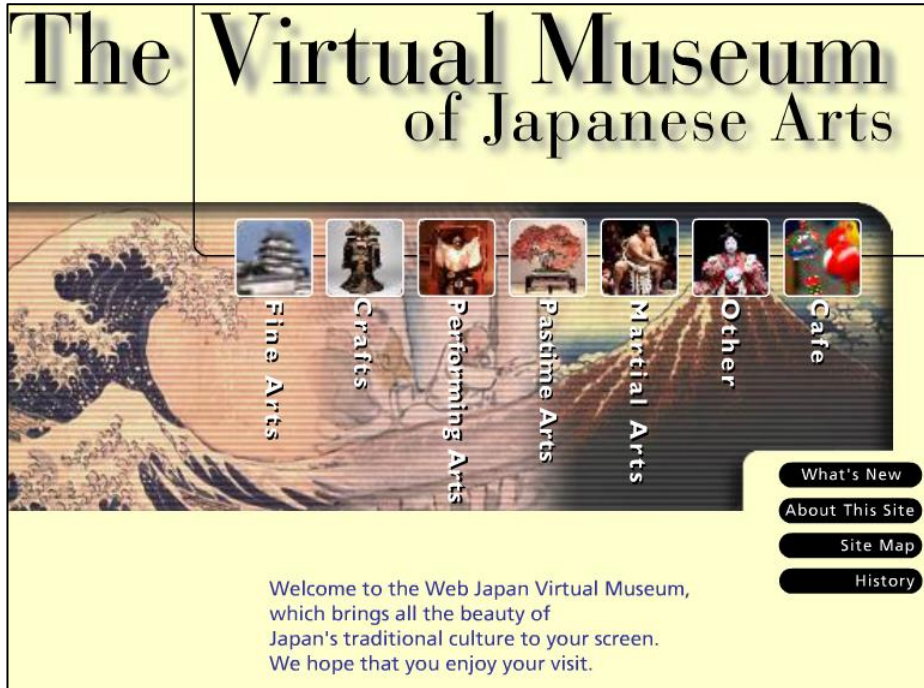
Resim 15. International Spy Müzesi sanal müze sayfası.

Erişim adresi: www.spymuseum.org

İçerik: Uluslararası Casusluk Müzesi zanaat, uygulama, tarih ve casusluğun çağdaş rolünü araştıran bir müzedir. Bugüne kadar kamuya sunulan uluslararası casusluk eserlerinin en büyük koleksiyonunu sunmaktadır.

İlişkili olabilecek ünite: 7. Sınıf Zaman İçinde Bilim, 7. Sınıf Ülkeler Arası Köprüler

The Virtual Museum Of Japanese Arts

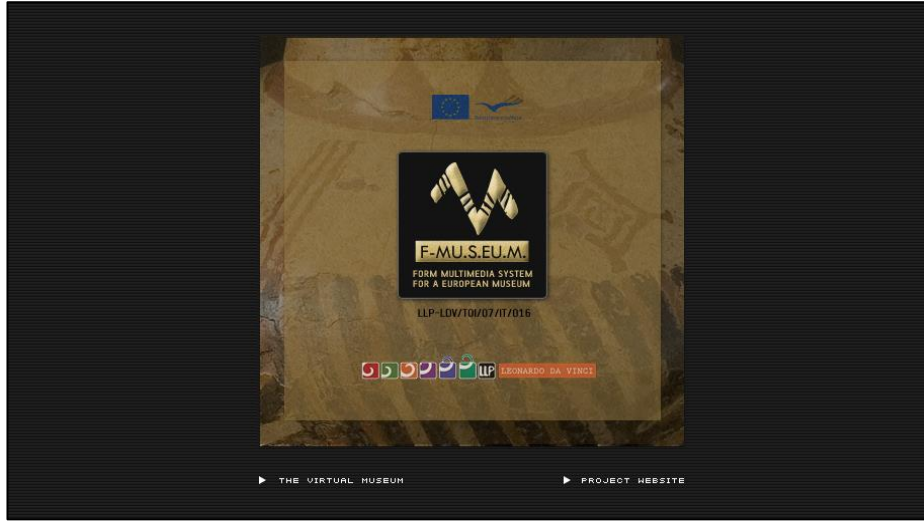
Resim 16. Geleneksel Japon Sanat Sanal Müzesi sayfası

Erişim adresi: http://web_japon.org

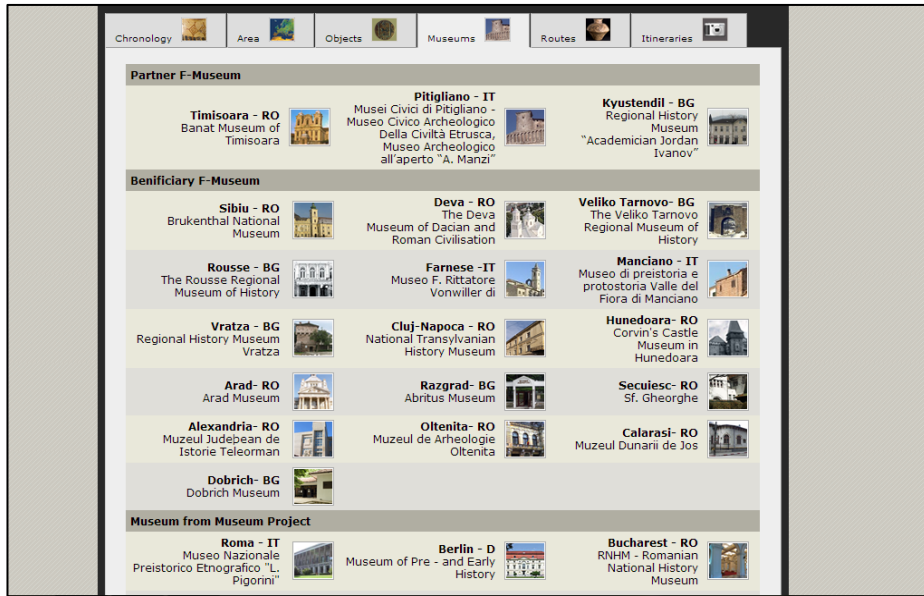
İçerik: Geleneksel Japon Sanat Sanal Müzesi, sitenin içeriğinden sorumlu Kōdanşa International Dışişleri Bakanlığı için oluşturulmuştur. Bu sitede Japon kültürüne ait mimari, el sanatları, boyama, heykel, sahne sanatları, eğlence... vb bütün öğeler yer almaktadır. Farklı ülkelerin özelliklerini öğrenmek amacıyla gezi imkânı zor olan bazı ülkelere sanal olarak gezme imkânı sağlayan bilgilendirici bir sanal müzedir.

İlişkili olabilecek üniteler: 5. sınıf Hepimizin Dünyası, 7. sınıf Ülkeler Arası Köprüler

European Virtual Museum

Resim 17. European sanal müzesi ana sayfa

Resim 18. European sanal müzesi müzeler sayfası

Erişim adresi: www.europeanvirtualmuseum.it

İçerik: Bu sitede Avrupa ülkelerinin şehirlerindeki müzeleri sanal olarak gezmek mümkün olmaktadır. Ayrıca müzede bulunan eserlerin üzerine gelip tıklanıldığı zaman, hangi ülkenin hangi müzesinde yer aldığı, ait olduğu dönem, eserin türü, açılan yeni pencere sayesinde detaylı bir şekilde öğrenilmektedir.

İlişkili olabilecek üniteler: 7. Sınıf Ülkeler Arası Köprüler, 5. Sınıf Hepimizin Dünyası.

The Oriental Institute of the University of Chicago

the Oriental INSTITUTE of the University of Chicago

FEATURED EVENTS
Explore the ancient Near East and find lesson plans using the Teacher Resource Center.

The Oriental Institute is a research organization and museum devoted to the study of the ancient Near East. Founded in 1919 by James Henry Breasted, the Institute, a part of the University of Chicago, is an internationally recognized pioneer in the archaeology, philology, and history of early Near Eastern civilizations.

RESEARCH
Research Projects; Individual Scholarship; Publications; Symposia; Research Archives - Library; CAMEL...
• [Explore Our Research](#)

MUSEUM & PUBLIC EDUCATION
Museum Galleries; Special Exhibits; Gallery Tours; Museum Store (The Souq); Museum & Public Education; Become a Volunteer; Información en Español...
• [Visit Our Museum](#)

EVENTS & PROGRAMS
Courses/Workshops; Children & Family Programs; Films; Lectures/Performances; Museum Gallery Events; Travel...
• [Find Out What's Coming Up](#)

The Oriental Institute
1155 East 58th Street
Chicago, IL 60637
773-702-9514 - General Information
773-702-9520 - Museum Office
oi-administration@uchicago.edu
oi-museum@uchicago.edu

- [Directions to the Oriental Institute](#)
- [Museum Hours](#)
- [The University of Chicago Website](#)

Resim 19. The Oriental Institute of the University of Chicago anasayfa

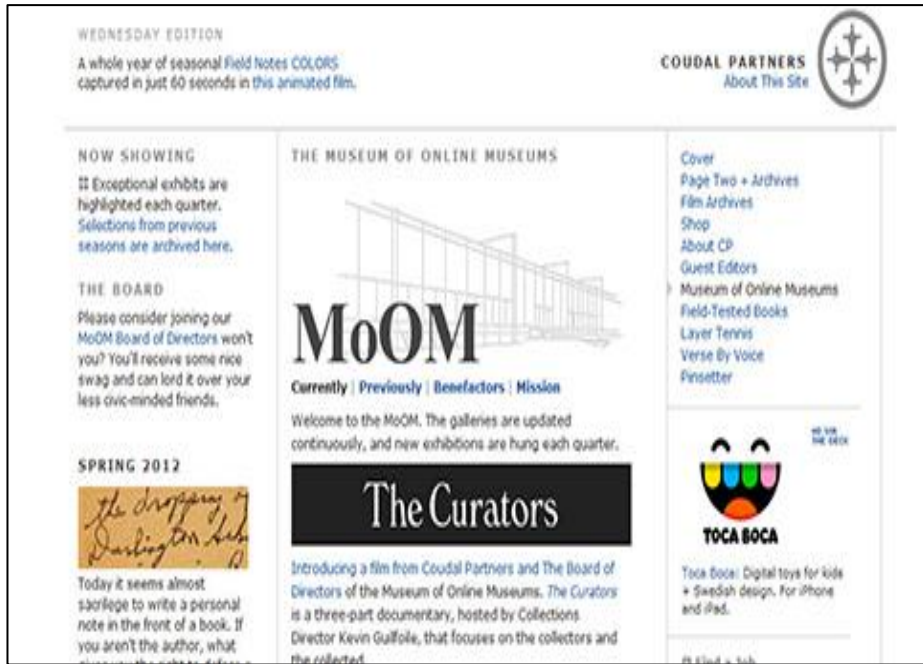
Resim 20. The Oriental Institute Of The University of Chicago sanal müze sayfası

Erişim adresi: <http://oi.uchicago.edu/museum/virtual>

İçerik: Bu site eski ark dönemi tarihi, sanat ve arkeolojik buluntularını sergileyen Şikago Üniversitesi ile bağlantılı olan müzenin sanal sitesidir. Gerçek müzenin kısmi öngörümü niteliğindedir. Müze; Mısır, Mezopotamya, İran, Suriye, Filistin ve Anadolu'dan eserlerin önemli koleksiyonları sergiler.

İlişkili olabilecek üniteler: 7. Sınıf Türk Tarihine Yolculuk, 7. Sınıf Ülkeler Arası Köprüler, 5. Sınıf Hepimizin Dünyası

The Museum Of Online Museum

Resim 21. The Museum of Online Museum anasayfa

Erişim adresi: www.coudal.com/moom

İçerik: Çevrimiçi müzeler müzesi'nde koleksiyonlara ve sergilere arşivden bağlantılar kurularak, sanat eserlerini ve mimari eserleri inceleme fırsatı bulunmaktadır. Moom üç bölüm halinde düzenlenmiştir. Müze kampüs bölümü, müzelere bağlantılar içerir; kalıcı koleksiyon bölümü, sergilere bağlantılar sağlar, tasarım ve reklam için görüntüler sergiler; galeriler bölümü ise, sürekli değişen koleksiyonlara ve galerilere bağlantılar sağlamaktadır.

İlişkili olabilecek üniteler: 5. Sınıf Hepimizin Dünyası, 7. Sınıf Ülkeler Arası Köprüler.

2.2.6. Sanal Müze ve Eğitimle İlişkisi

Müze eğitiminin kuşkusuz en temel amaçlarından birisi, bireylerin kültürel düzeylerinin gelişmesi estetiksel-görsel duyarlılıklarının kazandırılması ve ifade becerilerinin geliştirilmesidir. Müzelere yapılacak geziler de öğrencilerin zengin ve anlamlı yaşantılar kazanmalarına yardımcı olur. Öğrencilerde dikkatle gözlem yapma becerisini geliştirir. Uzun süre kalıcı görsellik sağlar.

Günümüzde her alanda olduğu gibi, müzelerin de gelişen teknolojiden faydalanması bir zorunluluk haline gelmiştir. Fotoğrafta sanal gerçeklik tekniğinin müzelerde uygulanmasıyla müzeler kendisini sanal dünyaya etkileşimli bir biçimde taşımış olacak ve bu sayede tanıtım ve eğitim görevini kesintisiz olarak yılın 365 günü gerçekleştirme fırsatı bulacaktır. Aynı zamanda bu teknik sayesinde uzak noktadaki kullanıcılar, müzelere gidemeyen öğrenciler, kırsal kesimlerde müzelere gitme olanağı bulamayan öğrenciler müzelere erişim olanağı yakalamış olacaktır. Müzeler de, kendisini zaman, uzaklık ve sınır tanımadan pazarlama fırsatı bulacaktır (Tepecik ve Eraslan, 2007: 240).

Sanal müzeler, doğru tasarlandıklarında uzaktan eğitim, yaşam boyu eğitim amacıyla kullanılabilirler. Yirminci yüzyılın başından itibaren müzeler eğitim kurumları olarak kabul görmektedir. Sanal müzeler gerek müze içi gerekse müze dışı eğitim etkinliklerinde aktif rol oynamaktadırlar. Bugün birçok müzenin internet uygulamalarında değişik yaş gruplarına göre tasarlanmış eğitim paketlerine erişim sağlanmaktadır.

Yeni sosyal bilgiler programının bilim ve teknolojiye verdiği önem programın genel amaçlarında ifadesini bulmuştur. Buna göre sosyal bilgiler dersiyle öğrenciler bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır (MEB, 2006: 6).

Yeni program bilim ve teknolojiyi sadece öğrencilerin öğrenmesi ve uygulaması şeklinde algılamamış, bilim ve teknolojinin öğretimi ve uygulanmasında öğretmenlere de görevler yüklemiştir. Sosyal bilgiler öğretim programının uygulanmasıyla ilgili açıklamalar bölümünde öğretmenlerin yapması gerekenler ifade edilmiştir. Buna göre öğretmen; fotoğraflar, haritalar, filmler, CD-ROM'lar,

tarih ve sosyal bilgiler benzeşim programları, çoklu ortam ve hipermedya gibi araçlar ile telekomünikasyon hizmetlerini (internet gibi) imkânları ölçüsünde sosyal bilgiler dersinin bir parçası yapmalıdır. Gezi düzenleyemediği mekânlara, sınıf içerisinde internet yardımıyla, sanal alan gezileri yaptırmalıdır (MEB, 2006: 9).

Sanal müze ziyaretleri gerçek objelerle karşılaşmayı sağlayamaz; fakat bize farklı getirileri olur. Örneğin öğretmenin yapması gereken birtakım hazırlıklar ve izin belgelerine gerek kalmaz, müze için harcanacak gidiş geliş zamanı ve masraflarından tasarruf etmemize ve daha kısa zamanda daha çok müze tanımamıza olanak sağlar. Eğitim öğretim yılı boyunca en az bir kere programlı müze ziyareti gerçekleştirilmeye çalışılmalı; bunun yanında okulumuzun imkânları varsa sanal ortamda da olabildiğince sık müze ziyaretlerini sürdürmeliyiz (Buyurgan, Mercin, 2005: 178).

Müze ortamında öğrenmenin yapısı, sınıf ortamındaki öğrenmeden oldukça farklıdır. Fakat pek çok sorundan dolayı müzede eğitim yapmak zor görünmektedir. Bu tür sorunlar şu şekilde ele alınmaktadır (Demirci, 2009: 119-120);

- Yasal sorumluluğu oldukça fazladır.
- Organizasyon işleri oldukça zor ve yorucudur.
- Ulaşımın sağlanması yönünden sorunlar yaşanabilmektedir.
- İlgili kurumlardan izin alma işlemi oldukça uzun ve yorucudur.
- Gruba eşlik edecek kişilere gerek duyulmaktadır.
- İyi bir planlama yapılmadığı ve öğrenci kontrolü sağlanamadığı takdirde zaman kaybından öteye gidilememektedir.

Bahri Ata'ya göre müze gezilerinde karşılaşılan bu sorunlar, öğretmenin gerçek bir gezi yaptırmasını engellemektedir. Ancak bugün, sınıf ortamındaki bilgisayar ile erişim, yol masrafları, izinler, hava koşulları ve kayıp çocuklarla uğraşmaksızın alan gezisini gerçekleştirme olanağı bulunmaktadır. Bilgisayar ve internet sayesinde öğrencilerin sınıf ortamının dışında öğrenimlerini sürdürmeleri pekiştirilebilir. Bununla birlikte, sanal sergilerden maksimum düzeyde kazanç sağlamak için doğru yazılım ve donanımın kullanılmasına özen gösterilmesi gerekmektedir (Ata, 2002: 45).

Sosyal Bilgiler öğrenme alanlarıyla ilişkili kullanılacak bazı sanal müzeler aşağıdaki tabloda oluşturulmuştur.

Tablo 2. Sosyal bilgiler öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilebilecek bazı sanal müzeler

ÖĞRENME ALANLARI	Kullanılabilir Bazı Sanal Müzeler
Birey ve Toplum	Türk Telekom İletişim Müzesi sanal turu (360tr.com>turktelekom-iletisim-muzesi).
Kültür ve Miras	Kurtuluş Savaşı sanal müzesi Anıtkabir sanal müzesi (www.tsk.mil.tr) İstanbul Dolmabahçe Sarayı sanal müzesi Beylerbeyi Sarayı sanal müzesi Topkapı Sarayı sanal müzesi (3dmekanlar.com). Sivas şehir müzesi Erzurum şehir müzesi...
İnsanlar, Yerler, Çevreler	Arkeoloji Müzeleri Burdur Arkeoloji Müzesi Sivas Arkeoloji Müzesi Uşak Arkeoloji Müzesi Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi (kültür.gov.tr).
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ziraat Bankası Müzesi (ziraatkultursanat.com).
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Rahmi M. Koç Müzesi(www.rmkmuseum.org.tr) ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi (mekan360.com). Endüstriyel Tasarım sanal müzesi (www.etsm.org.tr). Mimarlık Müzesi (www.mimarlikmuzesi.org.tr).
Gruplar, Kurumlar, Sosyal Örgütler	Türk Hava Kurumu sanal müzesi
Güç, Yönetim ve Toplum	TBMM sanal müzesi

Küresel Bağlantılar	Milli Parklar İstanbul Miniatürk Park Medine Kral Fahd Park Denizli Üçgen Parkı Marakeş Majorelle Botanik Bahçesi Açık Hava Müzeleri (Kapadokya peri bacaları, Denizli Pamukkale...) Çeşitli Ülke Müzeleri (Kahire Askeri Müze, İstanbul Ayasofya...) (3dmekeanlar.com>tr/3d-müzeler).
---------------------	--

Sanal müze gezilerinden yeterince yararlanılmak isteniyorsa tüm eğitim ve öğretim faaliyetlerinde olduğu gibi bu aktiviteler için de belli bir hazırlık yapılmalı ve gerekli önlemler alınmalıdır. Bahri Ata (2002)'ya göre sanal müze gezilerinde yapılması gereken bazı hazırlıklar ve gerekli önlemler şu şekilde sıralanmaktadır:

- Öğretmen önce siteyi ziyaret etmeli ve incelemelidir. Böylece öğrencilerin on-line' da kayıp zamanları önlenebilir.
- Alan gezisine yardımcı olacak on-line kaynaklara bakılmalıdır. Müzelerin çoğunda öğrencilerin sorularını yanıtlayacak elemanlar bulunmaktadır.
- Kalabalık bir sınıfın bir bilgisayar etrafına çevrenmesi zor olduğundan sınıf küçük gruplara bölünmelidir.
- Öğrencilerin internette uygun olmayan sitelerde dolaşmasını önlemelidir. Bir soru verilerek belli bir zaman diliminde yanıtı bulan öğrenciler ödüllendirilebilmektedir (Ata, 2002: 52).

2.2.7. Sosyal Bilgiler ve Sanal Müze Gezileri

Sosyal bilgiler, sosyal ve insanla ilgili diğer bilimlerin kapsam ve yöntemlerinden faydalanarak, insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içinde disiplinler arası bir bakış açısı içinde ele almaktadır. Bunun yanı sıra globalleşen bir dünyada yaşamla ilgili temel demokratik değerlerle zenginleştirilmiş, düşünen ve becerili demokratik yurttaşlar yetiştirmeyi hedef alan bir çalışma alanıdır (Doğan, 2000: 17).

2005-2006 eğitim ve öğretim döneminde uygulamaya giren, yapılandırmacı görüşe göre hazırlanan sosyal bilgiler programında öğrenciyi merkez alan bir yaklaşımla; öğretmenlerin konuları çok yönlü işlemeleri, öğrencilerde ulusal bilinç ve tarih duyarlılığı oluşturulmasını amaçlamıştır. Yeni sosyal bilgiler programı, bütünüyle davranışçı yaklaşımların ötesinde, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin mevcut deneyimlerini göz önünde bulundurarak, yaşama aktif katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir bakış açısı getirmiştir. Bu yaklaşımla öğrenci odaklı, dolayısıyla etkinliği merkez edinen, sosyal bilgiler yönünden bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantısını ve kişisel farklılıkları ön plana alarak çevreyle interaktif iletişime olanak sağlayan yeni bir anlayış getirilmeye çalışılmıştır (MEB, 2005: 50).

Sosyal Bilgiler öğretiminde yapılandırmacı öğrenme uygulamalarında teknolojiye, öğrencinin içerikle etkileşimde olduğu bir öğrenme ortamı olarak bakılmaktadır. Herhangi bir eğitim teknolojisi, yardımcı araç olmaktan çok kendi başına bir bilgi kaynağıdır. Bu bilgi kaynağı, öğretmenin önemini ortadan kaldırmaz ancak işlevlerini ciddi biçimde farklılaştırır. Özellikle bilgisayara dayalı teknolojilerin okullarda yaygın bir duruma geçmesiyle birlikte, öğrencilerin sahip oldukları bilgilerin tür ve miktarında önemli bir artış gözlenmektedir. Bunun nedeni, çağdaş bilgi teknolojilerinin çok ortamı, esnek, bireysel farklılıklara duyarlı, sanal ve etkileşimli öğrenme yaşantılarını kolaylıkla sağlayabilmesidir (Şimşek, 2004: 1341-1342).

Günümüzde, öğretmenler öğrenci ilgisini ve öğrenmesini canlı tutmanın yollarını aramaya ve yeni yöntemler geliştirmeye çalışmaktadırlar. Tarihi yerler eğitimcilerin ve uzmanların büyük bir üstünlükle öğrencilerine ve birbirlerine ulaştıkları ve önemsedikleri ortak alanlar olmaktadır. Geçmişin gerçek kalıntıları olarak tarihi yerler, hem geçmişle duygusal bağ kurar, merak uyandırarak zihinsel kapıları açar, hem de geçmişte yaşanan olayları ve insanları anlamayı sağlar. Tarihi yerler, önceki nesillerden gelen kültürel mirasın dokunulabilir formu olmakta ve yazılı ana kaynaklar gibi geçmişimizin örf, adet ve gelenekleriyle deneyimlerini, düşünce ve tartışmaları şekillendirerek yansıtmaktadır. Öğrenciler sosyal bilgiler ders programında yer alan kültür ve miras öğrenme alanında, Türk kültürünü oluşturan unsurları ve bunların tarihsel kökenlerini inceleme fırsatı bulurlar. Ayrıca milli

bilincin oluşmasında önemli bir yere sahip olan kültürel unsurları ve bunların gelişim süreçlerini kavrayarak kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi konusunda duyarlılık kazanırlar (Tüysüz, 2012: 14).

Geçmişe yönelik konularda, özellikle kültürel mirasın öğretiminde tarihi yerlerin önemi genellikle “alan gezileri” olarak tanımlanmaktadır. Bu alan çalışmaları, tarihi delillerin toplanabileceği, sonuçların test edilebileceği ve mekân duygusunun geliştirilebileceği yerlere yapılan geziler olmaktadır. Yerel tarihi müfredatla ilişkilendirmenin en önemli araçlarından birisi de müzeler olmaktadır. Müzeler, geçmişe ait eser ve anıları korumakla, konuların işlenmesine ve yöre tarihinin incelenmesi ve öğretilmesine katkıda bulunurlar. Müzeler ve sergiledikleri eserler, belirli konuların görsel olarak algılanmasına ve maddi kültür verileri aracılığıyla görsel olarak öğrenci tarafından kolaylıkla içselleştirilmesine yardımcı olurlar (MEB, 2005: 310).

Öğrencilerin müzelerde somut olarak tanık oldukları eski uygarlıklardan ve farklı kültürlerden kalan tarihi eserler, tarihsel empati kurma, delil temelli konu geliştirme, geçmiş ile günümüz arasında ilişki kurma, tarihte süreklilik ve değişimi anlama gibi önemli tarihsel düşünme yeteneklerinin kazanılmasını kolaylaştırır. Müzelerin sosyal bilgiler eğitiminde kullanılmasının yararlarının olduğu görülmektedir. Müzeler, öğrencilerin geçmiş zamanlardan kalan tarihi eser ve kültürel varlıkların değerini anlamalarını, kültürel mirasa sahip çıkarak korumalarını sağlar. Müzelerde sergilenen koleksiyonlar öğrencilerin geçmişin nasıl algılandığı ve yorumlandığını görmelerine katkıda bulunarak geçmiş ve tarih disiplini hakkında eleştirel düşünme becerilerini geliştirir. Bunun yanı sıra gözlem yapma, hayal gücünü kullanma ve yaratıcılık gibi becerilerin, estetik ya da beğeni duygularının oluşmasına yardımcı olur. Dolayısıyla müzeler, sosyal bilgiler müfredat programlarında belirtilen birçok amacın etkin olarak gerçekleştirilmesine olanak verecek potansiyele sahip olmaktadır.

Sosyal bilgiler eğitiminde; fotoğraflar, haritalar, filmler, CD-ROM’lar, tarih ve sosyal bilgiler benzeşim (simülasyon) programları, çoklu ortam (multimedya) ve hipermedya gibi araçlar, telekomünikasyon hizmetleri (internet gibi) olanaklar ölçüsünde dersin bir parçası olması da gereklidir. Gezinin düzenlenemediği

mekânlara, sınıf içinde internet yardımıyla, sanal alan gezileri yaptırılması da öğrencinin kültürel mirası yorumlaması açısından önemlidir. 24.01.2008 tarih ve 2 ve 3 sayılı kararlarla kabul edilen “Müze İle Eğitim” ve “Öğrenme-Öğretme Sürecinde Gazete Kupürlerinden Yararlanma” konusunda önerilen açıklama ve etkinlik örnekleri işlenişte dikkate alınmalıdır (Mızrak, 2010: 116).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 13.1.2005 tarihli ve 25699 sayılı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'nde de öğrencilere yaptırılması gereken alan gezileri hakkında hükümler de getirilmiştir (Ek, 2). Sosyal bilgiler dersi için önemli bir unsur olan müze gezilerinin; şartlara yeterince uyulmadığı, gerekli bütün gezilerin maddi yönden ve zaman yönlerinden gerçekleştirilemediği durumlarda sanal müze gezileri büyük kolaylık sağlayacaktır.

Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan pek çok müze Ankara ve İstanbul'da toplanmıştır. Yalnızca bu durum bile ülkenin her yanındaki okullar için sanal gezileri kaçınılmaz bir hale getirmektedir. Programın yapıldığı yıllarda sanal gezinin yapılacağı müze ortamı sınırlı iken, hızla gelişen teknoloji ile birlikte oluşan imkânlar ve anlayış değişikliği ile sanal gezi yapılabilecek müze sayısı giderek artmaktadır (Ata, 2002: 59-60).

Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan gözlem, zaman ve kronolojiyi anlama, değişim ve devamlılığı anlama, empati, iletişim, araştırma ve yaratıcı düşünme gibi beceriler müzelerde geliştirilebilir. Müzelerde yer alan pek çok obje, öğrencinin bugünkü sosyal yaşantısında karşılaştıklarının ilk halleri olmaktadır. Öğrenci bu suretle insanların o objeyi, aleti, makineyi nasıl geliştirdiklerini fark etmektedir. Sosyal bilgilerin bilimsellik, duyarlılık ve estetik gibi değerleri müze ortamında kolaylıkla oluşturulabilir. 2005'ten itibaren sosyal bilgiler kitapları da kapsadıkları müze nesnelere ve tarihi yapıtların resimleri ile okul-müze işbirliği için fırsatlar oluşturmaktadırlar. Sosyal bilgiler ders kitapları öğrencileri sanal ortamda diğer ülkelerin müzelerini de ziyaret etmeye özendirir.

2.3 Konu İle İlgili Yapılan Bazı Araştırmalar:

Ustaoglu (2012) “İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Türk Tarihine Yolculuk Ünitesinde Sanal Müzelerin Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi” adlı yüksek lisans tezinde, sanal müze gezilerinin; sosyal bilgiler öğretimine, sosyal bilgiler öğretim programının temelini oluşturan çeşitli öğrenme alanlarına, becerilere ve genel amaçlara olumlu getirileri olabileceği inancından hareketle, sanal müzelerin öğrenci başarısına etkisini ifade etmişlerdir. Araştırmanın amacına uygun olarak “ön test-son test kontrol gruplu desen” tercih edilmiştir. Araştırma sırasında Türk Tarihine Yolculuk ünitesi işlenmeden önce deney ve kontrol gruplarına ön test, deneysel işlem sonunda son test uygulanmıştır. Deney grubu için ders planı hazırlanmış, kontrol grubuna ise ders kitabı temel alınarak ünite işlenmiştir. Tezin konusuna ilişkin uygulama alanı olarak, internet ortamında sanal müze ziyareti imkânı sunan Mevlana Sanal Müzesi, İstanbul Deniz Sanal Müzesi, Topkapı Sarayı Sanal Müzesi, Ayasofya Sanal Müzesi, Rahmi Koç Sanal Müzesi ve Ziraat Bankası Sanal Müzesi seçilmiştir. Araştırmada elde edilen genel sonuca göre; deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin başarı oranlarında anlamlı bir fark vardır. Sanal müze gezileri; 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi kapsamında deney grubu öğrencilerinin başarı artışında etkili olduğunu ileri sürmüştür.

Ermiş (2010), “İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersinde Üç Boyutlu Sanal Müze Ziyareti Etkinliğine İlişkin Görüşleri” adlı çalışmasıyla, üç boyutlu sanal müze ziyareti etkinliğine dair ilköğretim ikinci kademe 6. sınıf öğrencilerinin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Tezin konusuna ilişkin uygulama alanı olarak, İnternet ortamında üç boyutlu sanal müze ziyareti imkânı sunan Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi seçilmiştir. Araştırmanın sonucunda: İlköğretim 2. kademe öğrencilerinin görüşlerine göre; üç boyutlu sanal müze ziyaretinin uygulanması durumunda görsel sanatlar eğitimine belirli bir katkı sağladığı tespit edilmiştir. Müzeler, “üç boyutlu sanal müze ziyareti” ile kendilerini sanal dünyada etkin hale getirmeleri durumunda, müzelerin “eğitim” işlevi daha geniş kitlelere ulaşacaktır. Üç boyutlu sanal müze ziyareti ile dünyanın herhangi bir yerindeki kullanıcı, müzelerimizi interaktif (etkileşimli) olarak gezme fırsatı bulacaktır sonuçlarına ulaşmıştır.

Demirboğa (2010), çalışmasını sanal müze ziyaretlerinin öğrencilerin duyuşsal ve bilişsel kazanımları üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla yapmıştır. Araştırmada betimsel analiz yönteminden yararlanılmış ve ilişkişel yaklaşım benimsemiştir. Araştırmanın sonucunda, ilköğretim II. kademe 8. sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre; sanal müze ziyareti etkinliğinin görsel sanatlar dersine olumlu anlamda katkı sağladığı tespit edilmiştir. Görsel Sanatlar dersinde, müze eğitimi konusunun işlenişinde çağdaş bir yaklaşımla, çağımızın gerektirdiği teknolojik imkânlardan yararlanılarak sanal müze ziyareti etkinliği ile müzelerin eğitim hizmetinde daha aktif ve etkili olacağını ifade etmiştir.

Kısa (2012), “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen Ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Afyonkarahisar Müzeleri)” adlı yüksek lisans tezinde, sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini, öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılar ve öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Veri analizi sonucunda ulaşılan sonuçlar şöyledir: Öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında bazı maddelerde tutarlılık olduğu gözlenmiştir. Kız öğrencilerinin müze gezilerinden beklentilerinin daha fazla olduğu ve 8.sınıf öğrencilerinin müze etkinliklerine daha az katıldıkları görülmüştür. Yılda üç kez ve daha fazla müzeye giden öğrencilerin çoğunun okul gezileriyle ya da öğretmenleriyle müzeleri ziyaret ettikleri ve müze rehberiyle yapılan gezilerin daha verimli geçtiğine ulaşılmıştır. 11 yıl ve daha fazla kıdem yılına sahip öğretmenlerin müze gezilerine daha fazla önem verdikleri ve öğretmenlerin müze gezilerinde yaşadıkları en büyük problemin, sınıfların kalabalık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldırım ve Tahiroğlu (2012), “Sanal Ortamda Gerçekleştirilen Müze Gezilerinin İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi” adlı araştırmalarında ilköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde sanal ortamda gerçekleştirilen müze gezilerinin öğrencilerin derse yönelik tutumları üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda ise sanal müze gezileriyle desteklenen etkinliklerin, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlarını büyük bir oranda artırdığını ortaya koymuşlardır.

Chadwick (1998) yaptığı çalışmada, gelişen internet ortamının, insanların bilgi edindikleri ve boş zamanlarını geçirdikleri yerler olarak göze çarptığını ve bu süreçte kişilerin ilgileri doğrultusunda sanal müzelerden öğrenme ihtiyaçlarının

giderilebileceğini belirtmiştir. Bu çerçevede 1998 yılında New Mexico Doğa Tarihi ve Bilim Müzesi'nin (New Mexico Museum of Natural History and Science) web sitesini kullanmıştır. Araştırmanın sonucunda, sanal müzenin zaman geçirmek için ilgi çeken yerler olduğunu, sanal müzeyi ziyaret edenlerin %48' inin gerçek müzeyi son bir sene içinde en az 3 kere ziyaret ettiğini ama %52'sinin müzeye daha önce hiç gitmediğini ve ilk defa sanal ortamda ziyaret ettiğini tespit etmiştir. Bu sonuçlar ışığında müzelerin toplumla bütünleşmesi için bu noktada sanal müzelere çok is düştüğünü, çünkü çalışma koşulları, ekonomik koşullar vs. nedeniyle müzelere gidemeyen herkesin sanal müzelerden istediği yerde ve istediği zaman yararlanabileceğini belirtmiştir. Bunun yanı sıra müzelerde kazanılan bazı davranışların sanal müzelerde de kazanılabileceğinin altını çizmiştir (Chadwick, 1998, Akt: Bozdoğan, 2007).

Yaskovich (2007), "Designing Experience in Virtual Museum" (Sanal Müzede Tasarım Deneyimi) konulu tezinde görsel müze web sitelerin gelişmesi halkın daha kolay ulaşabileceği daha iyi şekillenmiş bilgiler verme olasılığını güçlendirdiğinden bahsetmektedir. Bu çalışma görsel sergiler ve buna müteakip ziyaretçi düşünceleri arasındaki ilişki iyi yapılanmış görsel bir serginin bileşenlerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma problemine yönelik bu çalışmada görsel sergi dizayn etmenin iki yönü vurgulanmıştır. Bunlar; iyi yapılmış görsel bir serginin bileşenlerinin neler olduğu ve görsel sergiyi gezmenin, ziyaretçilerin hem fiziksel hem görsel müze deneyimleri hakkındaki düşüncelerini nasıl etkilediğidir. Araştırma sonucunda katılımcıların fiziksel ve görsel müze görüşleri görsel müzeleri ziyaret etme sıklıklarından etkilenmektedir (Yaskovich, 2007, Akt: Ermiş, 2010).

Tsichritzis ve Gibbs (1991), "Virtual Museums and Virtual Realities" adlı çalışmalarında sanal müzelerin avantajlarına ve dezavantajlarına değinilmiştir. Sanal müzelerin avantajlarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

-Eserlere ekonomik ulaşmayı sağlar.

-Bedensel engeli olanlar için gerçek müze ziyaretleri mümkün olmayabilir fakat sanal müzeler kolaylıkla bu müzelere ulaşmalarını sağlayacaktır.

-Sanal müzeler eserler için de güvenli bir yöntemdir.

-Üzerinde gerekli ayarlamalar yapılabilir.

BÖLÜM II

3. YÖNTEM

Bu bölümde çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi konusunda açıklamalara yer verilmiştir.

Çalışmada, “ilişkisel tarama modeli” kullanılmıştır.

3.1. Çalışma Grubu

Araştırmamanın çalışma grubunu, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı’nda 2012-2013 eğitim-öğretim yılında, 1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf ve 4. sınıfta öğrenim gören toplam 197 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

3.2. Veri toplama aracı

Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği

“*Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği*” araştırmacı tarafından geliştirilen toplam 21 maddeden oluşan 5’li Likert tipi (kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum) bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek puanlar 21 ile 105 arasında değişmektedir. 43 madde olarak oluşturulan ölçeğin, ön deneme çalışması iki farklı üniversitede öğrenim gören toplam 312 sosyal bilgiler öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Ölçeğin kapsam ve görünüş geçerliği uzman görüşü doğrultusunda sağlanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği için ise faktör analizi yapılmıştır. Güvenirlik ve geçerlik için yapılan işlemler sonucunda faktör yükü değeri. 30’den düşük bulunan 22 maddenin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiş ve ölçek 21 madde olarak asıl uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı. 0,957 değerinde bulunmuştur. Büyüköztürk’e (2009) göre, 0.600’den yüksek KMO değerleri faktör analizi için yeterlidir. Bu bilgiye göre bulunan KMO değeri yüksek bir değerdir. Bunun yanında Bartlett testi anlamlı çıkmıştır ($p=.000$), (Tablo 3).

Tablo 3. Ölçeğe ait Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett Sphericity testi sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Katsayısı		,957
Bartlett Sphericity Testi	Approx. Chi-Square	3561,309
	Sd	210
	P	,000

Tablo 3’de de görülebileceği gibi, analize dâhil edilen 21 maddenin özdeğeri 1’den büyük olan üç faktör altında toplandığı görülmektedir. Birinci faktörün tek başına toplam varyansın %25.745’ini açıkladığı; üç faktörün ölçeğe ilişkin açıkladıkları toplam varyansın ise %58.267 olduğu görülmektedir. Maddelerle ilgili olarak tanımlanan iki faktörün ortak varyanslarının .412 ile .722 arasında değiştiği gözlenmektedir.

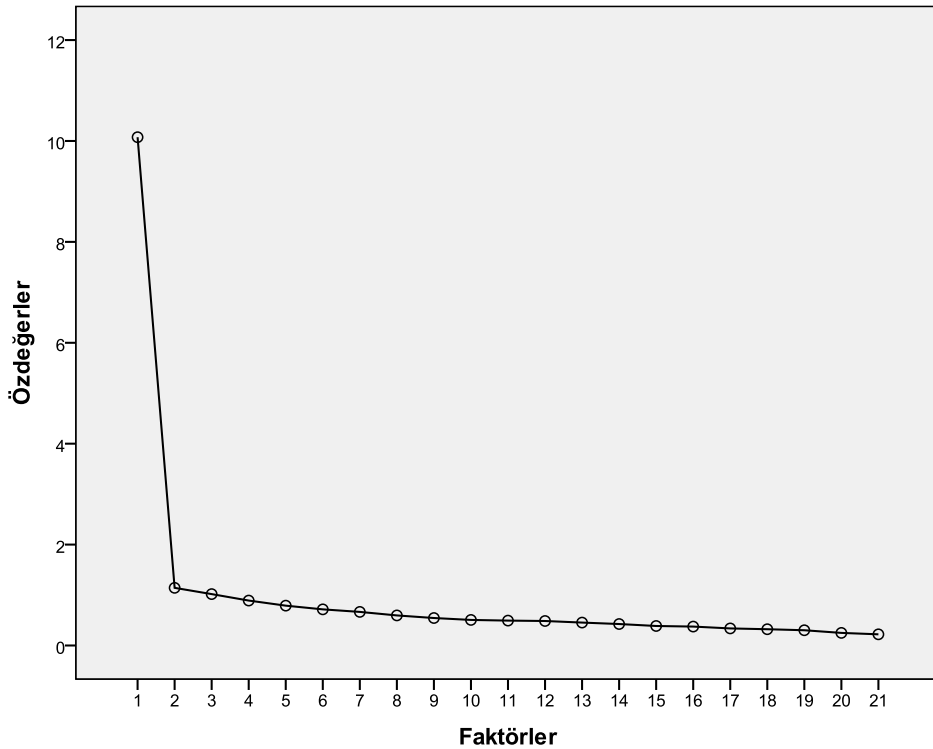
Tablo 4. Ölçeğe ilişkin faktör analizi sonuçları

Madde No	Faktör Ortak Varyansı	Faktör-1 Yük Değeri	Döndürme Sonrası Yük Değeri		
			Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
1	,672	,730	,773		
2	,722	,803	,741		
3	,629	,763	,677		
4	,473	,596	,638		
5	,577	,737	,634		
6	,626	,780	,628		
7	,584	,753	,604		
8	,452	,647	,580		
9	,558	,741	,579		
10	,412	,588	,557		
11	,625	,656		,720	
12	,657	,725		,714	
13	,573	,681		,664	
14	,507	,544		,642	
15	,571	,711		,622	
16	,612	,754		,591	
17	,473	,626		,497	
18	,660	,520			,785
19	,657	,655			,689
20	,591	,708			,542
21	,605	,739			,528
Açıklanan Varyans	Toplam:		Faktör 1:	Faktör 2:	Faktör 3:
%58.267			%25.745	%19.932	%12.590

Ölçekte yer alan ilk 10 maddenin birinci faktörü, sonraki 7 maddenin ikinci faktörü, en son 4 maddenin ise üçüncü faktörü oluşturduğu görülmektedir. Birinci faktörde yer alan maddelerin faktördeki yük değerleri .557 ile .773, ikinci faktörde .497 ile .720, üçüncü faktörde .528 ile .785 arasında değişmektedir

Maddelerin içeriklerine ve yapısına göre birinci faktöre “*Sanal müze kullanımının sosyal bilgiler dersine etkileri*”, ikinci faktöre “*Sanal müze kullanımının öğrenci üzerindeki etkileri*” ve üçüncü faktöre “*Öğretmen adaylarının sanal müze kullanımı*” isimleri verilmiştir.

Öz değerlere göre çizilen çizgi grafiğinde de, ikinci faktörden sonra yüksek ivmeli bir düşüş gözlenmiştir. Bu durum ise, önemli faktör sayısının üç olduğunun göstergesidir. Dördüncü ve daha sonraki faktörlerde grafiğin genel gidişi yatay olup, önemli bir düşüş eğilimi gözlenmemiştir. Diğer bir deyişle, dördüncü ve sonraki faktörlerin varyansa olan katkıları birbirine yakındır (Şekil 1).

Şekil 1. Ölçeğin faktörlerine ait özdeğer grafiği

Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeğinin Güvenirliliği

Ölçeğin güvenirliği iki yolla hesaplanmıştır. Birincisi ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve $\alpha=.943$ bulunmuştur. İkincisi ise test yarılama yöntemiyle ölçeğin güvenirliği hesaplanmış, testin Spearman Brown iki yarı test korelasyonu .910 değerinde bulunmuştur.

Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği ile Faktörleri Arasındaki İlişki

Öğretmen adaylarının ölçekten aldıkları puanlar ile ölçeğin faktörleri arasında yüksek düzeyde pozitif ve doğrusal bir ilişki vardır (sırasıyla $r=.951$, $.907$ ve $.831$; $p<.001$). Birinci, ikinci ve üçüncü faktörler arasında yine yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı bir korelasyon bulunmaktadır. (sırasıyla $r=.769$, $.718$ ve $.673$; $p<.001$). Elde edilen bu sonuçlardan, faktörler arasında olumlu bir tutarlılığın olduğunu söylemek mümkündür (Tablo 5).

Tablo 5. Sanal müze kullanımına yönelik tutum ölçeği ile faktörler arasındaki ilişkiler

Parametreler		Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
Ölçek	R	,951(*)	,907(*)	,831(*)
	P	,000	,000	,000
	N	312	312	312
Faktör 1	R	-	,769(*)	,718(*)
	P	-	,000	,000
	N	-	312	312
Faktör 2	R	-	-	,673(*)
	P	-	-	,000
	N	-	-	312

* Korelasyon. 001 düzeyinde anlamlı r: Pearson korelasyon katsayısı
p: anlamlılık
N: Öğrenci sayısı

3.3. Verilerin Analizi

Çalışmada, verilerin istatistiksel analizinde SPSS 18.0 programı kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının “Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği”nden aldıkları puanlar hesaplanmıştır. Puanlar hesaplanırken, cevaplara göre 5 (Tamamen katılıyorum) ile 1 (Hiç katılmıyorum) arasında değerler verilmiş ve her öğretmen adayına ait bir tutum puanı elde edilmiştir.

Betimsel istatistikler kapsamında frekans, standart sapma ve ortalama değerleri verilerek yorumlanmıştır. Ayrıca, ölçeklerden alınabilecek puan aralığı üç bölünerek elde edilen ortalamalar “düşük”, “orta” ve “yüksek” olarak ifade edilmiştir.

Ölçeğin puanlarına ilişkin normal dağılım durumunun incelenmesi:

Normal dağılım durumunun incelenmesi amacıyla yapılan betimsel analizlere göre, sanal müzeye yönelik tutum puanlarının çarpıklık katsayısı -1,608, basıklık katsayısı ise 5,514 olarak hesaplanmıştır. Katsayıların -1 ile +1 sınırları içinde olmaması, puanların normal dağılım göstermediği şeklinde yorumlanabilir. Bunun yanında Kolmogorow-Smirnow testi sonucu da puanların normal dağılım göstermediğini desteklemektedir ($p < .05$) (Tablo 6).

Tablo 6. Ölçeklerin puanlarına ait betimsel istatistikler

	Tutum Puanları düzeyi
Ortalama	82,9797
Ortanca	83,0000
Mod	80,00
Standart Sapma	10,581
Varyans	111,95
Çarpıklık Katsayısı	-1,608
Standart Hata	,173
Basıklık Katsayısı	5,514
Standart Hata	,345
Kolmogorov-Smirnow	p= ,000

Ölçekten alınan puanların normal dağılım göstermemesi sebebiyle parametrik olmayan testlerin uygulanmasına karar verilmiştir. Elde edilen verilere dayanarak karşılaştırılacak gruplar belirlenmiş ve bağımsız gruplar için karşılaştırmalar Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri ile yapılmıştır.

BÖLÜM III

4. BULGULAR

4.1. Çalışmaya katılan öğrencilere ilişkin kişisel bilgiler

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının %53,3'ünü kızlar, %46,7'sini erkekler oluşturmaktadır (Tablo 7).

Tablo 7. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre dağılımı (%)

Cinsiyet	Öğretmen Adayı Sayısı	%
Kız	105	53,3
Erkek	92	46,7
Toplam	197	100,0

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının %19,8'ini 1.sınıflar, %41,1'ini 2.sınıflar, %18,8'ini 3.sınıflar, %20,3'ünü 4.sınıflar oluşturmaktadır (Tablo 8).

Tablo 8. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının sınıf seviyesine göre dağılımı (%)

Sınıf seviyesi	Öğretmen Adayı Sayısı	%
Sınıf 1	39	19,8
Sınıf 2	81	41,1
Sınıf 3	37	18,8
Sınıf 4	40	20,3
Toplam	197	100,0

4.2. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına ilişkin bilgileri

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının müze eğitimi ile ilgili ders alma hususunda %17,8'i evet, %82,2'si hayır cevabını vermiştir (Tablo 9).

Tablo 9. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının müze eğitimi ile ilgili ders alma durumlarına göre dağılımı (%)

Ders alma durumu	Öğretmen Adayı Sayısı	%
Evet	35	17,8
Hayır	162	82,2
Toplam	197	100,0

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının sanal müze ziyaretinde bulunma hususunda %48,7'si evet %51,3'ü hayır cevabını vermiştir (Tablo 10).

Tablo 10. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının sanal müze ziyaretinde bulunma durumlarına göre dağılımı (%)

Sanal müze ziyareti	Öğretmen Adayı Sayısı	%
Evet	96	48,7
Hayır	101	51,3
Toplam	197	100,0

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının sanal müze uygulaması için ideal öğrenci sayısının %32'si 1-10 arasında, %43,7'si 11-20 arasında, %19,8'i 21-30 arasında, %2,5'i 31-40 arasında , %2'si 41 ve üstü olması gerektiğini düşünmektedir (Tablo 11).

Tablo 11. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının sanal müze uygulaması için ideal öğrenci sayısı hakkındaki düşüncelerinin dağılımı (%)

Öğrenci sayısı	Öğretmen Adayı Sayısı	%
1-10	63	32,0
11-20	86	43,7
21-30	39	19,8
31-40	5	2,5
41 ve üstü	4	2,0
Toplam	197	100,0

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının sanal müze uygulaması ile öğrencide gelişecek beceriler hakkında ; %74,1'i gözlem yapma ,%2,5'i sınıflama yapma, %4,6'sı sorgulama, %14,2'si yaratıcılık, %0,0'ı sorun çözme, %0,5'i sorumluluk üstlenme, %4,1'i işbirliği yapma/ grupla çalışma, becerilerinin gelişeceğini düşünmektedir (Tablo 12).

Tablo 12. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının sanal müze uygulaması ile öğrencide gelişecek beceriler hakkındaki düşüncelerinin dağılımı (%)

Beceri	Öğretmen Adayı Sayısı	%
Gözlem yapma	146	74,1
Sınıflama yapma	5	2,5
Sorgulama	9	4,6
Yaratıcılık	28	14,2
Sorun Çözme	0	0,0
Sorumluluk Üstlenme	1	0,5
İşbirliği yapma/ grupla çalışma	8	4,1
Toplam	197	100,0

4.3.Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeğine Ait Betimsel İstatistik Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Öğretmen adaylarına uygulanan ölçekte 5'li Likert tipinde 21 soru bulunmaktadır.

Tablo 13 incelendiğinde, “Sanal müze ziyaretlerinin sosyal bilgiler dersi için zevkli bir etkinlik olacağını düşünüyorum” ($\bar{X}=4.27$). “Sanal müze kullanımının sosyal bilgiler öğrenmeyi kolaylaştıracağını düşünüyorum” ($\bar{X}=4.29$). “Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımının müze bilincini geliştirmeye yardımcı olacağını düşünüyorum” ($\bar{X}=4.29$). “Öğrenciler sanal müze ziyareti ile daha önce görmedikleri müzeler hakkında bilgi sahibi olurlar” ($\bar{X}=4.27$) ve “sanal müze etkinliklerinin, sosyal bilgiler derslerinde, öğrencilerin gözlem becerilerini geliştireceğini düşünüyorum” ($\bar{X}=4.36$), maddelerine ait öğretmen adaylarının ortalaması en yüksek olup “Katılıyorum” ile “Kesinlikle Katılıyorum” seçenekleri arasına denk geldiği görülmektedir (Tablo 13).

Tablo 13. Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği'ne Ait Betimsel İstatistikler

		Maddeler	N	\bar{X}	SS
Faktör 1: Sanal müze kullanımının sosyal bilgiler dersine etkileri	1	Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımının öğrencilerin derse katılımını artıracaklarını düşünüyorum.	197	4,19	,912
	2	Sanal müze ziyaretlerinin sosyal bilgiler dersi için zevkli bir etkinlik olacağını düşünüyorum.	197	4,27	,860
	3	Sanal müze ziyaretlerinin sosyal bilgiler dersi için önemli bir etkinlik olduğunu düşünüyorum	197	4,25	,812
	4	Sanal müze gezilerinin gerçek müze gezilerine alternatif bir etkinlik olduğunu düşünüyorum.	197	4,08	,855
	5	Sanal müze gezilerinin sosyal bilgiler kazanımlarını daha kalıcı olmasını sağlayacağını düşünüyorum.	197	4,25	,805
	6	Sanal müze kullanımının sosyal bilgiler öğrenmeyi kolaylaştıracağını düşünüyorum.	197	4,29	,767
	7	Öğrenciler sanal müze ziyareti ile daha önce görmedikleri müzeler hakkında bilgi sahibi olurlar.	197	4,27	,930
	8	Sanal müze gezilerinin gerçek müze gezilerine yardımcı bir etkinlik olduğunu düşünüyorum.	197	4,20	,856
	9	Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımının müze bilincini geliştirmeye yardımcı olacağını düşünüyorum.	197	4,29	,872
	10	Sanal müze gezilerinin gerçekten müze gezmiş gibi öğrencilere katkı sağlayacağını düşünüyorum.	197	3,84	1,043
	Faktör 1 Ortalama			197	41,99
Faktör 2: Sanal müze kullanımının öğrenci üzerindeki etkileri	11	Sanal müze etkinliklerinin öğrencilerde tarihi eserleri koruma isteği uyandıracaklarını düşünüyorum.	197	4,16	,956
	12	Sanal müze etkinliklerinin, sosyal bilgiler derslerinde, öğrencilerin gözlem becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.	197	4,36	,884
	13	Sanal müze gezilerinin, sosyal bilgiler derslerini unutulmaz kılacağını düşünüyorum.	197	4,29	,829
	14	Sanal müze gezilerinde sorumluluğu üzerime almak isterim.	197	3,73	,964
	15	Sanal müzelerdeki tarihî eserlerin, öğrencilerin, geçmişi kolaylıkla göz önüne getirmelerini sağlayacağını düşünüyorum.	197	4,06	,903
	16	Sanal müzeler, eski eserler ve anıtların birer tarihî belge olduğuna öğrencilerin dikkatini çekeceğini düşünüyorum.	197	4,24	,765
	17	Öğrencilere istedikleri bir müze için sanal müze tasarlatmak isterim.	197	3,83	1,012
	Faktör 2 Ortalama			197	28,71
Faktör 3: Öğretmen adaylarının sanal müze kullanımı	18	Derslerimde sanal müzeleri kullanabilmek için üniversitede ayrı bir ders almalıyım.	197	2,12	1,032
	19	Sanal müzelerin sosyal bilgiler derslerinde etkin kullanılması için eğitime ihtiyaç duyarım.	197	1,77	,847
	20	Sanal müzelerle ilgili sosyal bilgiler dersine yönelik farklı etkinlikler tasarlamak hoşuma gider	197	4,18	,863
	21	Sosyal bilgiler dersinde pek çok kazanım için sanal müze etkinliklerini kullanmak isterim.	197	4,19	,778
	Faktör 3 Ortalama			197	12,27
Genel Toplam			197	82,97	10,581

“Sanal müze gezilerinin gerçekten müze gezmiş gibi öğrencilere katkı sağlayacağını düşünüyorum” ($\bar{X}=3.84$). “Sanal müze gezilerinde sorumluluğu üzerime almak isterim” ($\bar{X}=3.73$). “Öğrencilere istedikleri bir müze için sanal müze tasarlatmak isterim” ($\bar{X}=3.83$) maddelerine verdikleri cevaplara bakıldığında öğretmen adayları “Katılıyorum” ile “Kararsızım” seçenekleri arasına denk gelen cevaplar verdikleri tespit edilmiştir. “Derslerimde sanal müzeleri kullanabilmek için üniversitede ayrı bir ders almalıyım” ($\bar{X}=2.12$), maddesine verilen cevaba bakıldığında öğretmen adayları “Katılmıyorum” ile “Kararsızım” seçenekleri arasına denk gelen cevaplar verdikleri tespit edilmiştir. “Sanal müzelerin sosyal bilgiler derslerinde etkin kullanılması için eğitime ihtiyaç duyarım” ($\bar{X}=1.77$) ise en düşük düzeyde olup “Katılmıyorum” ile “Hiç katılmıyorum” seçenekleri arasına denk gelmektedir (Tablo 13).

Öğretmen adaylarına uygulanan sanal müze kullanımına yönelik tutum ölçeğinin faktörlerinin ortalamaları incelendiğinde; birinci faktöre ilişkin tutumun ($\bar{X}=41,99$) yüksek düzeyde olduğu görülmektedir (10.00-23.30 puan: düşük, 23.31 - 36.61 puan: orta, 36.62-50.00 puan: yüksek). İkinci faktöre ait tutum da ($\bar{X}=28,71$) yüksek düzeydedir (7.00-16.33 puan: düşük, 16.34-25.67 puan: orta, 25.68-35.00 puan: yüksek). Buna karşılık, üçüncü faktöre ait tutum değerleri ($\bar{X}=12,27$) ise, orta düzeyde bulunmuştur (4.00-9.33 puan: düşük, 9.34-14.67 puan: orta, 14.68-20.00 puan: yüksek) (Tablo 13).

Sanal Müze kullanımına yönelik tutum ölçeğine ait genel ortalama ise ($\bar{X}=82,97$), yapılan analizlerde “yüksek” düzeyde bulunmuştur (21.00–49.00 puan: düşük, 49.01–77.00 puan: orta ve 77.01–105,00 puan: yüksek).

4.4. Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği'nin Çeşitli Değişkenlere Göre Karşılaştırılması Sonucu Elde Edilen Verilere Ait Bulgular

4.4.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar: Ölçekten alınan puanların cinsiyete göre değerlendirilmesi

Cinsiyete göre yapılan değerlendirmede, kız öğrencilerin tutum puanları ($\bar{X}=83,60$) erkek öğrencilerin tutum puanlarından ($\bar{X}=82,26$) yüksek bulunmuştur (Tablo 14).

Tablo 14. Öğretmen adaylarının cinsiyete göre sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarının betimsel istatistikleri

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS
Kız	105	83,60	10,224
Erkek	92	82,26	10,985

Yapılan U testi sonuçlarına göre, kız ve erkek öğrenciler arasında tutum puanlarına ilişkin, kız öğrencilerin lehine tespit edilen puan farkı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (U=4473,00; p>.05).

Tablo 15. Sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarının cinsiyete göre Mann Whitney U testi sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p
Kız	105	102,40	10752,00	4473,00	,371
Erkek	92	95,12	8751,00		

4.4.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar: Ölçekten alınan puanların sınıf seviyesine göre değerlendirilmesi

Sınıf seviyesine göre yapılan değerlendirmede, 4. Sınıf'ta okuyan öğretmen adaylarının tutum düzeyleri (\bar{X} =85,80) en yüksek değerdedir. Buna karşılık en düşük tutum seviyesine sahip olan grup 1. Sınıf'ta okuyan öğretmen adaylarıdır (Tablo 16).

Tablo 16. Öğretmen adaylarının sınıf seviyesine göre sanal müze kullanımına yönelik tutum düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler

Bağımlı Değişkenler	Sınıf Seviyesi	N	\bar{X}	SS
Sanal müze kullanımına yönelik tutum	1. Sınıf	39	81,53	11,973
	2. Sınıf	81	82,01	11,902
	3. Sınıf	37	83,56	9,032
	4. Sınıf	40	85,80	6,676
	Toplam	197	82,97	10,581

Tablo 17’de görüldüğü gibi, sınıf seviyesine göre gruplanan öğretmen adaylarının tutum puanları arasında tespit edilen ortalama farkları, yapılan Kruskal Wallis analizi sonucunda anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 17. Sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarının sınıf düzeyine göre Kruskal Wallis testi sonuçları

Sınıf	N	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p
1. Sınıf	39	93,33	3	3,471	,324
2. Sınıf	81	93,83			
3. Sınıf	37	101,34			
4. Sınıf	40	112,83			

4.4.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar: Ölçekten alınan puanların müze eğitimi ile ilgili ders alma durumuna göre değerlendirilmesi

Müze eğitimi ile ilgili ders alma durumlarına göre yapılan değerlendirmede, ders alan öğrencilerin tutum puanları ($\bar{X}=85,62$) ders almayan öğrencilerin tutum puanlarından ($\bar{X}=82,40$) yüksek bulunmuştur (Tablo 18).

Tablo 18. Öğretmen adaylarının müze eğitimi ile ilgili ders alma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutum düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler

Ders alma durumu	N	\bar{X}	SS
Evet	35	85,62	8,077
Hayır	162	82,40	10,984

Tablo 19’da da görülebileceği gibi, müze eğitimi ile ilgili ders alma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarına ilişkin yapılan U testi sonucunda, ders alan ve almayan öğrenciler arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($U=2349,50$; $p>.05$).

Tablo 19. Sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarının ders alma durumlarına göre Mann Whitney U testi sonuçları

Ders alma durumu	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p
Evet	35	112,87	3950,50	2349,50	,112
Hayır	162	96,00	15552,50		

4.4.4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar: Ölçekten alınan puanların sanal müze ziyareti gerçekleştirme durumuna göre değerlendirilmesi

Sanal müze ziyareti gerçekleştirme durumlarına göre yapılan değerlendirmede, müze ziyareti yapan öğrencilerin tutum puanları ($\bar{X}=84,44$) sanal müze ziyareti yapmayan öğrencilerin tutum puanlarından ($\bar{X}=81,58$) yüksek bulunmuştur (Tablo 20).

Tablo 20. Öğretmen adaylarının sanal müze ziyareti gerçekleştirme durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutum düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler

Sanal müze ziyareti	N	\bar{X}	SS
Evet	96	84,44	9,674
Hayır	101	81,58	11,246

Sanal müze ziyareti gerçekleştirme durumuna göre sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarına ilişkin yapılan U testi sonucunda, Sanal müze ziyareti yapan ve yapmayan öğrenciler arasındaki fark sanal müze ziyareti gerçekleştiren öğrencilerin lehine anlamlı bulunmuştur ($U=4024,00$; $p<.05$)(Tablo 21).

Tablo 21. Sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarının sanal müze ziyareti yapma durumlarına göre Mann Whitney U testi sonuçları

Sanal müze ziyareti	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p
Evet	96	107,58	10328,00	4024,00	,039
Hayır	101	90,84	9175,00		

4.5. Öğretmen Adaylarının Sanal Müze İle İlgili Görüşleri

Soru 1: Sanal müze sizce nedir? Sorusuna verilen bazı cevaplar aşağıdaki gibidir:

“ İmkânları doğrultusunda bizzat ziyaret yapılamadığı durumlarda veya gidilen müzeleri pekiştirmek amacıyla bilgisayar ortamında kullanılabilir mekânlardır” (Öğrenci 93).

“ İlk defa duyuyorum” (Öğrenci100).

“ İnternette belli müzelerin fotoğraflarıyla bir gezi turu yapmaktır” (Öğrenci 284).

“ Sanal müze, ülkemizde bulunan önemli müzelerin (Topkapı Sarayı Müzesi, İslam Tarihi Müzesi...) internet ortamında gezilmesidir” (Öğrenci 121).

“Türkiye`deki ya da dünyadaki müzelerin bilgisayar ortamı üzerinden gösterilmesidir” (Öğrenci 301).

“ Müzenin sanal olarak internette yer almasıdır” (Öğrenci 131).

“Sanal müze internet üzerinden tarihi müzeleri Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından oluşturulan müzelerdir. Sanal olarak internet ortamında yapılmaktadır” (Öğrenci 82).

“ Sanal müze öğrencilerin görmeye fırsatlarının olmayacağı yerleri onların yanına getiren bir uygulamadır ” (Öğrenci 36).

“İnsanların kendisinin geliştirebileceği, bilgisayar üzerinden veri aktarma yöntemidir ” (Öğrenci 70).

“ Sanatsal ve tarihi eserlerin bilgisayar ortamında mause formatıyla yapılan sanal gezintidir ” (Öğrenci 45).

“ Genellikle sanat ürünlerinin sergilendiği, korunduğu yerdir” (Öğrenci 11).

“ Müzelerin sanal ortamda görüntülenmesidir ” (Öğrenci 288).

“ Tarihi olay, mekan ve kişilerin gerçeğe yakın bir anlatımla simülasyon tekniği kullanılarak canlandırılmasıdır” (Öğrenci 13).

“ Teknolojik seyyah tarihtir. Biz gidemiyorsak o gelir” (Öğrenci 14).

“Müzelerin gerçeği yansıtacak şekilde yapılandırılması, canlandırmalara yer verilmesi ” (Öğrenci 15).

Verilen cevaplar dikkate alındığında öğretmen adaylarının sanal müzeler hakkında kısmen bilgi sahibi oldukları düşünülebilir.

Soru 2: Sizce bir öğretmenin sanal müze etkinliklerini etkili kullanabilmesi için hangi yeterliliklere sahip olması gerekir?

“-Bilgisayar kullanma becerisi

-İnternet siteleri hakkında bilgi” (Öğrenci 20).

“ Gerekli bilgi ve becerilere sahip olması gerekir ” (Öğrenci 40).

“ Bilgisayarı iyi kullanması gerekir ” (Öğrenci 108).

“ Konuya göre tanıtacağı müzeyi önceden yerinde görmeli, o müze hakkında yeterli bilgiye sahip olmalı, konusu ile bağdaştırmalı ve bilgisayar kullanmayı bilmelidir” (Öğrenci 120).

“Bilgisayardan anlamalı ve daha önceden sanal müze hakkında bilgi sahibi olmalıdır ” (Öğrenci 14).

“O müzeler hakkında öğretmen bilgi sahibi olmalı hatta o konu üzerine eğitim almalıdır” (Öğrenci 15).

“ Bilgisayar bilmesi, interneti etkin kullanabilmesi, sanal müze hakkında yeterli bilgiye sahip olması gerekir” (Öğrenci 16).

“ Bilgisayar bilgisi, tarih bilgisi, görsel eleştiri bilgisi olması gerekir ” (Öğrenci 46).

“Ders almış olması gerekir, interneti ve tarihi iyi bilmesi ve materyalleri kullanabilmesi gerekir ” (Öğrenci 299).

“ Sanal müze dersini almış olup öğrencilere yol gösterici olması lazım” (Öğrenci 74).

“ İyi bir eğitim alması, araştırmacı olması, farklı bakış açısına sahip olması, bilgi sahibi olması gerekir” (Öğrenci 11).

“Müze ile ilgili alan bilgisi ve bilgisayar ile ilgili teknik bilgiye sahip olması gerekir” (Öğrenci 127).

“Tarih bilincine sahip ve tarih bilgisi yeterli olan kişiler ile teknolojik aletleri kullanabilen bireyler olmalı” (Öğrenci 13).

“ Bilgisayar bilgi iletişim sistemlerinde yeterli olmak, sanal müze hakkında bilgi sahibi olmak gerekir” (Öğrenci 76).

“ Öğretmenin iyi bir şekilde bilgisayar kullanması, en başta müze eğitimi dersi almış olması gerekir. Bir de gerçek müzeyi öğretmenin bizzat görmüş, gezmiş olması, sanal ortamda anlatmasını kolaylaştırır” (Öğrenci 50).

İkinci soruya verilen cevaplara baktığımızda öğretmen adayları, sanal müze etkinliklerini kullanabilecek bir öğretmenin; genel itibariyle bilgisayar kullanma becerisine sahip olması gerektiğini, müzelerle ilgili konuları ilişkilendirmesi ve bu alanda bilgi sahibi olması gerektiğini düşünmektedirler.

Soru 3: Sosyal Bilgiler dersinde sanal müze etkinliklerinin kullanımına ilişkin önerileriniz nelerdir?

“ Öğrencilerin merak ettikleri görüntüleri açıklamalıyız” (Öğrenci 71).

“ Bence sadece yardımcı olarak kullanılmalıdır” (Öğrenci 66).

“ Çanakkale Destanını anlatırken sanal müzede Çanakkale Müzesi 'ni kullanabiliriz” (Öğrenci 9).

“ Sosyal bilgiler dersinde, ünite konularından çoğu tarih ile ilgilidir. Eğer o konunun önemli eşyaları, anıları... vs. bir müzede varsa o müze kesinlikle sanal olarak gezilmeli ve derslerde müfredata uygun olarak kullanılmalıdır” (Öğrenci 4).

“ Daha önceden bilgi sahibi olunmalı, müzeler ziyaret edilmeli, eksik olan durumları site yetkililerine bildirilerek düzenlenmesi sağlanmalıdır” (Öğrenci 146).

“ Öğretmen adayları üniversitede bu konu üzerine eğitim almalı ve zaten var olan ünitelerle müzeler çok iç içe olduğu için öğretmenlik yaşantısında kullanılmalıdır” (Öğrenci 302).

“Gerekli ünitelerde sanal müzeler kullanılarak zaman ve maddi tasarruf sağlanabilir. Projeksiyon ve bilgisayarın olması ve öğrencilere öğretilmesi gerekir” (Öğrenci 108).

“ Tarih ve coğrafya konularında mekan tanıtımı için ve oryantasyon için muhteşem olur” (Öğrenci 305).

“ Bilgisayar odaları kurulmalı ve ek derslerin olması gerekir” (Öğrenci 295).

“Şu an çok yetersiz kullanılıyor. Daha çok geliştirilip daha fazla kullanılması gerekiyor. Üniversite 3.sınıf öğrencisi olmuşuz biz bile kullanmadık sayılır bu yaşa kadar” (Öğrenci 93).

“Sanatsal organizasyonların artırılması, uygulamaya dayalı etkinlikler, kurslar, geziler düzenlenmesi gerekir” (Öğrenci 88).

“ Tarihi bir konu işlenirken mutlaka tarihi yerleri, olayları, tarihi nesnelere tanıtım için öğretmenlere ihtiyacı olan hizmet içi eğitimin verilmesi gerekir” (Öğrenci 12).

“Üniversitelerde ders olarak okutulması ve tarihi somut bir şekilde aktardığı için ülke çapında yaygınlaştırılması gerekir” (Öğrenci 13).

“ Sanal müze sayıları artırılmalı ” (Öğrenci 43).

“Sanal müze eğitimi, öğretmen adaylarının üniversitedeyken birçok müzeyi gezdirilmesi gerekir” (Öğrenci 15).

Öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik önerilerine baktığımızda ise; Sosyal Bilgiler derslerinde sanal müze etkinliklerinin sıkça kullanılması ve sanal müze sayılarının artması gerekliliğinden bahsetmektedirler.

BÖLÜM IV

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

“Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müze Kullanımı ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sanal Müze Kullanımına İlişkin Tutumları” başlıklı bu çalışma ile üniversite öğrencilerinin sanal müze olgusu ile ilgili tutumları araştırılmıştır. Son yıllarda her alanda etkisini gösteren küreselleşme teknoloji alanında da etkisini göstermiştir. Bu bağlamda internet ve bilişim teknolojilerinin eğitim-öğretim alanında küreselleşmeye paralel olan gelişimi ülkemizde de son derece hızlı bir şekilde ilerlemektedir.

Başta Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ülkeleri olmak üzere bütün dünyada ve ülkemizde eğitim-öğretim alanında yer almaya başlayan “uzaktan eğitim programları” ile eğitim olgusu teknolojiye bağlı olarak değişim göstermiştir. Uzaktan eğitim programları ve bunun gibi uygulamalar neticesinde, imkânları doğrultusunda eğitim fırsatı bulamayan bireylerin, kaliteli eğitim fırsatına sahip bireylerle fırsat eşitliği sağladığı görülmektedir.

Tarihi ve kültürel zenginlikleriyle medeniyetler beşiği olan ülkemizde hemen hemen her ilde bulunan müzeler, öğretmen adayı üniversite öğrencileri için bilgi kaynağı olma özelliği taşımaktadır. Bu bağlamda gelişen teknoloji ile birlikte “fırsat eşitliği” kavramı açısından sanal müzeler gündeme gelmiştir. Sanal müzeler ile bilgiye ulaşamayan bireylerin, bilgiye kolay ve hızlı bir şekilde ulaşmaları hedeflenmiştir. Bu bağlamda sanal müzelerin eğitimde fırsat eşitliğini kısmen de olsa getirdiği söylenebilir.

Sanal müzeler, öğretmen adayı öğrencilerin eğitimi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda veri toplama aracı olarak kullanılan anket çalışmasında öğrencilerin sanal müze olgusu hakkında tutumları incelenmiştir. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının, müze eğitimi ile ilgili ders alma hususunda verdiği cevaplara göre %82,2’si hayır diyerek bu alanda ders almadıklarını ifade etmişlerdir. Bu ifade

ile üniversitelerde sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde müze eğitime yönelik dersler olmadığı anlaşılmaktadır. Öğretmen adaylarının %43,7'si, sanal müze uygulamaları yapılırken ideal öğrenci sayısının 11-20 arasında olması gerektiğini düşünmektedirler. Buradan hareketle, sanal müze ziyaretlerinin çok kalabalık öğrenci gruplarına uygulanmasının verimsiz olabileceği sonucuna ulaşılabilmektedir. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının %74,1'i sanal müze ziyaretleri ile öğrencilerde en çok gözlem yapma becerisinin gelişebileceğini ifade etmektedirler. Ayrıca sınıflama yapma, sorgulama, yaratıcılık, sorun çözme, sorumluluk üstlenme, işbirliği yapma becerilerinin de gelişeceğini düşünmektedirler. Bu fikirler doğrultusunda sanal müze ziyaretlerinin beceri gelişimine önemli ölçüde katkı sağladığı söylenebilmektedir.

Cinsiyete göre yapılan değerlendirmede, kız öğrencilerin tutum puanları erkek öğrencilerin tutum puanlarından yüksek bulunmuştur. Kız ve erkek öğrenciler arasında tutum puanlarına ilişkin, kız öğrencilerin lehine tespit edilen puan farkı yapılan Mann Whitney U testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Sonuç olarak diyebiliriz ki, öğretmen adayları cinsiyet farkı gözetmeksizin sanal müzelerin kullanımına ilişkin benzer tutumlara sahipler ve sanal müze gezilerinin Sosyal Bilgiler dersine olumlu katkılar sağlayacağı düşüncesinde ortak görüşe sahiptirler. Bingöl (2008), tarafından yapılan araştırma sonucunda da sanal müzelerde kullanılan fotoğrafta sanal gerçeklik kavramına ilişkin algılamalarında cinsiyete göre anlamlı bir fark yoktur yani kız ve erkek üniversite öğrencilerinin bu kavrama ilişkin algıları birbirine benzerdir sonucuna ulaşılmıştır. Bingöl'ün (2008) tespit ettiği yukarıda ifade edilmiş olan sonuç araştırmamızda elde edilen verileri destekler niteliktedir.

Sınıf seviyesine göre gruplanan öğretmen adaylarının tutum puanları arasında tespit edilen ortalama farkları, yapılan Kruskal Wallis sonucunda anlamlı bulunmamıştır. Bu nedenle öğretmen adaylarının lisans eğitimi boyunca sanal müze kullanımına yönelik tutumlarını büyük oranda değiştirebilecek herhangi bir çalışmada bulunmadıkları ve sanal alan gezilerine yönelik herhangi bir ders almadıkları düşünülebilir. Benzer sonuçlara ulaşan Bingöl (2008), öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre, sanal müzelerde fotoğrafta sanal gerçeklik algıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını araştırması neticesinde ortaya koymuştur.

Müze eğitimi ile ilgili ders alma durumlarına göre sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarına ilişkin yapılan Mann Whitney U testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuca göre müze eğitimi alan öğrenciler ile müze eğitimi ile ilgili ders almamış olan öğrenciler arasında sanal müze kullanımına yönelik tutumlar birbirine yakındır. Öğretmen adaylarının aldıkları müze eğitimi ile ilgili derslerin yeterli düzeyde olmadığı düşünülmektedir.

Sanal müze ziyareti gerçekleştirme durumuna göre sanal müze kullanımına yönelik tutum puanlarına ilişkin Mann Whitney U testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu nedenle sanal müze ziyareti yapan öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumları daha olumludur. Çünkü sanal müze ziyareti yapan öğretmen adayları, sanal müze gezilerinin sosyal bilgiler dersini daha kalıcı ve unutulmaz kılacağını düşünmektedirler. Demirboğa (2010) tarafından yapılan araştırmada sanal müze ziyareti etkinliği ile yapılan görsel sanatlar dersi ile geleneksel yöntemlere göre yapılan görsel sanatlar dersi arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Sanal müze ziyareti etkinliği ile müzeler, eğitim hizmetinde daha aktif ve etkili olacaktır sonucuna ulaşılmıştır. Ermiş (2010) ise sanal müze ziyaretinin uygulanması ile görsel sanatlar dersine belirli bir katkı sağlayacağını ifade etmiştir. Yapılan bu çalışmaların neticesinde de belirtildiği gibi derslerde sanal müze etkinliklerinin kullanılması faydalı bulunmaktadır.

Öğrencilerin anket çalışmasında en çok katıldıkları madde “*Sosyal Bilgiler dersinde sanal müze kullanımının müze bilincini geliştirmeye yardımcı olacağını düşünüyorum*”, “*sanal müze etkinliklerinin, sosyal bilgiler derslerinde, öğrencilerin gözlem becerilerini geliştireceğini düşünüyorum*”, “*sanal müze kullanımının sosyal bilgiler öğrenmeyi kolaylaştıracağını düşünüyorum*” ve “*sanal müze gezilerinin, sosyal bilgiler derslerini unutulmaz kılacağını düşünüyorum*” maddeleri olmuştur. Söz konusu bu yargılar incelendiğinde öğrencilerin sanal müze kullanımının sosyal bilgiler dersinin daha nitelikli işleneceğini düşündükleri görülmektedir. Okullardaki gezi düzenleme hususundaki zorluklar, maddi yetersizlikler ve zaman sıkıntısı nedeniyle tüm gezilerin gerçekleştirilememesi sanal müze gezilerini gerekli kılmaktadır.

Öğrencilerin en az katıldıkları madde ise “*Sanal müzelerin sosyal bilgiler derslerinde etkin kullanılması için eğitime ihtiyaç duyarım*” maddesi olmuştur. Bu

ifade genç öğretmen adaylarının teknolojik gelişmelere olan yatkınlığını göstermektedir.

Açık uçlu sorulara verilen cevaplar değerlendirildiğinde ise; öğretmen adaylarının sanal müzeyi kısmen tanıdıkları, üniversitede ders olarak bu konuyla ilgili yeterli ders almadıkları ve etkinlik yapmadıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının; sanal müze gezilerini gerekli ve faydalı buldukları, sanal müzelerin artırılması gerektiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak bu çalışma ile sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanal müze kullanımını önemsedikleri, sanal müze kullanımının eğitim ve öğrenci üzerinde kalıcı ve olumlu etkisi olacağını düşündükleri saptanmıştır.

Ünitelerin eğitim öğretim süresince yetiştirilmesi amacıyla, programın uygun gördüğü bütün gerçek müze gezilerinin hepsinin gerçekleştirilememesi, gezi yapma hususundaki izinlerin alınması sırasında yaşanan sıkıntılar, kırsal alanda yaşayan öğrencilerin maddi imkânlarının yetersizliği, öğrencilerde müze bilincini geliştirme amacı, Sosyal Bilgiler dersini unutulmaz kılacağı düşüncesi, gerçek müze gezilerinin yapılmasından önce hazırlık amacı ve gezilerden sonra pekiştirici olması maksadı sanal müze gezilerini Sosyal Bilgiler dersi için gerekli kılmıştır. Sanal müze uygulamaları ile içinde bulunduğumuz bilgi çağına öğrencilerin daha rahat ayak uydurabilecekleri saptanmıştır.

Bu bağlamda Kültür ve Turizm Bakanlığının sanal müze uygulamalarına daha çok önem vermesi ve daha çok kaynak ayırması gerektiği düşünülmektedir. Müzelerin de sanal müze konusuna önem vermesi gerekmektedir. Bu sayede hem reklamını yaparak daha çok kişinin müzeye gelmesini sağlayacak, hem de yapılacak olan etkinliklerin, sergilerin duyurulmasını sağlayacaktır.

Üniversitelerde sanal müzelerin önemine dikkat çekilerek sanal müze uygulamalarına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Müze eğitime ve sanal müze eğitime uygun dersler verilmelidir. Sosyal Bilgiler derslerinde konulara uygun sanal müzelerin yer alması ve sınıflarda bu uygulamanın yapılması gerekmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerine sanal müzeleri yakından tanımalarını sağlayacak ve aktif bir şekilde derslerde kullanmalarını sağlayacak hizmetiçi eğitimler verilebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akmehmet, K. T. (2008). *Müzelerin Tarih Öğretiminde Nesne Merkezli Eğitim Etkinlikleriyle Kullanılması ve İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Milli Eğitim Dergisi, 180: 50-67.
- Akmehmet, K., Özkasım, H., Küçükhasköylü, N., Gökalp, Z. ve Atagök, T. (2013) “*Müzecilik ve Sergileme*” Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2958: 128-154.
- Akurgal, E. (1998). “*Anadolu Kültür Tarihi*” Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları.
- Altunçekiç, A., Yaman, S. ve Koray, Ö. (2005). *Öğretmen Adaylarının Özyeterlik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Kastamonu İli Örneği)*. Kastamonu Eğitim Dergisi. Mart, 13(1): 93-102.
- Ata, B. (2002). “Müzelerle ve Tarihi Mekânlarla Tarih Öğretimi: Tarih Öğretmenlerinin “Müze Eğitimine” İlişkin Görüşleri”. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atagök, T. (1990). *Çağdaş Müzeciliğin Anlamı Lami Sanat*, İstanbul: Cihan Matbaacılık.
- Atagök, T. (1999). *Yaşayan Müze ve Eğitim Sanat Dünyamız*, 71: 223-227.
- Atagök, T., Akmehmet, K., Özkasım, H., Küçükhasköylü, N. ve Gökalp, Z. (2013). “*Müzecilik ve Sergileme Dünyada Çağdaş Müzecilik Uygulamaları*” Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını 2958: 156-184.
- Atik, Ş. (1999). “*Müzelerimizin Yeniden Yapılanması Kapsamında Müze-Toplum İlişkisi Bağlamında Müze Tanıtımı ve İletişim*”. Yeniden Müzeciliği Düşünmek. Der. Tomur Atagök. İstanbul. Yıldız Teknik Üniversitesi Basım – Yayın Merkezi, 155.
- Baykal, S. ve Paykoç, F. (2000). *Müze Pedagojisi: Kültür, İletişim ve Aktif Öğrenme Ortamı olarak Müzelerin Etkinliğine İlişkin Bir Çalışma* Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar, Küreselleşme ve Yerelleşme, 3. Uluslararası Tarih Kongresi, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 45-46.

- Bingöl, H. O. (2008). “Fotoğrafta Sanal Gerçeklik ve Müzeler Yolu ile Sanat Eğitimine Katkıları (Anıtkabir, Anadolu Medeniyetleri Müzesi Uygulaması)” Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.
- Boyraz, B. (2013). *Müze Teknolojileri ve Sergileme Farklılıkları Akademik Bakış* Uluslararası Hakemli Sosyal Bilgiler E-Dergisi. 39, 1694-528.
- Bozdoğan, A. E. (2007). “Bilim ve Teknoloji Müzelerinin Fen Öğretimindeki Yeri ve Önemi” Gazi Üniversitesi Doktora Tezi.
- Buyurgan, S. (2002). *Programlı Bir Müze Ziyareti ve Sonrasında Uygulama Örneği* Gazi Üniversitesi 1. Sanat Eğitimi Sempozyumu Bildirileri, Ankara: Gazi Üniversitesi Matbaası.
- Buyurgan, S. (2006). *Müze Eğitimi Sanat Sokağı* Ankara. 1: 22-25.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2007). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi* 2. Baskı, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Buyurgan, S. ve Mercin, L. (2005). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları* Ed. V. Özsoy, 1. Basım, Görsel Sanatlar Eğitimi Yayınları.
- Çakmak, C. (2002). “Günümüz Türkiye’inde Örgün Sanat Eğitiminde Müzelerin Yeri” Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çolak, C. (2006). *Sanal Müzeler* inet-tr 11. Türkiye’de İnternet Konferansı Bildirileri, 21-23 Aralık, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi 293-296.
- Çoruhlu, T. (1997). *Müzecilikte Bilimsel Anlayışın Ön Plana Çıkarılması* Kuruluşunun 150. Yılında Türk Müzeciliği Sempozyumu III (Bildiriler) 24-26 Eylül, İstanbul, Genel Kurmay Basımevi 59.
- Demirboğa, E. (2010). “Sanal Müze Ziyaretlerinin Öğrencilerin Bilişsel ve Duyuşsal Kazanımları Üzerindeki Etkileri” Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi.
- Demirci, M. T. (2009). “Kültürel Öğelerin Öğretiminde Müze Gezilerinin Önemi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Demirdelen, H. (2007). *Müze Eğitimi* 6. Müzecilik Seminerleri, 25-27 Eylül, Genelkurmay Başkanlığı Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı, İstanbul.
- Doğan, A. R. (2000). “Birleştirilmiş Sınıflarda Eğitim Öğretim” Trabzon: Selim Ofset.
- Duncan, C. & Wallach, A. (2006). *Evrensel Müze Sanat Müzeleri* 2. Ed. A. Artun, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Erbay, F. (2002). *Müze Erişilebilirliğinde Tanıtım ve Reklamın Önemi* 6. Müzecilik Semineri 25-27 Eylül, Genelkurmay Başkanlığı Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı, İstanbul 30-35.
- Erbay, F. (2001). “Sanat Eğitiminde Müze ve Galerilerin Önemi” Türkiye’de Sanat, Plastik Sanatlar Dergisi, Nisan, 48: 26-29.
- Ermiş, B. (2010). “İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersinde Üç Boyutlu Sanal Müze Ziyareti” Etkinliğine İlişkin Görüşleri” Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güleç, S. ve Alkış, S. (2003). “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Gezilerinin İletişimsel Boyutu” Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: XVII, 1: 63-78.
- Gürel, H. N. (2007). “Eczacıbaşı Sanal Müzesi” Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik I Sempozyumu, 21-22 Mayıs, Ankara: Dizayn Ofset Basım Sanayi, VEKAM, 187-241.
- Karpuz, H. (1997). “Müzecilik” (Ders Notları). Konya Selçuk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı.
- Keene, S. (1998). *Digital Collections: Museums and The Information Age* Butterworth Heinemann, Oxford.
- Keleş, V. (2003). *Modern Müzecilik ve Türk Müzeciliği*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2, 1-2.

- Kısa, Y. (2012). “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi(Afyonkarahisar Müzeleri)” Yüksek Lisans Tezi Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Maccario Kuruoğlu, N. (2002). *Müzelerin Eğitim Ortamı Olarak Kullanımı* Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 15: 1.
- MEB, (2005). *İlköğretim 1-5. Sınıf Programları Tanıtım El Kitabı* Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB. (2006). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6.sınıf Öğretim Programı ve Kılavuzu* Ankara: MEB yayınevi.
- Madran, B. (1999). *Müze Türleri. Yeniden Müzeciliği Düşünmek* Derleyen T. Atagök, Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi Matbaası.
- Marty, PF. Rayward, WB, ve Twidale, MB. (2003). *Museum Informatics Annual Review of Information Science and Technology*, 37, 259-294.
- Mızrak, A. (2010). “1980-2009 Yılları Arası Hükümetlerin Eğitim Politikaları ve Politikaların İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına Yansıması” Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi.
- Onur, B. (2002). *Müze Eğitimi: Temel İlkeler ve Politikalar* Müze Eğitimi Semineri I – Akdeniz Bölgesi Müzeleri, Antalya: Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Özer, N. (2007). “Sanal Ortamda Müzecilik” İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve Öğretme* Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Süzen, H. N. (2005). “İlköğretim Okullarında Görevli Yöneticilerin Resim-İş Öğretmenlerinin Müze ve Sanat Galerilerinin Görsel Sanatlar (Resim-İş) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Görüşleri” Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi.
- Seferoğlu, S. S. (2006). “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Şimşek, A. (2004). *Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımına Göre Program Geliştirme* Sakarya Üniversitesi 4.Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı Bildirileri, 1341-1342.
- TDK. (1998). *Türkçe Sözlük* Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım evi.
- Tepecik, A. (2007). “Sanat Eğitimi ve Sanal Müze” Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik I Sempozyumu, 21-22 Mayıs, Ankara.
- Tepecik, A. ve Eraslan, Ş. (2007). *Avrupa Birliği Kalite Yaklaşımları İçinde Görsel Sanatlar Eğitimcisi Yetiştiren Kurumlarda Lisansüstü Eğitim ve Kalite Standartları* Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir: 3. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiri Kitabı, s: 240.
- Tırpan, N. (1982). *Müzeler ve Eğitim* Müze Dergisi (özel sayı) 20-21.
- Tüysüz, S. (2012). *Sosyal Bilgiler 4. Öğretmen Kılavuz Kitabı* Ankara: Tuna Matbaacılık.
- Uçankuş, H. T. (2000). *İnsan ve Uygarlık Bilimi Arkeoloji, Kültür Bakanlığı Sanat Eserleri* Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Ustaoglu, A. (2012). “İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Türk Tarihine Yolculuk Ünitesinde Sanal Müzelerin Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi” Yüksek Lisans Dersi Gazi Üniversitesi.
- Yeşiltaş, E. ve Sönmez, Ö.F. (2009). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar* Sosyal Bilgiler Öğretiminde Bilgisayar Kullanımı ve Bilgisayar Tabanlı Materyal Geliştirme Editörler: Refik Turan, Ali Murat Sünbül, Hakan Akdağ Ankara: Pegem Yayınları.
- Yıldırım, T. ve Tahiroğlu, M. (2012) “Sanal Ortamda Gerçekleştirilen Müze Gezilerinin İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi” Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 39, 100-114.
- Yücel, E. (1999) *Türkiye’de Müzecilik* S: 18. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

İNTERNET KAYNAKLARI

Altunbaş, A. Özdemir, Ç. (2012) “Çağdaş Müzecilik Anlayışı ve Ülkemizde Müzeler” s.5, teftiş.kulturturizm.gov.tr (20.10.2013).

Anıtkabir Sanal Müzesi www.tsk.tr/12_anitkabir/sanal_muze (15.04.2014).

6287 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun Kabul Tarihi 30.3.2012
<http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6287.html> (12.2.2013).

Creation Museum www.creationmuseum.org (20.04.2014).

3D Mekânlar www.3dmekanlar.com (15.04.2014).

Düzgün, O. *Sanal Müzecilik ve Müzelerimiz* s.219.
<http://www.vkv.org.tr/vekam/muzecilikbildirikitabi.pdf> (22.02.2013).

European Virtual Museum <http://www.europeanvirtualmuseum.it/> (20.04.2014).

Eczacıbaşı Sanal Müzesi <http://www.sanalmuze.org/index.php> (22.02.2013).

Endüstriyel Tasarım Sanal Müzesi www.etsm.gov.tr (12.04.2014).

Google Art Project www.googleartproject.com (16.04.2014).

International Spy Museum www.spymuseum.org (19.04.2014).

International Museum of Women <http://www.imow.org/home/index> (22.02.2013).

Kurtuluş Savaşı Sanal Müzesi www.tbmm.gov.tr (16.04.2014).

Kültür ve Turizm Bakanlığı Sanal Müzeler www.kultur.gov.tr (16.04.2014).

M.E.B. İlköğretimi ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği, R.G. Tarihi: 13.1.2006, R.G. Sayısı: 25699 http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25699_0.html (22.02.2013).

MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı İlköğretim 4-7.sınıflar Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve “Müze ile Eğitim” ilişkilendirilmesi MEB Ankara 2008 <http://ttkb.meb.gov.tr> (10.12.2011).

Mimarlık Müzesi www.mimarlikmuzesi.org ve www.archmuseum.org (20.04.2014).

MoOm, The Museum of Online Museums <http://www.coudal.com/moom/> (22.02.2013).

National Museum of The U.S.A Air Force Virtual Tour <http://www.nmusafvirtualtour.com> (20.04.2014).

Oriental İnstitutu Museum Of Chigaco (<http://oi.uchicago.edu/museum/virtual>) (20.04.2014).

Özen, A. “Mimari Sanal Gerçeklik Ortamlarında Algı Psikolojisi” Gazi Üniversitesi, www.ab.org.tr (02.04.2014).

Pera Müzesi <http://peramuzesi.org.tr/> (15.04.2014).

Rahmi M. Koç Sanal Müzesi http://www.rmkmuseum.org.tr/sanaltur/main_tr.htm (16.04.2014).

Sadberk Hanım Sanal Müzesi <http://www.sadberkhanimmuzesi.org.tr/> (16.04.2014).

Sakıp Sabancı Sanal Müzesi <http://muze.sabanciuniv.edu/anasayfa> (16.04.2014).

Sanal Müze <http://www.sanalmuze.org/arastirmakaynak/> (22.02.2013).

Sanal Müzeler <http://inet-tr.org.tr/inetconf11/sunum/47.pdf> (21.02.2013).

Schweibenz, W. “Virtual Museums, The Development of Virtual Museums” http://icom.museum/fileadmin/user_upload/pdf/ICOM_News/2004-3/.pdf (21.02.2013).

Smithsonian National Museum Of Natural History www.mnh.si.edu (19.04.2014).

The Drop Zone Virtual Museum thedropzone.org/index_back.html (19.04.2014).

<http://web.japon.org/museum/menu.html> (19.04.2014).

Tonta, Y. “Dijital Çağda Dünya Belleği: Dijitalleştirme ve Koruma Konferansı” 26-28 Eylül 2012, Vancouver, Kanada, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu için Rapor <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/unesco-memory-of-the-world-conference-report.pdf> (20.02.2013).

Trichritzis, D. ve Gibbs, S. (1991) “Virtual Museums And Virtual Realities” Copyright by Archives & Museum Informatics, [http://- ICHIM, 1991 - files.museumdigitais21.webnode.com](http://-ICHIM,1991-files.museumdigitais21.webnode.com) (30.04.2014).

Online Wikipedia.org.tr 20.04.2014.

EKLER

Ek 1. İLKÖĞRETİM 4-7. SINIFLAR SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI VE "MÜZE İLE EĞİTİM" İLİŞKİLENDİRMESİ

SINIF	UNITE	KAZANIM	AÇIKLAMA
4	GEÇMİŞİMİ ÖĞRENİYORUM	1. Sözlü tarih yöntemi kullanarak ve nesnelere dayanarak aile tarihi oluşturur. 2. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri fark eder. 3. Kültür öğelerinin geçmişten bugüne değişerek taşındığına ilişkin yakın çevresinden kanıtlar gösterir.	Etnografik eserlerin sergilendiği müzelerde, ailede günlük hayatı yansıtan nesnelere (kap, kaçak, giyim kuşam, ev malzemeleri gibi) ile nesne çalışması yapılabilir.
		5. Yaşanmış olaylardan ve görsel materyallerden yola çıkarak, Millî Mücadele sürecinde yakın çevresini ve Türkiye'yi betimler. 6. Millî Mücadele'nin kazanılmasında ve Cumhuriyetin ilânında Atatürk'ün rolünü fark eder.	Kurtuluş Savaşı Müzesi, Anıtkabir Müzesi, Askeri Müzeler, Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı boyunca gezdiği illerdeki Atatürk Müzeleri ve Kurtuluş Savaşı'nın yapıldığı mekânlar (Dumlupınar, Duatepe vb.) da incelemeler yapılabilir.
	İYİ Kİ VAR	1. Çevresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır. 2. İnsanın kullandığı belli başlı zaman ölçme araçlarını ve belirleme yöntemlerini tanımlar. 3. Kullandığı teknolojik ürünlerin zaman içindeki gelişimini kavrar. 4. Teknolojik ürünlerin hayatımızda ve çevremizde yaptığı değişiklikleri dikkate alarak geçmişle bugünü karşılaştırır.	Teknolojik ürünlerin sergilendiği kurum, kuruluşlarla kişilerin kurduğu özel müzelerde nesne çalışması yapılabilir.
5	ADIM ADIM TÜRKİYE	1. Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve yapıtları tanımlar. 2. Ülkemizin çeşitli yerlerindeki kültürel özelliklere örnekler verir. 3. Ülkemizin çeşitli yerleri ile kendi çevresinin kültürel özelliklerini benzerlikler ve farklılıklar açısından karşılaştırır. 4. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki önemini açıklar.	Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânlar, eski yerleşmeler, milli parklar, açık hava müzeleri (Truva, Kapadokya, Çanakkale, Nemrut vb.) ile arkeoloji, etnografya ve il müzelerinde inceleme gezileri yapılabilir.

5	ADIM ADIM TÜRKİYE	4. Kanıt kullanarak Atatürk inkılâplarının öncesi ile sonrasındaki günlük yaşamı karşılaştırır.	Kurtuluş Savaşı Müzesi, Anıtkabir Müzesi, Askeri Müzeler, Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı boyunca gezdiği illerdeki Atatürk Müzelerine gezi düzenlenebilir.
	GERÇEKLEŞEN DÜŞLER	1. Buluşlarla teknolojik gelişmeleri ilişkilendirir. 2. Buluşların ve teknolojik ürünlerin toplum hayatımıza etkilerini tartışır. 3. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerinin farkına varır. 4. Kanıtlara dayanarak, Atatürk'ün bilim ve teknolojiye verdiği önemi gösterir.	Teknolojik ürünlerin sergilendiği kurum ve kuruluşlarla kişilerin kurduğu özel müzelere gezi düzenlenebilir.
	BİR ÜLKE, BİR BAYRAK	5. Ulusal Egemenlik ve bağımsızlık sembollerine değer verir.	TBMM Müzesi incelenebilir.
	HEPİMİZİN DÜNYASI	4. Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.	Sanal ortamda çeşitli ülkelerde bulunan doğal varlıklar ile tarihi eserlerin yer aldığı eski yerleşmeler, milli parklar ve açık hava müzeleri ile nesnelerin yer aldığı arkeoloji, etnografya ve çeşitli ülke müzelerine gezi yapılabilir.

İLKÖĞRETİM -7. SINIFLAR SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI VE "MÜZE İLE EĞİTİM" İLİŞKİLENDİRMESİ

SINIF	UNITE	KAZANIM	AÇIKLAMA
6	YERYÜZÜNDE YAŞAM	6. Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur. 7. Anadolu ve Mezopotamya'da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder.	Arkeoloji müzelerine, arkeolojik buluntuların sergilendiği il müzelerine ve Çatalhöyük, Kültepe, Alishar, Truva, gibi açık hava müzelerine yapılacak sanal ya da gerçek ortamda gezi düzenlenebilir.
	İPEK YOLUNDA TÜRKLER	2. Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur. 3. Günümüz Türk Silahlı Kuvvetleri'ni ilk Türk devletlerinin ordusu ile ilişkilendirerek, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin önemini ve görevlerini kavrar.	Sanal ortamda Orhun Abideleri ile ilgili inceleme yapılabilir. Askeri müzelere sanal ya da gerçek ortamda inceleme gezisi yapılabilir.
	ELEKTRONİK YÜZYIL	2. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin yaratıcı fikirler ileri sürer.	Teknolojik ürünlerin sergilendiği kurum ve kuruluşlarla kişilerin kurduğu özel müzelerde nesne ve drama çalışması yapılabilir.

7	TÜRK TARİHİNDE YOLCULUK	1. Türkiye Selçukluları döneminde Türklerin siyasal mücadeleleri ve kültürel faaliyetlerinin Anadolu'nun Türkleşme sürecine katkılarını değerlendirir.	Anadolu Selçuklu Devleti ile Anadolu'da kurulan ilk Türk beylik ve devletlerinin merkezleri olan şehirlerdeki (Konya, Sivas, Erzurum vb.) şehir müzelerine, Ahlat Açık Hava Müzesine sanal ya da gerçek gezi düzenlenebilir.
		3. Osmanlı Devleti'nin fetih ve mücadelelerini, Osmanlı'da ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirir.	Deniz müzelerine gerçek veya sanal alanda gezi düzenlenebilir.
		6. Osmanlı- Avrupa ilişkileri çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi fark eder.	İstanbul'da (Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, Yıldız Sarayı vb.) ve Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde yer alan Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine ait kültür öğelerinin sergilendiği Türk ve Avrupa müzeleri incelenebilir.
		8. Osmanlı Devleti'nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur.	Kurum ve kuruluşlara ait özel müzelere (Tanzimat Müzesi); banka müzeleri, askeri müzeler, eğitim müzelerine gezi düzenlenebilir.
7	ZAMAN İÇİNDE BİLİM	1. İlk uygarlıkların bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkılarına örnekler verir. 2. İlk yazı örneklerinden yola çıkarak yazının kullanım alanlarını ve bilgi aktarımındaki önemini fark eder.	Türkiye'nin çeşitli illerinde bulunan arkeoloji müzeleri ile Anadolu'daki ilk yazılı tabletlerin bulunduğu Kültepe yerleşimi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi sanal ya da gerçek ortamda incelenebilir.
	EKONOMİ VE SOSYAL HAYAT	1. Üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar. 3. Tarihten ve günümüzden örnekler vererek üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir.	Türkiye'nin çeşitli illerinde bulunan arkeoloji müzeleri ile Anadolu'daki ilk köy yerleşmesi olan Çatalhöyük'e sanal ya da gerçek alanda gezi düzenlenebilir.
	ÜLKELER ARASI KÖPRÜLER	1. 20. Yüzyılın başında Osmanlı Devleti ve Avrupa ülkelerinin siyasî ve ekonomik yapısıyla I. Dünya Savaşı'nın sebep ve sonuçlarını ilişkilendirir.	Birinci Dünya Savaşında açılan cephelerin bulunduğu illerdeki müzeler ve tarihi mekânlar (Erzurum Tabyaları, Çanakkale vb.) ve Avrupa'da Birinci Dünya Savaşı ile ilgili müzeler sanal ortamda incelenebilir.
	ÜLKELER ARASI KÖPRÜLER	4. Düşünce, sanat ve edebiyat ürünlerinin, doğal varlıkların ve tarihi çevrelerin ortak miras ögesi olarak yaşatılmasında insanlığın sorumluluğunun farkına varır.	İl müzeleri, arkeoloji müzeleri, bilim müzeleri, etnografya müzeleri ve sanat müzelerinde inceleme gezileri yapılabilir.

Ek 2. M.E.B. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği

“Madde 21 - (Değişik bent:2.3.2008/26804 RG) Öğrencilerin seviyelerine göre bilgi, görgü ve yeteneklerini geliştirmek; yaparak yaşayarak öğrenmelerine imkân vermek ve derslerin uygulama ortamında yapılmasını sağlamak; onlara çevrelerini, toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik değerlerini tanıtmak, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri yakından izletmek amacıyla yakın çevre ve yurt içi geziler ile diğer ülke ve toplumları tanıtmak üzere yurt dışı geziler düzenlenebilir.

Öğretim programının gerektirdiği ve öğretmen tarafından okul dışında yapılması uygun görülen araştırma, inceleme, izleme, tanıma ve uygulama amacıyla yapılan okul dışı etkinlik ve ziyaretler ilgili ders kapsamında; diğer geziler sosyal etkinlikler kapsamında yapılır.

Ancak, ilköğretim 1-3 üncü sınıf öğrencileri; taşıma mesafesine bakılmaksızın il sınırları içindeki gezilerle gününbirlik yapılacak il dışı gezilere katılabilirler.

Gezilerde aşağıdaki hususlara uyulur;

Gezi yapılacak yerler belirlenirken, yakın çevre gezilerine öncelik verilir. Gezilerin, amacına uygun olarak gündüz yapılmasına özen gösterilir.

Sınıf/şube rehber öğretmenleri, ders öğretmenleri veya danışman öğretmenlerce, herhangi bir ders veya sosyal etkinlik kapsamında yapılacak etkinliklerle ilgili Gezi Planları (EK-13), en az 7 gün önce okul müdürlüğüne verilir. Gezi planı ile birlikte geziye katılacak yönetici, öğretmen, öğrenci ve varsa velilerin isimleri, adresleri, ulaşılabilecek yakınlarının telefon numaralarının yer aldığı bir liste hazırlanarak bir nüshası okul yönetimine verilir.

Öğretim programları gereği yapılacak geziler için ders yılı başında; yıllık planda yer almayıp derslerin işlenişi sırasında fırsat eğitiminden yararlanmak amacıyla yapılacak geziler için gezi öncesinde; sosyal etkinlikler kapsamında yapılacak bilimsel, kültürel, turizm, spor ve ziyaret amaçlı geziler için, onay alınmadan önce velilerden öğrencilere ait yazılı izin belgesi alınır.

ç) Gezilerde, 40 öğrenciye kadar bir yönetici ve en fazla iki sorumlu öğretmen görevlendirilir. İmkânlar ölçüsünde sosyal etkinlikler kurulunca uygun bulunan velilerin de geziye katılımı sağlanır. Ekonomik durumları yetersiz öğrencilerin gezi giderleri, okul-aile birliklerince karşılanabilir.

Öğretim programları kapsamında yapılacak gezilerin o ders saati içinde yapılmasına özen gösterilir. Ancak gezinin bu süreyi aşabileceği durumlarda okul yönetiminin bilgisi dâhilinde ders öğretmenlerince gerekli önlemler alınır.

Sosyal etkinlikler kapsamında yapılacak geziler, dersleri aksatmayacak şekilde hafta sonu tatilleri veya bayram tatili günlerinde düzenlenir. Ancak gezi düzenlenen yerin uzaklığı sebebiyle daha uzun zaman gerektiren gezilerden dolayı yapılamayan dersler telafi edilir.

Okul müdürü, gezilerle ilgili belgeleri inceler ve yetkisinde olanları onaylar. Yetkisi dışındaki gezilerle ilgili yazıyı da en kısa sürede onay alınmak üzere il/ilçe millî eğitim müdürlüğüne gönderir.

Büyükşehir belediye sınırları dâhil olmak üzere, il/ilçe belediye sınırları içinde yapılan ders programları kapsamındaki yıllık ders planında yer alan bilimsel inceleme, araştırma, gözlem ve uygulama gezileriyle ilgili onay okul müdürünce verilir.

ğ) Okulun bulunduğu il/ilçe sınırları içinde sosyal etkinlik kapsamında yapılacak gezilerle ilgili onay, okul müdürlüğünün önerisi üzerine il/ilçe millî eğitim müdürünce; il sınırları dışına yapılacak gezilerle ilgili onay ise il/ilçe millî eğitim müdürlüğünün önerisi üzerine mülkî amirce verilir.

Yurt dışında yapılacak bilim, sanat, tiyatro, spor, müzik, halk oyunları, beceri yarışma, sosyal etkinlik ve bunların hazırlık çalışmaları ile gezilere katılacak resmî/özel örgün ve yaygın eğitim kurumlarının yönetici, öğretmen ve öğrencilerinin görevli-izinli sayılmalarına ilişkin onay, il millî eğitim müdürlerinin önerisi üzerine valiliklerce verilir.

1) İl içi ve il dışı gezilerde öğrencilerin kaza sigorta işlemleri, geziye gidilecek araçların seçilmesi ve diğer konularda, Okul Gezileri Çerçeve Sözleşmesinde (EK-12) belirtilen hükümlere uyulur.

Öğretim programı ve sosyal etkinlik kapsamında yapılacak gezilerde gerektiğinde kamu araçlarından yararlanılabilir.

Gezi ile ilgili sözleşme şartlarının yerine getirilip getirilmediği, geziye katılanların hazır olup olmadıkları ve benzeri hususların yer aldığı başlangıç tutanağı ile gezinin bitiminde gezinin amacına uygun olarak gerçekleştirilip gerçekleştirilemediğine ilişkin tutanak düzenlenir” (M.E.B. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği, Erişim: 22.02.2013)

Ek 3. Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği

Değerli arkadaşlarım,

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmen olduklarında sosyal bilgiler derslerinde “Sanal Müze” etkinliklerinin kullanımına ilişkin tutumlarını belirlemektir. Araştırmanın amacına ulaşması, sizin ankete vereceğiniz samimi cevaplara bağlıdır. Katkılarınız için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Neşe PEKER - Yüksek lisans öğrencisi

1. BÖLÜM: Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz: () Kız () Erkek
2. Sınıfınız: () 1. Sınıf () 2. Sınıf () 3. Sınıf () 4. Sınıf

2. BÖLÜM: Sanal Müze Kullanımına İlişkin Tutum Ölçeği

	Kesinlikle Katlıyorum	Katlıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımının öğrencilerin derse katılımını artıracaklarını düşünüyorum.					
2. Sanal müze ziyaretlerinin sosyal bilgiler dersi için zevkli bir etkinlik olacağını düşünüyorum.					
3. Sanal müze ziyaretlerinin sosyal bilgiler dersi için önemli bir etkinlik olduğunu düşünüyorum					
4. Sanal müze gezilerinin gerçek müze gezilerine alternatif bir etkinlik olduğunu düşünüyorum.					
5. Sanal müze gezilerinin sosyal bilgiler kazanımlarını daha kalıcı olmasını sağlayacağını düşünüyorum.					
6. Sanal müze kullanımının sosyal bilgiler öğrenmeyi kolaylaştıracağını düşünüyorum.					
7. Öğrenciler sanal müze ziyareti ile daha önce görmedikleri müzeler hakkında bilgi sahibi olurlar.					
8. Sanal müze gezilerinin gerçek müze gezilerine yardımcı bir etkinlik olduğunu düşünüyorum.					
9. Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımının müze bilincini geliştirmeye yardımcı olacağını düşünüyorum.					
10. Sanal müze gezilerinin gerçekten müze gezmiş gibi öğrencilere katkı sağlayacağını düşünüyorum.					
11. Sanal müze etkinliklerinin öğrencilerde tarihi eserleri koruma isteği uyandıracaklarını düşünüyorum.					
12. Sanal müze etkinliklerinin, sosyal bilgiler derslerinde, öğrencilerin gözlem becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.					
13. Sanal müze gezilerinin, sosyal bilgiler derslerini unutulmaz kılacağını düşünüyorum.					
14. Sanal müze gezilerinde sorumluluğu üzerime almak isterim.					
15. Sanal müzelerdeki tarihî eserlerin, öğrencilerin, geçmişi kolaylıkla göz önüne getirmelerini sağlayacağını düşünüyorum.					

16. Sanal müzeler, eski eserler ve anıtların birer tarihî belge olduğuna öğrencilerin dikkatini çekeceğini düşünüyorum.					
17. Öğrencilere istedikleri bir müze için sanal müze tasarlatmak isterim.					
18. Derslerimde sanal müzeleri kullanabilmek için üniversitede ayrı bir ders almalıyım.					
19. Sanal müzelerin sosyal bilgiler derslerinde etkin kullanılması için eğitime ihtiyaç duyarım.					
20. Sanal müzelerle ilgili sosyal bilgiler dersine yönelik farklı etkinlikler tasarlamak hoşuma gider					
21. Sosyal bilgiler dersinde pek çok kazanım için sanal müze etkinliklerini kullanmak isterim.					

3. BÖLÜM: Sanal Müze ile İlgili Bilgiler

- Üniversitede “Müze Eğitimi” ile ilgili bir ders aldınız mı? () Evet () Hayır
- Sanal müze sizce nedir?
.....
.....
.....
- Sizce bir öğretmenin sanal müze etkinliklerini etkili kullanabilmesi için hangi yeterliliklere sahip olması gerekir?
.....
.....
.....
.....
- Sosyal bilgiler dersinde sanal müze etkinliklerinin kullanımına ilişkin önerileriniz nelerdir?
.....
.....
.....
- Daha önce “Sanal Müze” ziyaretinde buldunuz mu? () Evet () Hayır
- Sanal Müze gezilerinde ideal öğrenci sayısı sizce ne olmalıdır?
() 1-10 () 11-20 () 21-30 () 31-40 () 41 ve üstü
- Sizce sanal müze uygulaması ile öğrencide gelişecek en önemli beceri nedir?
() Gözlem yapma () Sınıflama yapma () Sorgulama
() Yaratıcılık () Sorun Çözme () Sorumluluk Üstlenme
() İşbirliği yapma/ grupla çalışma

ÖZGEÇMİŞ

Kimlik Bilgileri

Adı Soyadı : Neşe PEKER

Doğum Yeri : Aksaray

Doğum Yılı : 1984

Eğitim Durumu (Okul Adı ve Mezuniyet Yılı)

Lise : Aksaray Lisesi (2001)

Lisans : Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi (2005)

Yüksek Lisans : Aksaray Üniversitesi (2014)

Haberleşme Bilgileri

Adres : Taşpazar Mahallesi Atatürk Bulvarı İkinci Apt. K: 3

Telefon : 0506 358 64 28

E-Posta : delihebil68@hotmail.com